PARABOLAE

SIVE SIMILIA D. ERASMI ROTERODAMI, postremum ab autore recognita, cū accessione nonnulla, adiectis aliquot uocularum obscurarum interpretationibus.

VIRTVTE DVCE,

COMITE FORTVNA.

SEBASTIANVS GRYPHIVS GERMANVS EXCVDEBAT LVGDVNI
ANNO M. D. XXVIII.

ERASMVS

ROTERODAMVS VIRO CVM primis erudito Petro Aegidio celebratissimæ ciuitatis Antuuerpiensis, à libellis. S. D.

VVLGARE quidẽ & uſitatum iſtud amicorũ genus, Petre amicorum candidiſsime, quorũ ut omnis uitæ, ita neceſsitudinis quoq; ratio in corporibus ſita eſt: ſi quñ pcul ſeiunctos agere cõtigerit, anulos, pugiunculos, pileolos, atque alia id genus ſymbola crebro ſolent inuicẽ mißitare: uidelicet ne uel conſuetudinis intermißione langueſcat beneuolentia, uel longa tẽporũ ac locorũ intercapedine prorſus emoriatur. Nos uero quibus animorũ cõiunctione, ſocietateq; ſtudiorũ, oĩs amicitiæ ratio cõſtat, cur nõ potius animi xeniolis & literatis ſymbolis identidẽ alter alterũ ſalutemus? Non qđ ullũ ſit periculũ, ne ꝓpter interruptã uitæ conſuetudinẽ, frigus aliquod obrepat, néue tãtis regionũ interuallis ſemoti corpora, copulã ac nexũ ſoluãt animorum: qui uel hoc arctius ſibi conglutinari ſolent, quo uaſtioribus ſpacijs illa fuerint dirempta: uerũ ut ſi qđ ex amicitiæ fructu detrahere uideatur abſentia, id huiuſmodi pignoribus literarijs nõ ſine fœnore ſartiamus. Proinde nihil quidẽ uulgariũ xeniorũ ad amicũ adeo nõ uulgarẽ, ſed plurimas in uno libello gẽmas mitto. Cur enim nõ ſic appellẽ has ἐμπολήσεις, ex opulentißimo ſummorũ authorũ mundo ſelectas? Nuper enim dũ Ariſtotelẽ, Pliniũ ac Plutarchum locupletandis Adagiorum Chiliadibus relego: dum An

ERASMVS ROTERODAMVS, CVM PRImis erudito Petro Aegidio celebratissimæ ciuitatis Antuerpiensis à libellis, S. D.

VVLGARE quidem & crassum istud amicorum genus, Petre amicorum candidissime, quorum ut omnis uitæ, ita necessitudinis quoque ratio in corporibus sita est: si quando procul seiunctos agere contigerit, anulos, pugiunculos, pileolos, atq; alia id genus symbola crebrò solent inuicem missitare: uidelicet ne uel consuetudinis intermissione languescat beneuolentia, uel longa temporum ac locorum intercapedine prorsus emoriatur. Nos uerò quibus animorum coniunctione, societateq; studiorum, omnis amicitiæ ratio constat, cur nõ potius animi xeniolis & literatis symbolis identidem alter alterum salutemus? Non quòd ullum sit periculum, ne propter interruptam uitæ consuetudinem, frigus aliquod obrepat, ne in tantis regionum interuallis semota corpora, copulam ac nexum soluant animorum: qui uel hòc arctius sibi conglutinari solent, quò uastioribus spatijs illa fuerint dirempta: uerum ut si quid ex amicitiæ fructu detrahere uideatur absentia, id huiusmodi pignoribus literarijs, non sine fœnore sarciamus. Proinde nihil quidem uulgarium xeniorum ad amicum adeò non uulgarẽ, sed plurimas in uno libello gemmas mitto. Cur enim non sic appellem has δωρεὰς, ex opulentissimo summorum-

autorum mundo selectas? Nuper enim dum Aristotelem, Plinium ac Plutarchum locupletandis Adagiorum Chiliadibus relego, dum Anneum Senecam à mendis, quibus ille non contaminatus erat, sed prorsus extinctus, repurgo, has obiter annotaui, tibi munusculum haudquaquam ingratum futuras: sic enim augurabar, quòd & te perspicerem ad orationis elegantiam natura compositum esse, & intelligerem non nitorem modò, sed uniuersam propè sermonis dignitatem à metaphoris proficisci: Nihil autem aliud est παραβολὴ, quam Cicero collationem uocat, quàm explicata metaphora. Cæterorum ornamentorum singula suam quandam ac peculiarem adferunt gratiam & commoditatem dictioni: metaphora sola cumulatius præstat uniuersa, quàm exornationes reliquæ singula. Delectare uis? nulla plus habet festiuitatis. Docere studes? non alia probat uel efficacius, uel apertius. Flectere paras? nulla plus addit acrimoniæ. Studes copiæ? nusquam supellex locupletior. Placet Laconismus? nulla plus cogitationi relinquit. Sublimitatem affectas? hæc quiduis quantumuis attollit. Est quod uelis extenuare? nulla magis deijcit. ὑπὲρ γῆς captas ac lucem? nulla melius rem ob oculos ponit. Hac ferè condiuntur adagia, huic gratiam suam debent apologi, hæc commendat apophthegmata, huius accessione conduplicatur sententiæ dos, adeò ut Solomon ille uir diuinus, oracula sua non alio magis quàm parabolarum titulo uoluerit commendari. Tolle metaphoræ supellectilem ex oratoribus, ieiuna erunt omnia. Tolle parabolas è propheticis & euangelicis literis, magnā gratiæ partem detraxeris. At fortasse dicet aliquis; Belle hic

munus

munus suum ornat uerbis: quasi uerò magni sit negotij, similitudines nusquam non obuias adducere: uerum nos nō paßim obuias sumpsimus, nec lapillos in littore sparsos collegimus: sed exquisitas aliquot gemmas ex abstrusis musarum thesauris deprompsimus: Neque enim hæc à tonstrinis aut sordidis fori conciliabulis petuntur, quæ doctorum aures & oculos morentur. Ab intimis naturæ arcanis, è penitißimis disciplinarum adytis sunt eruenda, ab eloquentium poëtarum eruditis fabulis, à nobilium historicorum monumentis. Qua quidem in re, ut duplex est difficultas, ita gemina laus debetur. Primū illud ipsum nonnihil est, peruestigasse quod sit egregium. Neq; uerò minus est, quod deprehenderis, id concinniter accommodare. Quemadmodum est aliquid, primum insignem reperisse gemmam: deinde nonnulla laus est, repertam aptè sceptris aut anulis addidisse. Addam exemplum, quò res fiat dilucidior. Cicuta uenenum est homini, uinum cicutæ: quòd si cicutæ uinum admisceas, iam uenenum multo præsentius & prorsus inmedicabile reddis, propterea quòd uis & impetus uini, ueneni noxam citius ad uitalia membra perferat. Iam hoc ipsum rem naturæ tam abstrusam tenere, non'ne pars est eruditionis, nec inelegans, nec iniucunda? Age iam, si quis ad hunc usum accommodet, ut dicat, adulationem amicitiæ præsentaneum esse uenenum: uerum ei rursum ueneno uenenum esse libertatem admonendi, quam Græci uocant παῤῥησίαν: quòd si libertatem prius inficias, & ita commisceas cum adulatione, ut tum maximè aduleris amico, cum maximè uideris obiurgare, iam immedicabile malum esse: nulla'ne

hic ingenij laus esse uidebitur? Non mediocris, opinor: neq; uelim tamen aucupari gratiam, ubi nihil promerear. Quibus hic titulus præfertur, ex Aristotele, Plinioq;, in his mea est collationis inuentio. Porrò quæ ex Plutarcho, Seneca'que desumpta testatur inscriptio, in his nihil mihi uindico, præter colligendi explicandi'que laborem, & si quid laudis meretur commoda breuitas. Neque uerò me clàm est, quantum similium pelagus poßit è rerũ omnium naturis, è tot disciplinis, è tot poëtis, è tot historiographis, è tot oratoribus aggregari. Verum quæ dementia sit, quod infinitum est, uelle persequi? Gustum duntaxat dare uoluimus, ut ingenia iuuenum ad his similia conquirenda excitaremus. E' Plutarcho complura recensuimus, partim quòd is autor Græcus est, partim quòd in hoc genere sic excellit, ut cum hoc nemo uel eloquentißimorum iure conferri queat. E' Seneca, quoniam in eo tum aliud agentes uersabamur, non ita multa decerpsimus. Non alienum fuerit, hunc libellum adagijs, aut si mauis, Copiæ commentarijs, ceu coronidem adiungere, quòd cum illis plurimum habeat affinitatis, & ad hanc uel in primis faciat. Epithalamium tuum quo minus & absolutum sit & editum, famulus meus in causa fuit, qui Louanij me quidem imprudente, reliquit exemplum. Bene uale. Basileæ. Anno à Christo nato M. D. XIIII. Idibus Octobris.

[redacted]

+

Corregido por el indice del año de 1612. en. 24. de enero de 1614.

+ estevan de hojeda

PARABOLAE SIVE SIMILIA DESIDERII ERASMI ROTERODAMI.

auctoris damnati

EX PLVTARCHI MORALIBVS.

QVI ADHORTANTVR ET EXcitãt ad philosophiã, nec docent nec tradunt eam, perinde faciunt, ut ij qui abstergent lucernam, nec post infundunt oleum.

Vt quibus domi nihil est boni, in foro plerunque uersantur, & obambulant: Sic quidam, quia nihil habeant quod priuatim agant, ad publica administranda conferunt sese.

Vt qui animi causa nauim ingreditur, ut spectet, aut in ea inambulet: deinde repente soluta, atq; in altum reuulsa, nauseans ac uomens frustra foras prospectat: Sic qui leuiter, & quasi lusus gratia attingunt Remp. sed à semel suscepta non possunt sese explicare, negociorum undis secũ hominem & inuitum trahentibus.

Vt qui personatus in theatrũ procedit histrio: Sic qui ad Rempublicam administrandam accedit, non ut ciuibus prosit, sed sibi gloriam comparet.

Qui sensim ac uolentes descendunt in puteũ, nihil leduntur: qui casu incidunt, ualde turbantur: Sic qui certo consilio accedunt ad Rempu. moderate ferunt: qui sese temere inijciunt, eos pœnitet.

Vt uinum primum seruit, ac paret bibenti: at paulatim admixtum uenis, rapit hominẽ, ac traducit in suos mores:

Ita qui

Ita qui Rempublicã administrat, initio se populi moribus accõmodat, post sensim eum ad sua trahit instituta.

Qui captat aues, earum uoces imitatur, ut alliciat in laqueos: Sic ut multitudinẽ in tuam inducas sentẽtiam, illius ingenio obsecundes, & obseruias oportet.

In facie plus offendit neuus, aut uerrucula, quàm in reliquo corpore grandes maculæ, aut cicatrices: Sic exigua delicta, magna uidentur in principe, cuius uita in conspicuo est.

Vt mulieres laborantes citta, aut stomacho nauseantes, malos quosdam cibos ingerunt, ac paulo post reuomunt: Sic populus per stultitiam aut inopiam meliorum, quosuis etiam creat magistratus, ac eosdem paulo post abijcit.

Vt optimũ uinũ, si in uas sordidũ & impurum infusum sit, perdit gratiã: Ita bona sententia, si à malo uiro ꝑficiscatur: aut si doctrina in malum uirum inciderit.

Vt non satis est clauus, neq; frenum, nisi adsit qui arte moderetur: Ita non sufficit eloquẽtia ad moderãdũ populum, nisi accesserit sermonis moderatrix ratio.

Qui nauem gubernãt, aliena uoce, iussuq; utuntur: Sed qui rempublicam gubernant, in seipsis sapientiam habeant oportet, ut non sit opus aliena uoce. Dissimile.

Vt qui obtuso freno conatur equum domare excutitur, equo contẽnente frenũ: Sic qui populum uincere conatur, non satis instructus potentia, ab imperio deturbatur.

Qui plebem ludis, epulis, largitionibus regunt, similes sunt ijs, qui bruta animalia pascunt aut uenantur.

Musici leui chordarũ tactu demulcẽt, non graui pulsu: Sic ratio placida citius q̃ aspera mouet populum.

Vt longiore uia potius utendum est, si modo sit tutior, quàm breuiore & periculosa: Sic ad opes, ad gloriam enitendum, ut serius contingant tuto potius, quàm statim cũ periculo.

Vt ignis nõ reddit fumum, si statim emicet flamma: Sic nec gloria est obnoxia inuidiæ, si ꝓtinus elucescat: sed eos qui paulatim crescunt, sequitur inuidia.

Vt hædera adhærens arborũ ramis, ope aliena in altum erigitur: Sic obscuri cõsuetudine potentiũ crescunt, deinde præfocant eos, à quibus sunt euecti in altum.

Quædam corpora lumen solis exceptum suo fulgore uicißim augent atq; illustrant: Ita quidam aliorũ fauore cõmendati, uicißim suis dotibus eos commendant.

Non quæuis arbor patitur complectentem se uitem, sed quædã præfocant eam, & extinguunt: Ita ambitiosi quidam, iuuenes ob inuidiã premunt, ne quando emergãt.

Gubernator optimos quærit nautas, architecton doctissimos quærit ministros: Ita princeps eos asciscet amicos, qui ad Rempu. administrandã maxime sint idonei.

Musicus chordas dissonantes, non statim abijcit, atque incidit: sed sensim intendens, aut remittens, ad concentum adducit: Ita princeps leniter debet emẽdare peccantes, nõ protinus tollere.

Iaculũ, si in solidũ aliquid inciderit, nõnunq̃ in mittentem retorquetur: Ita conuiciũ in fortẽ & constantẽ uirum tortum, recidit in conuicium facientem.

Vt rex mundi magna curat, [redacted], quemadmodũ dicit Euripides: Ita princeps nõ nisi in grauibus & arduis negocijs exercebitur.

Alexander Bucephalum iam senem ab alijs equis gestan

dum cu

dum curare solebat, donec ad hostem uētum esset ut integer ad pugnam ueniret: Ita senum magistratuū utendum opera, ut eis adimatur quantum potest laboris, ad necessitatem usus illorum reseruetur.

Gubernator quædā suis manibus facit, quædā per alios: & aliquando alijs ad clauum admißis, ipse in proram demigrat. Sic in Repub. non debet unus occupare omnia munia, sed alijs uicißim dare locū. Rectius enim fieri quæ multorum manibus peragantur.

Histrio, sic affectus ac mores addit fabulæ de suo, ut præscriptum tamen, & numeros non prætereat: Ita qui magistratum gerit, sic administret, ut præscriptum legis non exeat.

Non est infirmior manus, quod in digitos sit dissecta, sed ad operandum agilior: Ita negocia multis communicata, in Repub. plenius conficiuntur.

Vt qui non consueuerunt neq; cœnare, neq; lauare, nisi ex præscripto medici, ij nec sanitate fruūtur: Sic qui omnia ad principis iudiciū refert, reddit eos dominos plusquàm uellet ciuitas, ut nihil iam nec recte fieri poßit, nisi principis arbitrio.

Medici morbos quos nō poßunt prſus tollere, ad summa corporis in apertum euocant: Sic magistratus si clàm ciuitatis uitijs mederi nō pōt, hoc agere debet, ut quā minime medicinis ac pharmacis, hoc est supplicijs egeat.

Medicus multo educto sanguine corrupto, paulū innoxij cibi ministrat: Sic princeps sublatis multis malis ac nocētibus, leui gratia & humanitate molestiā eā mitigabit.

Vt qui prærternauigatis syrtibus, iuxta portum frangit nauē, nihil magni fecit: Ita q in uno atq; altero magistra=

tu recte gesto, in summo naufragium facit.

Vt collossi seu statuæ male libratæ, sæpius subuertuntur: Ita ninius honor per inuidiam euertit multos.

Dissimile. Ex aluearii strepitu ac tumultu, colligunt apes recte ualere: contra ex quiete rempublicam.

Ex festuca incensa, aut lucerna neglecta domi, nonnunquam cõflagrat urbs tota: Sic ex priuatis odijs ac dißidijs publica pernicies oritur.

Aër qui est in auribus, nisi trãquillus sit, & carens propria uoce, sed tinnitu fuerit ac tumultu plenus, non exacte recipit ea quæ dicuntur: Sic ea pars, quæ philosophia dicta, iudicat, si quid intus obstrepat, & obtinniat, nõ recte iudicabit, quæ foris accipiuntur.

Dissimile. Morbi corporis pulsu, & colore deprehenduntur: eorumq; aduentum calor & laßitudo prænunciant. At animi morbos plerią; nõ intelligũt esse morbos.

Vt est initium sanitatis, sensus morbi: Ita correctionis initium, agnoscere culpam.

Vt difficillime sanantur, qui sui sensu carent in morbo, uelut lethargici, ac phrenetici: Ita difficillime reuocantur ad bonam mentem, qui non agnoscunt sua uitia.

Vt periculosior est tempestas quæ nõ sinit in portũ appellere, quã quæ uetat nauigare: Ita grauiores animi motus, qui non sinunt hominẽ cõsistere, ratione perturbata, sed præcipitem auferunt in tempestates.

Dissimile. Qui corporis morbo laborãt, quieti se tradũt, medicũ accersunt, abstinẽt: sed q ægrotãt aio, quo grauius ægrotant, hoc magis abhorrent à quiete & à medico.

Vt ex igni & terra ueluti necessarijs, cõpositus est mũdus, iuxta Platonẽ, terra soliditatẽ conferente, igni calorẽ ac formam:

ac formam: Ita magna Imperia nō parantur, nisi misceatur cum fortuna uirtus, & altera alteri sit auxilio.

Vt mundus non erat mundus, minutioribus corporibus adhuc sparsim uolantibus, & elabentibus: solidioribus uero inter se depugnantibus, sed tempestatis, erroris, tumultus plena erant omnia: donec terra ex his accepta magnitudine, seipsam figeret, alijsq; in se stabilē præberet sedē: Sic magna imperia plena tumultus, donec aucta potentia, etiā finitimis regibus stabilitatē præstat ut terras cæteris elementis circumferentibus sese.

Vt nauis multis ictibus cōpingitur, clauis, paxillis: deinde ad tempus aliquantum relinquitur, donec cohærescant claui commissuræq;: deinde tutò sulcat maria: Sic ciuitas multis sudoribus conditur, donec aucta tempore, tutā ac tranquillam uitam præbeat ciuibus.

Qui uenantur bestias, induunt exuuium cerui: qui aucupantur aues, plumatis utūtur tunicis, cauentq; ne tauris appareant in ueste purpurea, rubra, aut alba Elephantis, qđ hoc colore iritentur. Sic qui uelit feram nationem cicurare, domareq;, moribus ac uestitu semet illi ad tempus accōmodet, necesse est.

Vt aëris circūfusi temperies elicit terræ fertilitatē, cōtra cœli inclementia uitiumq; præmit atq; extinguit: Ita fauor & benignitas principis, excitat honesta studia. Rursum tenacitas, & odium extinguit arteis.

Vt ceruis frustra sunt ingētia cornua, cū desit animus: Ita non satis est opibus pollere, nisi fortitudo accesserit.

Vt Cyclops exoculatus manus quoquò uersum porrigebat, nullo certo scopo: Ita magnus rex, cui desit prudentia, quiduis aggreditur ingenti rerum tumultu, sed nullo iudicio.

iudicio.

Quemadmodum imperiti artifices, cum statuis exiguis magnas subdunt bases, magis conspicuam reddunt illarum exiguitatē: Ita fortuna si pusillo animo munus amplū addat, indicat & arguit magis animi humilitatē.

Vt ferrum si non utaris, obducitur rubigine: Sic animi uigor, nisi negocijs tractandis exerceas.

Qui simul & rempublicam tractat, & artem exercet sedentariam, perinde facit, atque ille qui mulierem ingenuam ac probam, detracta stola, datoq; præcinctorio, in officina detineat.

Vt Herculem parum decebat, exuto leonis exuuio, uestis Milesia, cum seruiret Omphalæ: Sic parū decorū ciuili uiro, deposita quam gessit persona, ad ociosam, ac uoluptariam uitam se conferre.

Ignis semel accēsus facile seruatur, extinctus haud facile redaccenditur: Ita famam tueri facile est, extinctam non facile est restituere.

Deliacū nauigiū, dum subinde sarcitur, & reconcinnatur, ueluti perpetuū in multa secula redditur. Sic famæ sem per aliquid adijciendum, ne collabatur.

Canis ignotos allatrat, erga notos mitior, secundū Heraclitū: Sic inuidia nouos homines, ut nuper euectos potissimum infestat, in notos iam mitior.

Flammā primum emicantē multus comitatur fumus: qui quidem euanescit, iam inualescente, & explicante se flamma: Sic res egregias aggredientē initio multa premit inuidia, donec aucta gloria inuidiæ fumum discutiat. Nam fumus gloriæ inuidia est.

Vt stultus est qui aduersis uentis & undis nauigat, orta tranquil

tranquillitate portum petit: Sic qui tum negotium relinquit, cum diu iam cum inuidia luctatus, deinceps citra inuidiam uiuere poßit.

Vt difficillimum ac periculosum est annosas arbores, quæ iam late sparsere radices, reuellere loco, & alio trãsplantare: Ita Rempub. longo tempore suis inueteratam institutis, ad aliam uitæ rationem traducere non licet citra maximos rerum motus.

Vt ferrum, aut æs usu splendescit: Sic exercendis negotijs enitescit animi uigor.

Vt gaudent qui à furiosis dominis aufugerunt: Sic gaudere debent senes, qui ætatis beneficio libidine non infestantur.

Ibin aiunt, ubi cõsenuit, iamq; quod erat turbidum expirarit, magis aromatice olere: Sic gloria senum tranquillior, & consilia sedatiora.

Vt aqua uino admixta, reddit illud moderatius: & sobriæ nymphæ deum temulentum cõpescunt: Sic in Repu. senes admixti, iuuenum temeritatẽ & ambitionẽ reuerentia sui reddunt moderatiorem.

Vt in scena δορυφόρημα, tantum ostẽditur, nec loquẽs quicquã, nec agens: Sic princeps qui uestitu, & titulo tãtum principem agit, nihil autem curat corũ quæ uere sunt principum officia.

Vt arcus tẽsus rũpitur: sic animus remissus frangitur.

Vt cantor senex nõ omittit artẽ, nec abijcit lyrã, sed leuiores sequitur harmonias, & uocis fugitat contẽtionem iuuenibus aptiorem: Sic in senectute non oportet à Repu. prorsus desistere, sed eligere negotia remißiora, quæ conueniant ætati. Mistum.

Athletæ

Dissimile. *Athletæ abstinent à laboribus necessarijs, ut, in nõ necessarijs ualeant: nobis contra faciendum.*

Qui equos domant primũ blandiuntur, ac mollissime tractant, ut assuescãt freno: Sic populus lenitate subeũdus.

Vestalibus tempus erat præstitutũ: Primũ in quo discerent: Alterũ, in quo exercerẽt: Tertium in quo docerent. Idem fiebat in sacerdotibus Ephesiæ Dianæ. Itidem faciẽdum ijs, qui Rempub. gerunt.

Dissimile. *Arbores inuidæ, uetuleq; subnascẽtes arbusculas umbra sua præmunt, nec sinunt efflorescere. Non sic faciendum senioribus magistratibus, sed inuitandi potius, & adiuuandi iuuenes.*

Remedia statim mordent, uel offendunt, postea conferunt salutem, & uoluptatẽ: Ita salubria monita initio sunt nonnihil amara, postea correcta iucundissima.

Insania alendi equos, non consequitur lenticulam, sed arua frumẽtifera: Sic adulatio non infestat pauperes, atq; humiles, sed magnarum familiarum, ac fortunarum ruina, morbusq; est.

Pediculi corpora exanima deserunt, utpote defecta sanguine quo alebantur: Sic adulatores rebus prosperis ac feracibus adsunt, aridas & steriles non attingunt.

Vt nummũ exploras, num sit adulterinus, prius q̃ eo sit opus: Sic amicus probãdus, antequã eo sit utendum.

Vt qui prægustando letale uenenũ, in exitiũ coniiciunt sese: Sic qui amicum admittit, prius quàm cognorit, ac suo malo discit qualis sit.

Vt ignis omnium condimentorum est suauissimum, uelut inquit Euenus: Ita amicitia omnem uitam cõdulcat, si admisceatur.

Vt adul

Vt adulterina splendorē ac nitorē tantū auri imitantur: Sic adulator gratiā, obsequiū, & hilaritatē amici.

Vt syluestria semina, quæ spatio, ac magnitudine accedunt ad triticū, haud facile repurgantur: nam per angusta foramina non excidunt, per ampla simul excidunt. Sic adulatio, quæ amicitiam imitatur, non facile ab amicitia reijcitur, ac separatur.

Opsoniorum egregij artifices condimētis nonnihil austeri admiscent, quo dulcedinis tollant satietatem. Sic adulatores fictam quandam libertatem ac seueritatē admiscēt, ut nunquam magis adulentur, quàm cum uidentur obiurgare, ac libere loqui.

Vt difficile deprehenduntur bestiæ, quæ ad loci similitudinem mutant colorem: Sic eos assentatores haud facile deprehendas, qui ad omne uitæ institutum, omnesq; affectus sese accommodant.

Qui alunt beluam, primū accōmodant se illius ingenio, & animaduertunt, quibus rebus offendatur aut placetur, donec assuefacta fiat tractabilis: Sic adulator omnibus amici studijs & affectibus sese accōmodat.

Vt præterfluens aqua nullo certo colore est, sed semper refert colorem subiecti soli: Ita adulator sui dissimilis est, pro re nata sese adaptans.

Simia dum hominē imitari conatur, sæpe capitur: Ast adulator idem faciens, alios capit & allicit. Dissimile.

Vt Circes poculis hoīes subito transformabantur in feras: Sic affectus repente alium reddunt hominem.

Vt speculū quicquid obijcitur imitatur: Sic adulator.

Vt umbra quicquid agas, respondet & adest: Sic adulator quoquò te uertas sequitur.

* Chamæleon

Chamæleon omnẽ imitatur colorem præterquàm albũ: Sic adulator in turpibus nihil non imitatur: solum quod honestum est, imitari non potest.

Vt imperiti pictores, cum pulchra non queant assequi, rugis & uerrucis exprimunt similitudines: Sic adulator refert intemperantiam, iracundiam amici.

Bene olet unguentum, bene olet & pharmacum: uerũ illud ad nihil utile, nisi ut delectet, hoc præter odorem maiorem habet utilitatem: Sic adulator tantum iucundus, amicus etiam utilis & necessarius.

Pictura colores habet iucundos: sunt & pharmaca grati coloris: Sic amicus ideo delectat, ut iuuet, adulator tantum delectat.

Medicus si res postulet, aliquando crocum, & nardum inijcit, & lauat suauiter, & pascit humaniter: Sic amicus aliquando blandus est.

Quidam tauris œstrum, canibus crotonem in aures immittunt: Sic adulator in aurem admissus, haud facile excutitur, sed transuersum agit quò lubet.

Pictores illustrant lucida appositis umbris & obscuris: Sic adulator laudans. diuersa uitia in alijs, in amico nutrit ac fouet quæ adsunt.

Vt oratores aliquoties aliam personã loquentẽ faciunt, uel fidei causa, uel ut inuidiã fugiant: Sic adulator narrat, quæ ab alijs de amico audierit, etiam si nõ audijt.

Palæstritæ corpus humiliant, ut alios deijciant: Ita quidam seipsos uituperant, ut uideantur admirari familiares.

Vt pictura est tacita poësis: Ita silẽtio quoq; laudat adulator, nempe uultu, nutúq;, & obsequijs.

Vt qui

Vt qui uenantur, facilius fallunt feras, si aliud agentes, hoc est iter facientes, aut agricolantes, id faciant: Ita maxime laudat adulator, cum non apparet eum laudare.

Si ager laudando redderetur fertilior, non minus laudandus esset, quàm arandus, aut stercorandus: Sic amicus si redditur laude melior, expedit aliquādo laudare: sin minus, quorsum pertinet inutilis palpatio?

Vt Patroclus, in bellū proditurus reliqua quidē Achillis arma sibi sumpsit, solum hastam, ut grauem ac præualidam non attigit: Ita adulator omnia ueri amici symbola imitatur, præter solam admonendi libertatem.

In Menandri comœdia inducitur falsus Hercules, clauam gestans, non robustam, sed inanem, ac leuem: Sic adulatoris libertas mollis est, & blanda.

Vt puluinaria mulierū quanquā uidentur reniti, ac resistere capitibus, cedunt magis & accōmodant sese: Sic libertas adulatoris tumet quidē, sed in se recipit inclinantē.

Vt mel exhulcerata mordet ac purgat, alioqui utile & dulce: Sic amici libertas non mordet, nisi si quid est uitiosum, & corrigendum.

Qui in leuibus nugis obiurgat amicum, in grauibus rebus tacet, idem facit quod aliptes, sinens Athletam inebriari, & libidinari, circa lecythum duntaxat difficilis ac morosus.

Item quasi præceptor puerum de stilo ac tabula obiurget, barbarismum aut solœcismū committentē dissimulet.

Itē quasi malus orator, nihil ad argumēta respōdens, uocem aut codicillos indiligenter scriptos calumnietur.

Item perinde ac si quis hominis tuberibus, ac fistulis laborantis, medici smilio pilos & ungues secet: Ita adula-

tor libertate utitur in ijs, in quibus non est opus.

Vt si quis merum, alioqui confrens aduersus cicutam, admisceat illi, uenenum reddit immedicabile, quod calore uim ueneni protinus deuehat ad cor: Ita adulator, intelligens libertatem esse remedium aduersus adulationem, eam ipsam adulationi admiscet, quo magis sit noxia.

Vti medicus dat operã, quo sanitatẽ tueatur & augeat: Ita facit amicus: at adulator hulcerosas titillat partes.

Sunt cibaria, quæ neq; sanguini conferunt, neq; spiritibus, neq; neruis, neq; medullis, sed pudenda tantum mouent, uentrem inflant, corpus turgidum reddunt. Talis est adulatoris oratio, uitiosa tantũ auget, & irritat, alioqui infrugifera.

Vbi corpus uitiosis inflatum humoribus, ibi adsunt bubones: Sic ubi irascitur, amat, odit amicus, id premit adulator.

Vt tragœdiarum histrionibus choro opus, & amicis concinentibus, theatroq; applaudente: Sic qui gaudent adulatoribus, nihil agunt, nisi sint qui applaudant.

Quemadmodum iuxta mathematicos superficies & lineæ nec inflectuntur, nec producuntur, neq; mouẽtur per se, cũ res sint intelligibiles, sed inflectuntur, producuntur, & migrant pariter cum ipsis corporibus: Ita adulator suopte quidem affectu non mouetur, sed cum irato amico irascitur, cum gaudente ridet.

Animal in intimis uires habet maxime proprias: Sic amicus nihil ostentat, sed tum celat, cum maxime iuuat.

Vt medicus & non sentientem sanat: Sic amicus etiam si ignoretur, amicum iuuat.

Vt mala pictura, fractis uestibus, rugis, & angulis rem repræ

repræsentat: Sic adulator sudoribus, clamoribus amicum imitatur, nihil exhibens syncerum.

Simia cũ nec domũ poßit seruare more canis, nec onera gestare quemadmodum equus, nec arare sicuti boues, parasitatur, ac risum mouet: Sic adulator, cũ in serijs ac grauibus rebus nesciat esse usui, uoluptatum minister est.

Quidam male pinxerat gallos gallinaceos, iußitq; puero, ut ueros gallinaceos procul abigeret à tabula, ne collatione deprehenderetur: Sic adulator ueros amicos pro uiribus abigit, ne ex illorum comparatione deprehendatur fictus amicus.

Pharmacum non adhibitum in loco, dolet absque fructu: sic obiurgatio non ut debet admota. Atque idem facit amicus cum molestia, quod adulator cum uoluptate. Lædit enim uterq;.

Qui lignum ob imperitiam rectum facere nesciunt, distorquent in diuersam partem: Sic quidam fuga uitij in aliud uitium incidunt grauius.

Vt medico carnem secante, manus concinnitatẽ quandam & elegantiam seruat, abest autem saltatoria gesticulatio: Ita libertas admittit urbanitatem, seruata grauitate. Adulator risibus, scurrilibusq; iocis libertatem ueluti malis condimentis edulcat.

Ignaui canes apud mensam audent, in uenatu minime: Sic ingenerosum est, cum sobrius libere loqui non audeas, inter pocula id facere.

Aqua delabitur, ubicunq; cauũ ac decliuẽ locũ reperit: Sic adulator uehementer urget, si quid lapsus est amicus.

Vt pituita paulatim collecta: tum maxime apparet ac uincit, cũ natura uincitur: Sic quidam amici potentes admonere

monere non audent, nisi labantur: sed simulatq; commutata fortunæ aura sunt humiles facti, tum obiurgant.

Sanus fert si exprobres intemperantiam, libidinem, luxum, eadem non ferret ægrotans: Sic admonendus amicus cum desierit irasci, aut amare.

Nutrices pueros lapsos non obiurgant ac puniunt, sed accurrentes erigunt, deinde obiurgant: Sic amicus cū affligitur, adiuuandus est, & erigendus, postea monendus & obiurgandus, quod suo uitio in eam calamitatē inciderit.

Vt rupturæ & spasmata, tum demum mouentur, cum corpus aliquo malo corripitur: Sic amici non ingenui felicibus adulantur, lapsos obiurgant, & illorum infortunio fruuntur.

Oculo lippienti non est admouendum lumen: nec animus affectu laborans admittit grauem admonitionem, sed admiscenda laus est, ac sic medendum.

Qui in rebus leuiculis acriter obiurgat amicum, perinde facit, ac si medicus amarum & acre pharmacum ac sumptuosum in leuissimis morbis passim admoueat.

Veluti si quis laborat hepatis uitio, medico ostēdat ungues exhulceratos, inepte faciat: Ita qui grauibus laborans malis, de nugis consulat amicum.

Ferrum prius calore solutum ac mollitum, postea frigida durescit ac solidatur aqua: Sic amicus prius laude delinitus, mox libere admonebitur.

Vt bonus medicus mauult morbo mederi somno cibóque quàm scammonio, aut castorio: Sic amicus, pater, præceptor, magis studet laude corrigere, quàm obiurgatione, si liceat.

Quemadmodum medicus ubi secuit carnem, non statim deserit

deserit sectum, sed rigat ac lenit: Sic qui acrius obiurgauit, debet reliqua uitæ consuetudine lenire eã molestiam.

Vt statuarij primum ictibus incidunt lapidem, postea poliunt atque æquant: Sic amicus obiurgationem lenitate mitigabit.

Vt custos aßidens puero, cauet & admonet, ne quid peccet: Sic ratio semper animo præsens non sinit usquam labi aut peccare.

Vt imperiti statuarij pulchram existimant statuam quæ sit uastißima mole: Sic reges nonnulli fastu & asperitate se egregios principes uideri putant.

Vt Coloßi foris insignes, Deum aliquem repræsentant, intus pleni luto, clauis, sordibus: Ita rex purpura, equis, auro satellitio magnificus, in animo nihil habet, præter sordidos affectus, & inscitiam.

Statuæ magnitudine, moleq; sua librantur, & consistunt: at reges stulti subuertuntur.

Regula primum recta sit oportet, deinde quæ applicentur corrigat: Ita princeps, primum ipse uitijs careat necesse est, deinde alijs leges præscribat.

Vt lapsus non potest erigere lapsum: Ita malus & stultus princeps non potest emendare populum.

Vt deus in cœlo pulcherrimũ ac iucundißimum sui simulachrum cõstituit solem: Sic in Rep. principẽ, qui prudentia, iusticia, benignitate se erga omnes repræsentet.

Vt deus irascitur, qui fulmen ac tonitru imitantur, eosq; in tartara præcipitat, ut Salmoneum: Sic superbis & elatis indignatur, qui magnitudinem æmulantur, non exprimunt bonitatem.

Vt canes ouiũ custodes excubias agũt, nõ sibi timentes

ſed ouibus: Ita rex nõ tã ſibi debet timere, quàm populo.

Sol iucundiſsimus eſt ijs, qui ipſum poſsunt intueri: Ita princeps ijs, qui amant iuſticiam.

Vt in magna tempeſtate ualidiſsimo clauo, optimo gubernatore, plurimis fulturis opus eſt: Ita magnas & turbulentas res adminiſtranti ſumma opus eſt ſapientia.

Vt in malis ſomnijs nõnulla turbat animum ægritudo, ſed præterea nihil efficiunt: Sic mali, ſed impotentes non admodum lædunt.

Quemadmodum fulgur prius emicat, quàm audiatur tonitru, qđ ſonitus auribus excipiatur, lumini uiſus occurrat: & ſanguis prius appareat quàm uulnus: Sic princeps aliquando prius condemnat quàm redarguatur delatus.

In magno fluctu non ſiſtitur nauis, niſi pondus ancoræ retineat alto infixæ uado: Sic in magnis rerum procellis, ſumma ratio debet animum cohibere, ne ab affectibus auferatur.

Sol cũ maxime tollitur in altum, arduus ad polum ſeptentrionalem, tum minimum mouetur: Ita quo maior eſt poteſtas, hoc magis coërcenda eſt animi temeritas.

Qui morbo comitiali ſunt obnoxij, frigore deprehenduntur. Nam ilico capitis uertigine laborant. At indoctos ſi paululum euexerit fortuna, protinus arguit cuiuſmodi ſint.

Vt non queas cognoſcere, uas integrum ſit, nec ne, niſi liquorem infuderis: Sic nec hominem, niſi imperium commiſeris.

Vt medicus libentius ſanat oculum, qui pro multis uidet, multosq; cuſtodit: Sic philoſophus libentius principis animum inſtruet, qui pro multis ſollicitus eſt.

Nõ fodit

Non fodit puteos, qui fontes habet, aut nouit: Sic non petit aliunde qualecunq; consilium, qui ipse didicit philosophiam.

Ixion Iunonem amans, in nubem incidit: Sic quidam dum ueram expetunt amicitiam, uulgarem ac falsam amplectuntur.

Inter Agathallos, & Acanthylides tantum est odium, ut si sanguis eorum mimisceatur, cõtinuo separent se rursus, ac dissiliant: Sic inter patritios & plebem, etiamsi quando pro rerum usu coniungantur, durat tamen usque odium naturale.

Vt cantharides maxime læto tritico innascuntur, & rosis florentibus: Sic inuidia maxime comitatur eos, qui uirtute florent.

Vti sol si immineat hominis uertici, aut prosum tollit umbram, aut minimam reddit: Sic ingens gloria extinguit inuidiam.

Vbi nullum lumen, ibi nulla umbra: Ita ubi nulla felicitas, ibi nulla inuidia.

Qui inuident amicorum felicitati, nolunt eos prorsus subuerti, sed tamen grauantur illorum excellentia: ut qui uicini domum nolint omnino demoliri, sed satis habent, si detrahatur quod obscurat proximas.

Vt unguentum non solum delectat olfactum, uerum etiam remedio est aduersus male olentia: Sic in malis bonorum memoria consolatur.

Vt semel admissum intro hospitem, non facile expellas: Ita luctum receptum tua sponte, non possis cum uelis depellere.

Qui lippiunt, aut alioqui laborant oculis, non sinunt alios Dissimile.

alios admoliri manum: At qui lugent, quibusuis sese tractandos exhibent, ut malum quo laborant, exacerbetur.

Vt mœstis conducit, si se ad lucem conferant è tenebris: Ita lugentibus prodest, si à tristibus cogitationem ad læta transferant.

Quidam Homeri uersus acephalos, id est, capite diminutos, & μείουρους, id est, cauda diminutos excerpunt, tam multa integra pulcherrimáq; prætermittentes: Idem faciunt, qui de paucis uitæ malis queruntur, dißimulatis tot commoditatibus.

Auari cum multa congerant, non fruuntur præsentibus, sublata deplorant: Sic qui lugent extinctos, uiuis non fruuntur.

Vt auis capta, si diutius alatur in carcere, etiamsi dimittatur, studet eò redire: Sic animus diu uersatus in hoc corpore non facile reuellitur.

At puerorum animus lubentius euolat.

Quemadmodum igni si extinctam subito facem admoueas, statim redaccenditur: Sic animus si statim euolet à corpore, facile redit in suam naturam.

Vt uestes uidentur addere calorem homini, cum per se sint frigidæ, non addunt autem, sed eum qui est in corpore tuentur: Sic opes uidentur dare iucundam uitam, cum ea proficiscatur ab animo, non à rebus externis.

Vt qui febri laborãt, è diuersis diuersa capiũt, hoc est, è calidis frigescunt, è frigidis calescunt: Sic & diuitiæ molestiam adferunt stultis, & paupertas gaudium sapienti.

Vt fonti non deest humor, semper ex eo scatens: Sic probo uiro semper adest gaudium, etiam si res externæ mutentur.

Vt hono

Vt honoratior est domus si luceat ignis, quemadmodũ, inquit Homerus: Sic fortunæ commoda splendidiora, iucundioraq́; si animi gaudio condecorentur.

Vt aromata pannos, ac laceras uestes, odoratas reddunt, cõtra byssus sudore infecta male olet: Sic quæuis uita iucunda, si uirtus accesserit: contra malitia etiã quæ splendida uidentur, molesta reddit & intolerabilia.

Quidam in foro felices uidentur, domi moribus uxorũ cruciantur: Sic diuites foris felices apparent, quos intus malicia noctes diesq́; discruciat.

A praua uxore facile diuortium feceris: malitia uisceribus insidet, nec potes illi repudium scribere. Dissimile.

Vt ij quos dolentes sopor occuparit, tristia somniant: ita qui inuidia, superstitione, auaritia laborant.

Vt uxor mala foris ob pudorem est modestior, domi sui similis est: Sic malicia apud alios premit sese, in somnis aperit. Nam tum incestat matrem, aut sororem, aut ueneno tollit amicum.

Vt corpus non est capax uoluptatum, nisi bene temperatum: Ita animus non capit ueram uoluptatem, nisi liber metu, ac cæteris adfectibus.

Quemadmodũ agricola syluestribus securim aut ignẽ admouet, ac funditus extirpat: uineas uero atq; oleas amputat cautim ac circunspecte, ne forte superuacua resecans, lædat & id quod sanum est: Sic philosophus ex animo iuuenum, libidinem, auaritiam, inuidiam penitus reuellet. Cæterum pudorem immodicum cautim emendabit, ne simul omnem euellat uerecundiam.

Nutrices sæpius extergentes sordes puerorum, aliquãdo carnem auellunt: Ita dum quædam uitia nimis anxie co

namur emendare, lædimus.

Vt qui demoliuntur ædes templis uicinas, quæ contigua sunt ea sinunt, ne quid sacri quoq; demoliantur: Sic quædam uitia caute sunt corrigenda, quæ cum uirtutibus proxime cohærent.

Vt locus supinus ac mollis nihil expellit quod inciderit, nec potest auertere: Sic animus uitiosa præditus uerecundia nulli peruius est, nisi turpibus adfectibus.

Vt qui lucernam non ferunt, multo minus ferrent solem: Sic qui mediocribus rebus perturbantur, multo magis obstupescunt in magnis.

Vt amphoræ facile circumaguntur auribus, ita quidam quouis sermone, huc aut illuc impelluntur.

Viator qui semel in saxum impegerit, aut gubernator in rupem, non solum horret eadem, uerumetiam similia: Sic qui uitium agnoscit suum, etiam à confinibus cauebit.

Vt manus eadem in uarios dissecta digitos: Sic multorum charitas, eos unum reddit, discretos tamen.

Vt in corpore ex humidi, frigidi, calidi, sicci, temperatura optima fit constitutio: Sic ex fratrum concordia maxime floret genus.

Vt morbus in corpore nō admittēte quod propriū est, multarum noxiarū, & absurdarum rerū gignit appetentiam: Ita calumnia suspicioq; aduersus cognatos & domesticos, malas & noxias aliorum necessitudines inducit.

Qui reiectis cognatis, peregrinos asciscit amicos: Perinde facit, ac si quis amputato pede carneo, ligneum pedem addat.

Vt insaniat qui fratris imaginem ueneretur, corpus pulset ac uerberet: Ita stultum sit amare in adoptiuis nomen,

uerum

uerum fratrem abdicare, aut odisse.

Vt quæ glutino commissa sunt, si soluantur, facile reglutinantur: at si corpus rumpatur, haud facile coit: Sic inter alios amicitia dirupta facile coit, in fratribus semel dirupta, aut non coit, aut cicatricosa coit. Dissimile.

Armis perditis, aut instrumentis, licet alia parare, corpus aliud parare non queas: Sic amicos alios inuenies, fratres non item.

Ex eadem materia prima natura sunt elementa inter se diuersissima, pugnantissimaq́; Sic aliquoties ex iisdem parentibus nascuntur fratres ingenijs dissimillimi.

Subduc materiam, extinguetur ignis: subduc occasionē, conquiescit odium siue inuidia.

Vt ciuiles seditiones rectius in hostes transferimus: Sic rectius inuidemus alienis, quàm fratribus, etiamsi sit optimum, omnino non inuidere.

Vt in bilance, altera surgente, altera cedit ac deprimitur: Ita frater euecto ad maiora fratri cedere debet, submittens sese, non repugnans.

Vt in numeris minores additi maioribus eos multiplicant, & uicissim multiplicantur ipsi: Sic frater obseruiens fratri euecto ad honores, & auget illius dignitatem, & uicissim ornatur illius splendore.

Vt in digitis, etiam qui scribere aut canere nesciunt, tamen unà cum illis mouentur, & obsequuntur: Sic fratres fratribus magistratum administrantibus adesse conuenit.

Vt feris bellum est cum ijs, quæ ijsdem aluntur, cum cæteris pacem agunt: Sic inuidia & æmulatio inter eiusdem artis professores. Nam pugili cum cursore conuenit.

Vt conuenit amantibus diuersas amicas, in eandem

deperceun

depereuntibus male conuenit: Sic dißident, qui eadem ex re gloriam affectant.

Dissimile. *Qui diuersam ingrediuntur uiam, non poßunt sibi mutuo prodesse: at qui diuersa uitæ ratione utuntur, adimunt inuidiam, ac magis sibi inuicem sunt auxilio.*

Vt macula statim eluẽda, ne inhæreſcat, & difficilius eximatur: Ita dißensio fratrũ ilico tollẽda, ne gignat odium.

Vt si buboni accedat febris, nihil est periculi, uerum si sublato illo tamen morbus perseueret, uidetur altius egisse radices: Sic fratrum dißensio, quæ cessat lite finita, causæ erat non ipsorum. At si manet etiamdum negocio confecto, iam negocium prætextus erat, non causa, sed exulceratus animus in causa fuit.

Vt aqua in locos hiantes ac diductos influit, ac magis eos diuellit: Ita quidam iritant fratrum dißidia.

Vt amici detestantur saxum, aut canem incurrentem qui eos dirimat: Sic execrari deberent homines caninos, qui maledicentia sua dirimunt neceßitudinem, mutuamq; beneuolentiam.

Caßiteris, id est, stannum uel plumbum album, æs ruptum ferruminat, utrunq; contingens propter affinitatẽ quam habet cum utroq;: Ita amicus amicitiam ac beneuolentiam diruptam reconciliare debet, utriq; sese accõmodans ex æquo.

Vt non impletur uas quod semper effundit: nihil accipit: Ita non accipit sapientiam, qui semper loquitur, nunquam auscultat.

Erat porticus in Olympia, quàm septiuocam uocant, quod pro una uoce multas redderet: Ita locutulei quidam, uel uno prouocati uerbo sermonem immensum referunt.

Vascula

Vascula inania maxime tinniunt: Ita quibus minimum inest mentis, hi sunt loquacißimi.

Aiunt semen quod statim effunditur, inutile eße ad genituram: Ita sermo garrulorum ad nihil conducit.

Vt ædium ostio carentium & crumenarum absq; uinculis nulla est utilitas: Ita multo magis oris claustro carentis, nullus est usus.

Vt triticum inclusum in uase, mensura auctum inuenitur, sed uitiatū: Sic garrulus accepto sermoni semper addit, & maiorem eum reddit, sed fide iam carentem.

Qui abigat homines cesto Veneris, à Venere uideatur alienus: Sic qui oratione molestus est, & reddit inimicos, à Musis est alienus, & utendi ignarus. Quandoquidem oratio ad conciliandos homines est reperta.

Vti monas non exit suum finem, sed semper in uno manet, unde & nomen habet. Duas autem initium differentiæ infinitum. Protinus enim per se duplicatur ad multitudinem: Ita sermo donec apud unum manet, uere arcanus est & secretus: quod si ad alterū transierit, iam spargitur in famam.

Vt procliue non est auem è manu amißam recipere aut cohibere: Ita nec dictum semel ab ore profectū, propterea quod ab alijs uolat ad alios.

Non ut nauem arreptam fluctibus, ancora licet sistere: Ita uerbum è portu uelut in altum emißum. Dißimile.

Vt uas experiamur, aquam non uinum infundimus: Ita friuolum quiddam aliquando committendum amicis, quo silentij fidem experiamur, ut si effutiant, nihil sit periculi.

Vt puer glaciem nec retinere potest, nec uult amittere: Ita

re: Ita garrulus nec tacere potest quod accepit, nec potest obliuisci.

Iaculos & uiperas proprij rumpunt fœtus: Sic garrulus uel cum sua pernicie promit arcana.

Aegroti ob odium amari & graue olentis pharmaci ipsum etiam cyathum oderunt: Sic qui tristia nunciant, & ipsi habentur inuisi.

Vt pars corporis uitiata, attrahit etiam à uitijs uitiosos humores: Sic garruli lingua semper ardens & inflammata, secretorum aliquid undiq; colligit ad sese.

Vt rupes obijcitur flumini ne se effundat: Ita ratio linguæ obijcienda, ne temere diffluat.

Grues cum ex Cilicia deuolant, lapillos in os sumunt, atq; ita Taurum montem aquilis plenũ tutò transuolant, idq; noctu, ne uox prodat: Ita tutissimum ubiq; silentium.

Vt egregius artifex iaculandi statim scopum petit: Ita sapit qui pauca loquitur, sed ad rem.

Celtiberi ita ferrum temperant ac durant, ut infosso in terram quod est terreum auferatur ac repurgetur: Sic Laconicus sermo sublatione superuacui fit penetrantior.

Vt singula hastilia facile frangas, cõiuncta non posis: Ita disidentes facile superantur, concordes haud facile.

Non idem finis sermonis qui cursus, iuxta Sophoclem, nam illic uincit qui præuenit, hic qui magis ad rem dixit, non qui celerius: imò uincit sæpe, qui posterior dicit.

Qui alijs interrogatis, ipsi præripiunt responsionem: perinde faciunt ac si quem ab alio uolentem osculari, priores occupent.

Vt ubi dolet, ibi manũ habemus: Ita si quid delectat, ibi linguã habemus, id est, libenter eius rei facimus mentionẽ.

Vt canes

Vt canes, si iram effuderint in lapidem aut saxum, mitiores sunt erga homines: Sic qui bilem in alienos euomuerit, placidior est erga suos.

Qui de natura queritur, quod quædam genuerit homini noxia, dißimulatis tot bonis: perinde facit ac si quis Nilum calumnietur alioqui frugiferũ Aegypto, quod crocodilum habeat aut aspidẽ: nec postea uelit frui prognatis frugibus, sed tantum queratur de uenenis quæ nutrit: Aut si quis in copiosa oratoris oratione, quæ multis exuberet uirtutibus, de pauculis uocibus temere elapsis cauilletur.

Plato uetat aquam à uicinis petere, nisi prius domi foderis usque ad terram, quam Ceramitidem uocant, repereris'q; non esse spem uenæ. Ita prius excutiendũ, ut parsimonia, aliáue uia tibi suppedites, priusquàm à mensarijs pecuniam mutuam petas.

Templum Ephesiæ Dianæ tutos reddebat obæratos à creditoribus: At multo magis frugalitas & parsimonia præbet asylum.

Lepus simul parit, & aliud alit, & rursum superfœtat: Ita fœnerator. Sic æs alienum, priusquàm conceperit, parit. Nam dantes statim petunt, & ponentes tollũt, & fœnerant, quod pro fœnore accipiunt.

Vt ignis inualescens, alia post alia corripit: sic usura.

Vt equus semel accepto freno, sessorem alium post aliũ fert: Sic qui semel inciderit in æs alienum, nunquam explicatur.

Qui in lutum inciderit, eum oportet, aut surgere, aut manere: nam si se uoluat, magis etiam inquinatur: Sic qui rem habet cum fœneratoribus.

Cholerici

Cholerici qui purgari nolunt, sub tempus collecta indies maiore bile, postea grauiter discrutiantur: Sic qui sinunt fœnus accrescere, cum adest dies, grauiter à capite laborant.

Qui dicunt, carebo domo, carebo famulitio ne debeã, perinde faciunt ac si hydropicus dicat medico, ego gracilis fiam & inanis, nam nihil refert quàm gracilis sit, modo sanus.

Vt pedem aut manum, si computruerit, data mercede resecamus: Ita domus aut famulitium abijciendum, ut liberemur ære alieno, hoc est, ut liberi fiamus.

Vt in calamitatibus firmißimi, atq; optimi amici adsunt utiliter: Sic & sermones optimi.

Vt nandi imperiti, dum uolunt succurrere ijs, qui præfocantur, ac merguntur, unà cum illis merguntur, & nocent magis quàm prosunt: Sic amici qui in rebus aduersis tantum collachrymant amico.

Dissimile. *Non quemadmodum in tragœdijs: ita nobis in calamitatibus opus est, qui comploret, & collachrymet.*

Dissimile. *Corpus oneris pondere premitur: at animus ex sese sæpenumero pondus addit rebus.*

Quæ natura sunt amara, his admixtis quibusdam dulcibus gratiam addimus: Ita res per se tristes ratione sunt alleuiandæ.

Vt cochleæ semper domum suam secum circumferunt: Ita quidam horrent peregrinas regiones.

Vt pueris cũ terrentur personis, damus eas in manus, & uersatas ostendimus inanes, ut discant nõ timere: Ita cõueniet adhibita ratiõe, res specie terrificas excutere: ut cũ uiderimus non eße quod apparent, contemnamus.

Quem

Quemadmodum formicæ si semel antro, & apes si semel aluearibus eijci cõtingat, peregrinantur: Ita quidam si semel patriam exeant, exules se putant.

Vt nauis cui firma est ancora, in quouis portu potest conquiescere: Ita animus si accedat recta ratio, quouis in loco tranquille uiuet.

Qui eos felices ducunt, qui per omnia uagantur maria terrasq́; : perinde faciũt, ac si quis stellas errones iudicet fortunatiores fixis, quanq̃ illis quoque suus orbis est in quo uoluantur, nec soli licet suos egredi fines.

Vt qui decretũ inferunt ad populum, adscribũt bonæ fortunæ, ne nihil de suo uideatur addidisse: Ita quidã alienis libris nugas asscribunt, quæ nihil ad rem pertinent.

Qui uinum habet acre, & uapidum, nec ut uinũ potest reddere, nec ut acetum: Ita Zenoni τὰ προηγμένα nec bona sunt, nec mala.

Primum homines inuaserunt animalia noxia, post & oues & boues: postremo à nullo genere temperatũ est: & Athenis primum calumniator aliquis supplicio adfectus est, & recte, post hunc unus & alter: postremo nec à bonis est temperatum: Ita cum aperitur ius in malos, cauendum ne postea in bonos recidat.

Pueri ludẽtes petunt ranas saxis, at illæ tactæ serio emoriuntur: Sic nos animi causa uenamur, sed feræ serio occiduntur.

Vt non æquæ cernũt cicadæ & accipitres, neq; similiter uolant aquila & perdix: Ita non omnia quæ rationis participia sunt, æque ualent ratiocinandi acumine.

Vt os non secatur trama, nisi prius cinere & aceto præmollitũ, nec ebur inflecti potest nisi zutho prius mol-

C lefiat:

lesiat: Sic fortuna non potest reddere uulneratos animo, nisi accesserit malitia.

Vt medica terra diu retinet semina propter asperitatem, ut serò emergant: Ita morborum ac dolorũ causæ in hominibus aliquoties diu latent, donec uoluptas in febrem erumpat.

Vt sapiens gubernator, in tranquillitate, tempestatem expectat: Ita rebus tranquillis ad dolorem aliquem præparandus est animus.

Vt periculosa est secundum Hippocratem, *summe bona corporis ualetudo: Ita rebus maxime prosperis, metuẽda diuersa fortuna.*

Vt deciduæ stellæ subito extinguuntur: Ita quos fortuna subito in summa prouexit, repente solent corruere.

Vt scarabei, ac uultures offendũtur unguẽtis: & Scytha iurauit se malle equũ hinnientem audire quàm citharœdum canentem: Ita non omnibus placent optima.

Vt mathematici centro, ac spatio: ita quidam omnem uoluptatem uentre circumscribunt.

Vt polypi nõ extendunt sua flagella, nisi ad esculẽta: Sic quidam omnem felicitatem cibo, potuq; metiuntur.

Vt maior dolor obscurat minorẽ: Sic animi uoluptas corporis delectationem.

Vt qui uehementi laborant fame, nec est quod edatur, suis ipsorum artubus uesci coguntur: Ita quidam præ famæ gloria, seipsos laudare coguntur, si desit à quo laudentur.

Quemadmodum à piscibus Hyrcanis, *nec boni quippiã expectatur, nec mali: Sic* Epicurei, *nec turbari nos uolunt deorum metu, nec delectari beneuolentia.*

Si fieri

Si fieri potest, lippitudinem auferimus ab oculis: sin id non licet, non tamen eruimus oculum: Ita si superstitio tolli prorsus non potest, non tamen protinus credendum, nullos esse deos.

Vt principem simul & metuimus & amamus, ut infestum malis, bonis placidum: Sic & deum.

Non quemadmodum quoties cum truculento agimus tyrãno, animo sumus anxio. Sic in sacris mysterijs anxiũ, ac diffidentem oportet esse. Dissimile.

Qui nauem fregit, tamen spe uehitur, nam fieri potest ut corpus natans in terrã deferatur. At qui excidit à philosophia, totus perijt. Dissimile.

Vt athletæ nõ ferunt coronam, nisi uicerint: Sic bonis uiris præmia felicitatis non ante cõtingunt, quàm peracto huius uitæ certamine.

Vt austera remedia, sed necessaria, leuãt quidẽ ægrotantes, sed offendunt & inficiunt sanos: Sic acris obiurgatio uitio medetur, probos offendit.

Stoici qui se dicũt inuictos, improhibitos, & cætera, cũ oĩa secus patiãtur, similes sunt nauibus, qbus inscriptũ est, εὔπλοια καὶ πρόνοια σώζουσα, καὶ θεράπεια, hoc est splendidi, ac magnifici tituli: at nihilo secius interim iactantur fluctibus, cõminuuntur, ac subuertuntur.

Scarabei fugiunt unguenta, delectãtur fœtoribus: Sic nõnullis pessima pro optimis placent.

Vt pauperiores aliquando donant munuscula ditioribus, quo plus recipiant: Sic indoctiores prouocamus nonnullos, ut eruditiora uicißim illi respondeant.

Accensam lucernam nemo moleste fert, extinctam dolent omnes: Ita nasci iucundum, mori inamabile.

Vt nō satis est soli bonitas, nisi accedat & cultor idoneus, & semina. Ita nō sufficit ingenij fœlicitas, nisi accedat doctor, & institutor egregius, & præcepta idonea.

Vt stilla cauat aßiduitate saxum, ut ferrū contractatione atteritur: Ita aßiduitas, etiam durißima uincit.

Vt curruum rotæ ui inflexæ, nūquam ad pristinam rectitudinem queunt reuocari, itidem histrionum baculi: Ita quædam ingenia sic consuetudine, & institutione deprauantur, ut corrigi non queant.

Vt terra quo melior est natura, hoc magis corrumpitur, si negligatur: Ita ingenia, nisi recte excolantur, quo sunt fœliciora, hoc pluribus uitijs obducuntur.

Est terra quædam asperior, duriorq́; quæ tamen culta protinus ferax reddatur: Sic ingenia duriora natura, institutione mansuescunt.

Nulla ferè est arbor, quæ non sterilescat, ac tortuosa fiat, si cultura desit: Ita nullum tam felix ingeniū quod nō degeneret citra rectam educationem.

Nullus equus recte sessori paret, nisi arte domitus: Ita nullum non ferox ingenium, nisi præceptis cicuretur, & educatione.

Nulla tam fera belua, quæ nō mansuescat cura: Ita nullum tam agreste ingenium quod institutione nō mitescat.

Vt molli materiæ facile sigillum imprimitur, si durescat, non item. Ita puerorum ingenia facile quamuis recipiant disciplinam: sin ætate durescant, non item.

Vt agricolæ uallos apponūt arbusculis, quo recte crescant: Ita qui instituit, addit monita, & præcepta ingenijs salubria, ne deuaricent in uitia.

Qui diu in uinculis fuerunt, cum soluuntur, tamē claudicant

dicant adhuc, nec ingredi possunt: Ita diu uitijs assueti, etiam cum ea deserunt, quædā retinent uestigia.

Nō satis est habere corpus sanū, uerū & bonæ habitudinis, ac robustum sit, oportet: Sic ratio non solū pura debet esse, & à uitijs immunis, nisi sit & robusta.

Vt plures urbes prænauigasse pulchrū est, sed expedit unam incolere optimam: Ita quàm plurima sunt cognoscenda, sequenda retinendaq; optima.

Quemadmodum proci cum Penelope potiri non possent, stuprarunt illius ancillas: Ita qui philosophiam non possunt assequi, alijs literis se contaminant.

Nutrices uagientibus pueris rursum apponunt papillam: Sic discipulus offensus correptione, rursum est laude subleuandus, ne deficiat.

Plātæ mediocri aqua alūtur, īmodica suffocantur: Sic aīus moderatis laboribus adiuuatur, īmoderatis obruitur.

Vt sunt uices somni & uigiliæ, noctis & diei, tempestatis & serenitatis, belli & pacis: Ita labores leuandi ocio & lusibus.

Lyram & arcum remittimus, quo melius poßint tendi: Ita recreandus ocio animus, ut ad labores reddatur uegetior.

Vt Hierophantæ, quatenus licet, aperiunt mysteria: Sic de rebus arduis cautim & circūspecte iudicandum.

Vt mysteria cum silentio spectantur: Ita quædam melius laudantur silentio, quàm oratione.

Vt in lance momentum in utrāq; partē æque propensum est, & in neutram inflectitur: Ita dubius animus.

Medici pharmacis amaris, dulce nonnihil admiscent, ut alliciant: Ita parentes obiurgationis asperitatem leni-

tate debent mitigare.

Auriga nō semper adducit habenas, sed aliquando remittit: Ita pueris nonnihil indulgendum.

Vt asparagus spinosus dulcißimū fert fructum: Ita ex duris initijs magna uoluptas nascitur.

Qui prima uirginum dißidia non ferunt ad tempus, idē faciunt quod ij, qui offensi labruscis, uuas maturas alijs relinquunt.

Sponsæ quæ statim offensæ moribus uirorum, eos deserunt: perinde faciunt, ac si quis ictus ab apibus mel relinquat.

Vasa initio quauis occasione dissoluuntur. At tēpore cōmissuris compactis, uix igni ferroq; dissecantur: Ita prima coniugatorum consuetudo leui momento dirumpitur: sin coaluerit, longe firmior est.

Ignis facile accēditur in paleis, & pilis leporinis: sed idem mox extinguitur, si nihil addas: Sic iræ amātium, aut nuper coniugatorum, si nemo se admiscuerit.

Qui uenenis piscatur, facile interimit, & tollit piscē, sed corruptum & malum: Sic quæ philtris captant maritos, stupidos habent & inutiles.

Vt Circe non fruebatur ijs, quos uerterat in sues aut leones, sed Vlyssem sanū ultra omnes dilexit: Ita quæ ueneficijs nactæ sunt maritos, insuauem cū illis uitam agunt, ob dementiam.

Quæ malunt dominari demētibus maritis, q̄ sanis ac prudētibus parēre, perinde faciūt, ac si quis in itinere malit ducere cæcū, quàm sequi uidentem, & uiæ gnarum.

Vt Pasiphaē maluit tauri congressum, cū uxor esset Minois: Sic quædam nuptæ moderatis ac seueris uiris, ad intempe

intemperantium amorem deuergunt.

Vt qui in æquum insilire nõ possunt ob imbecillitatẽ, docent ipsum inflectere genua: Sic quidã generosas ac potentes nacti uxores, nõ dant operã, ut ipsi meliores fiant, sed illas deprimunt.

Pro equi magnitudine temperamus frena: Ita pro uxoris dignitate moderanda gubernatio.

Luna cum Soli coniungitur, tum obscuratur, & occultatur: cum abest, lucet. Contrà proba uxor præsente marito, maxime conspici debet: eodem absente, maxime condi ac latere. Dissimile.

Duabus uocibus simul sonantibus, gratior fit concentus: Ita quicquid fit in familia, fit quidem utrusq; consensu, sed tamen arbitrio mariti.

Cum spirat Boreas, conatur ui uestẽ reuellere, at homo magis astringit pallium: quod si sol tepido uento demulserit, iam sponte & tunicam abijcit: Sic uxor conans conuitijs maritum à luxu reuocare, magis irritat, si placide ferat & roget, magis efficit.

Vt inutile spectaculum auro gemmisq; adornatũ, nisi repræsentet similem imaginem: Ita inutilis uxor quãtumuis opulenta, si uiro mœsto sit hilaris, hilari mœsta.

Vt Geometræ negãt moueri lineas & superficies sine corpore, sed unà cum corporibus moueri: Sic uxor & in serijs & in ludicris, & risu, & lætis, & tristibus, accommodabit se marito.

Vt qui nõ ferunt uxores secum edere, aut bibere, docent eas ingurgitare, maritis absentibus: Ita qui non communicant lusus, & iocos cum uxore, faciunt, ut alibi quærant, inscijs uiris.

Vt rex musicæ studiosus cõplures reddit musicos, literarum studiosus doctos, aleator aleatores, rapax rapaces: Ita uir comptus similem efficit uxorẽ, uoluptarius incontinentem, castus & sobrius, castam & sobriam.

Vt sinistrarum partium ictus redundant in dexteras: Ita uirum oportet uxoris incõmodis commodisq; commoueri, & contra.

Vt uincula ex cõmissura uires accipiunt: Sic ex consensu uiri & mulieris familiæ status.

Vt corpus nihil potest absque animo, nec animus rectè ualet, nisi corpore incolumi: Sic inter uxorẽ & maritum omnia sunt cõmunia.

Vt uinũ appellatur, et si maior aquæ pars sit admixta: Ita domus mariti dicetur, etiam si mulier plus contulerit.

Vt nemo sentit qua parte stringat calceus, nisi qui indutus est: Ita nemo nouit ingenium mulieris, nisi qui duxit uxorem.

Quemadmodũ febres ex occultis causis, ac sensim collectæ, magis metuũtur, quàm quæ ex manifestis & grauibus causis sunt ortæ: Ita occultæ ac pusillæ, quotidianæq; offensæ, magis dirimunt beneuolentiã coniugatorum.

Qui pronubæ Iunoni rem diuinam faciebant, exemptum fel abijciebant ad altare: significãtes à matrimonio bilem omnem procul esse oportere.

Vt uinũ sic austerum, ut idem tamẽ sit utile ac iucundum, non amarum, uelut aloë: sic erit & materfamiliâs.

Quæ ueretur ridere apud uirum, ne uideatur lasciua, nec agere quicquam, ne audax: perinde facit quasi nec ungeretur, ne uideretur unguentis uti, nec lauaret faciem, ne fucis uti putetur.

Vt orator

Vt orator neglectis fucis ac theatricis cultibus, rebus ipsis magis mouet auditorem: Sic uxor non meretricio corporis cultu, sed moribus commendatur uiro.

Vt tibicen per alienam uocem sonat: Ita mulier quædam non grauabitur per uirum loqui.

Vt philosophi colentes principem, se reddunt nobiliores, non illum: Sic uxores subdentes se uiro, laudem cõsequuntur: conantes autem imperare, deterius audiunt, quàm quæ subijciuntur.

Imperium uiri in uxorẽ nõ erit, cuiusmodi est domini in rem possessam: sed cuiusmodi est animi in corpus.

Vt humida miscentur omnibus partibus: Sic inter cõiugatos, omnia debent esse communia.

Vt ælurus unguentis efferatur, & in rabiem agitur: Ita quædã uxores insaniũt, si senserint in uiris unguenta.

Qui ministrant Elephantis, non sumunt lucidam uestem: qui tauris, purpuream non induunt: nam his coloribus efferantur. Tigrides tympanorum strepitum non ferunt: Ita uxor ab ijs debet abstinere, quibus senserit maritum uehementer offendi.

Vt apicula per omnia circumuolitans, id quod est utile, domum adducit: Ita studiosus ex uno quoque quod ad mores confert, excerpit.

Vt corporis uitia grauiora sunt, quæ faciunt hulcus: Ita quædam animi uitia ob id sunt grauiora, quod uehementius perturbant. Minus enim cruciat, si quis non credat esse deos, quàm si quis superstitiose timeat deos.

Comicus uenuste dixit de ijs, qui lectos inaurant, ac deargentant, cũ dij nihil nobis gratis dederint, nisi somnum, cur id sibi magno uolunt cõstare. At cũ dij somnum Dissimile.

C 5 *nobis*

nobis dederint curarum, & laborum delinimentum, superstitiosus sibi illum reddit carnificinam.

Heraclitus dixit, *uigilantibus unum communem esse mundum, sopitos in suum quenq; discedere. At superstitiosus ne uigilans quidem, cōmuni cum alijs mundo fruitur, semper somniante cogitatione.*

Mistum. Polycrates tyrannus *non erat formidabilis nisi* Sami, Periander Corinthi, *Desinebat metuere, qui illinc in liberam ciuitatem emigrasset: At superstitiosus non habet quò confugiat, ut metu liberetur.*

Dissimile. *Licet seruis, quibus spes non est libertatis, ad principis statuam confugere, uenditionem postulare, mutare dominum, si durius habiti sunt quàm ferre poßint. Superstitiosis ne hoc licet.*

Si *miserum est seruire, multo miserrimum est seruire* Dissimile. *ijs, quos non poßis effugere.*

Latrones *aut fugitiui, si aram aut statuam apprehenderint in tuto sunt: At hic maxime trepidat superstitiosus.*

Vt tigrides *circunstrepentibus tympanis aguntur in rabiem: Ita quæ bonas mentes compescunt, feras & agrestes irritant & efferant.*

Vt *quibusdam minus mali fuit, non omnino uidere, quàm perperam uidere, uelut* Herculi, *qui filios uidēs pro hostibus occidit: Ita leuius malum est, deos omnino non credere, quàm credere noxios.*

Bion inquit, *quemadmodum quicquid paxillo appenderis, id accipit, sustinetq;: Ita quibusdam quicquid suaseris admittūt, quicquid imposueris ferunt.*

Dissimile. Gubernator *uidens insurgere tempestatem, deorum auxilium implorat, nihilo segnius interim clauum moderans, &*

rans, & antemnam detrahens: at superstitiosus despondet animum.

Vt arithmeticorũ digiti aliquando ualent multis milibus, aliquando nihil: Sic regum amici aliquoties quiduis possunt: rursum mutata in fastidiũ gratia, nihil possunt.

Vt frequentius conuenitur ad spectaculum, ubi nonnihil theatricæ stipis confertur. Ita disciplinæ à pluribus coluntur, quæ præter uoluptatem ac dignitatem, emolumentum etiam & commoditatem adferunt.

Vt in tranquillitate corpus expeditum redditur aduersus iminentem tempestatem: Ita tenui uictu, parcaq́;, ut medici loquuntur, diæta utendum, ut si incidat opiparum conuiuium, posis enatare.

Vt in conuiuijs temperamus ab appositis cibis, quo locus sit lauticijs, quas expectamus: Ita quotidiana parsimonia præmuniendi sumus.

Vt qui sacrum exhibent, ipsi nihil inde gustant: Ita quidam alios accipiunt, ipsi abstinentes.

Vt qui sacram pecuniã uertũt in usus belli, uoluptatẽ trãsferunt ad necessitatẽ: Ita quid ad usum edũt ac bibũt.

Quidam fastiditis proprijs uxoribus & formosis & amantibus, cum scorto mercede coëunt, gloriæ causa magis quàm uoluptatis: Ita quosdam cibi delectant, uel ob id ipsum quod rari sint, ac magno empti.

Vt axillarum titillatio risum gignit, sed insuauem & spasmo similem: Ita uoluptates iniucundæ, quas corpus ab animo extimulatum non sponte capit.

Abominamur fœminas utentes ueneficijs in nos, & amplectimur ciborum artifices. Dissimile.

Vt membrum scabiosum semper opus habet frictu: Ita cupi-

Ita cupiditas animi nunquam satiatur.

Vt Athenienses nunquam de pace consultabant nisi pullati, quemadmodum dicebat Demades: Ita nobis non uenit in mentem moderatior uictus, nisi iam febri æstuantibus, & admotis pharmacis.

Lysimachus ob sitim coactus se dedere Scythis, deinde cum frigidam bibisset aquam, dij boni, inquit, quàm breuis uoluptatis causa quantā deposui felicitatem: Ita nobis cogitandum, postquàm ob potaciunculam intempestiuam aut Venerem, in longum morbum incurrimus.

Vt cicatrix admonet cauendum esse uulnus: Ita memoria præteritorum malorum reddit cautiores.

Vt pueriles querimoniæ facile conquiescunt: Ita leues cupiditates subducta materia facile sedantur.

Flosculorum odores per se parum efficaces, admixti oleo maiorem uim habent: Ita morborum causæ, si in corpus incidant, iam humoribus collectis abundans.

Qui male affecto corpore, uitæ ratione morbum accersunt, ij quasi cœnum commouent.

Vt nautæ nimium onerantes nauem, deinde in exhaurienda sentina laborant: Ita qui corpus onerant cibis, ac deinde clysteribus inaniunt.

Qui corpus ægre affectum ad balneas ac uoluptates trahit: quasi putrē ac lacerā nauem deducit in mare.

Si ebrij comessatores irrūpāt in domū luctu funestam, non solū nihil adferent hilaritatis, sed eiulatū potius excitabūt: Ita uoluptates in corpore ægro offendunt quoq;.

Vt nautæ sereno cœlo nōnihil laxant uela, cum est suspicio tempestatis contrahunt: Ita corpori recte affecto nonnihil permittendum: contra si quid timebitur morbi,

cautius

cautius agendum.

Homines tantum pingues, ac robusti duriq́;, similes sunt gymnasiorum columnis, ut dixit Aristot.

Vt nauibus sentinæ plenis onus detrahendum: Ita corporibus aggrauatis subducendus cibus ac potus.

Qui ita corpus exinaniunt pharmacis, ut peregrinis rebus expleāt, ac magis noxijs: pinde faciūt, ac si quis expulsis è ciuitate Græcis, inducat Persas aut Scythas.

Vestes quæ nitro, similibusq́; rebus lauātur, magis atteruntur: Ita uomitus pharmacis extorti, magis offendunt.

Vt scelestæ mulieres abortum prouocant, ut rursum impleantur ac uoluptuentur: Ita quidam in hoc ipsum corpus euacuant pharmacis & clysteribus, ut denuo liceat ingurgitare.

Qui à præscripta uitæ rōne ne tantulum quidem audent discedere, ij ostrei, uel stipitis potius uitam uiuunt.

Vt ferrum crebris immersionibus cōsumitur: Ita corpus crebris permutationibus uitiatur, hoc est, si nunc immodicis laboribus intendatur, nunc uoluptatibus liquefiat, ac molliatur.

Nautæ à nauigandi labore turpiter cōferunt se ad uoluptates, rursum à uoluptatibus ad nauigationem redeunt: Ita quidam à delicijs ad labores, à laboribus ad delicias, summa uitæ inconstantia sese uertunt.

Qui uiro malo addit opes & gloriam, is febricitanti ministrat uinum, bilioso mel, cœliacis opsonia, quæ morbum animi, hoc est, stulticiam augeant.

Vt qui morbo laborant, cibos purißimos & lautißimos fastidiunt & recusant, si quis edere compellat: ijdem restituti bonæ ualetudini, caseo quoq́;, aut cepe libenter uescuntur:

uescuntur: Ita stultis magnifica fortuna iniucunda, sapientibus etiam humilis ac tenuis fortuna suauis.

Qui cibi dūtaxat causa ad conuiuium accedunt, quasi uas adducunt implendum.

Mistum. *Qui in eadem uehuntur naui, & in ijsdem militāt tentorijs, sese mutuo ferant oportet: Sic qui uersantur in republica: at in conuiuijs non idem est necesse, nam illic periculum est commune: hic non item.*

Qui rogant quid simus facturi, si non edamus, bibamus, & hmōi rebus utamur: perinde faciunt, quasi Danaides essent solicitæ, qd facturæ sint, si doliū impleatur.

Qui è seruitute manumißi sunt, quæ dominis solent facere cum seruirent, ea faciunt sibijpsis, suoq; arbitrio & præsidio: Sic nunc anima alit corpus multo labore multisq; curis: postea facta libera, seipsam alet contēplatione ueri, nec ab ea poterit auelli.

Vt corpus est instrumentum animæ, Sic anima est instrumentum dei.

Vt grauiora corporis uitia, quæ in uulnus & in tumores erumpunt: Ita animi affectus, qui grauibus curis uitam reddūt molestam: ut uitium est ex atomis omnia nata credere: at non angit animum quemadmodum auaritia.

Dissimile. *Non timet mare qui non nauigat: non bellum, qui non bellat: non latrones domi manens: non calumniatorē pauper: non inuidiam priuatus: non terræmotū qui est in Galatia: non fulmen qui est in Aethiopia. At superstitiosus, omnia timet, terram, mare, aërem, cœlum, tenebras, lumē strepitum, silentium, somnium.*

Dissimile. *Serui cum dormiunt, non timent heros: uincti obliuiscuntur compedum: in somno, hulcera, carcinomata, & grauißimi*

grauißimi etiam cruciatus conquiescunt. Sola superstitio etiam dormientem infestat.

Tyrannum mutato solo licet effugere: qui deum timet, non est quo fugiat: quando quidẽ nusquã nõ est Deus. Dissimile.

Licet seruis postulare distractionem & mutare dominum: idem non datur superstitiosis, cum omnes deos metuant. Dissimile.

Si miseri sunt, qui duros nacti sunt dominos, quanto infeliciores, qui dominis seruiunt uitijs, à quibus non possunt aufugere?

Sunt aræ seruis, sunt statuæ, sunt asyla latronibus, ad quæ confugiant, & ubi tuto sint: at hic maxime timet superstitiosus. Dissimile.

Vt tigrides, si quis tympanis circumsonet, in rabiem agi dicuntur, adeo ut seipsas denique discerpant: Ita quosdam offendit, quod alijs addit animum, puta musica, eloquentia &c.

Cum nauta uidet imminere tempestatẽ, primũ quidem deos inuocat, ut incolumi liceat in portum appellere, mox contrahit uela, atq; omnia nihilo secius parat, quibus est opus: Ita nos debemus auxilio diuino fidere, sed sic ut nostram quoq; industriam adhibeamus.

Item arator ab Hesiodo iubetur dijs sacrificare, deinde aggredi: & miles primum inuocat opem diuinam, deinde armatur.

Vt tremunt, qui ursorum aut draconum lustra adeũt: Sic superstitiosi cum tractant diuina, existimantes deos semper paratos ad nocendum.

Qui diuos colũt metu alicuius mali pinde faciunt ut ij quì tyrãnos uenerãtur, ne noceãt, quos oderunt animo.

Quidam

Quidam dum ſtulte fugiunt latrones aut feras, in auia incidũt & in barathra, aut præcipitia: Sic quidam ſuperſtitionem ita fugiunt, ut incidant in impietatem, cum in medio ſit pietas.

Vt qui è uinculis emittuntur, licentius uagantur quàm ij, qui nunquam fuerunt in uinculis: Sic pueritia cũ à præceptoris gubernatione ſoluitur.

Qui demiſsi à pædagogis, ſuo relinquuntur arbitrio, non abijciunt imperium, ſed mutant principem, nam pro pædagogo iam rationi parent.

Qui in ciuitatem aſſcripti ſunt, & hoſpites, multa damnant, ac moleſte ferunt: at qui in ea à pueris ſunt educati, quiq; aſſueuerunt, probant: Sic qui philoſophiam à pueris imbiberunt.

Vt athletis amphotides adduntur contra plagas: Ita pueris focalibus magis ẽ opus aduerſus peſtilẽtẽ orationẽ.

Vt peius ſentiunt de homine qui dicunt eum eſſe iracundum, pernicioſum, quàm qui negant eum uiuere: Ita minus male ſentiunt de ijs, qui negant ullos eſſe, quàm qui dicunt eſſe moroſos, noxios, irritabiles, ut faciunt ſuperſtitioſi.

Vt ager ſi non colatur, nõ ſolum infrugiferus manet, uerũetiam multa ſylueſtria producit: Ita adoleſcẽs rationis capax, niſi præceptis honeſtis exerceatur, non ſolum non euadet bonus, ſed ad multa uitia deflectetur.

Diſsimile. *In ludo ſphæræ ſimul diſcunt & mittere, & excipere cõmode: at in doctrina prius eſt bene accipere quàm mittere, quemadmodũ cõcipere prius eſt, quàm parere.*

Vt aues ſubuentaneos cõcipiũt fœtus: Sic inutilis oratio accepta, nec inhærens, ſed protinus ĩ auras diſpgitur.

Vaſa

Vasa ad excipiendum quod infunditur, accommodant & inclinant sese: Sic qui discit, debet accommodare sese ne quid effluat eorum, quæ utiliter dicuntur.

Vasorum malorum & putrium aures quibuslibet implentur potius quàm necessarijs: Ita quidam stultißima protinus discunt.

Qui equos rectè alunt, eos docent parêre freno: pueros qui uolet instituere, primum assuefaciat ut dicto sint audientes.

Si quid in utres uelis infundere boni, uëtum atq; aërem emoueas oportet: Sic fastum ac tumorem eximas oportet ab animo eius, quem uelis docere.

Malus cõsiliarius omnia deprauat aßidens: Sic inuidia nulla magis damnat, quàm quæ sunt optime dicta.

Vt lumen, ita nec oratio ulli prodest, nisi uolentibus accipere.

Vt œconomicis & amici prosunt, & inimici, quemadmodum dixit Xenophon: Sic uigilans auditor & cordatus, non solum benedictis, uerumetiam erratis aliorum fit eruditior.

Vt in alienis oculis nosmetipsos cõspicimus: Sic in aliena dictiõe quid nos deceat, aut dedeceat cõtẽplandum est.

Vt ad sacrum epulum, sic ad auditionem oportet placidum ac beneuolum accedere, ut benedicta probes cãdide: aut si parum rectè dicat, tacitus notes quam obrem errauerit, & animi conatum certe probes.

Facile est demoliri, quod alius extruxit: at difficillimum, idẽ aut melius aliquid extruere. Ita aliorum orationem reprehendere in procliui est: at eodem modo melius ue dicere, non est perinde facile.

D *Vt multa*

Vt multa belli inania, iuxta prouerbium: ita & auditionis, puta supercilium, acclamatio, strepitus, & id genus alia.

Quemadmodum in ijs, quæ ad tibiam canuntur multa fallunt ac suffugiunt auditorem errata: Ita in oratione phalerata, multa inepte dicta fallunt auditorem ob phaleras, & fucos orationis.

Qui coronas nectunt, bellißima quærunt, non utilißima: at apes etiam amarißimo thymo insidunt, atq; inde mellificium colligunt: Sic oportet auditorem non flosculos orationis, uoluptatis causa sectari, sed uim sententiarum & utilitatem.

Dissimile. Non oportet hoc animo ad audiendum accedere, quo ad spectaculum, puta ut tantum delectemur, sed ut meliores efficiamur.

Non conuenit, ut in tonstrina surgens, ad speculum contempleris te ipsum, num recte sis curatus: Ab oratione discedens, non expendas, num melior sis factus, aut deterior ex auditione.

Vt balnei nō purgātis: Ita nec sermōis ulla est utilitas.

Non sic ad audiendum est accedendum, ut uelis inungi & oblini fucis, quo nitidior fias, sed gratiam habeas: si uelut alueare acri fumo, sic ipse mordaci sermone purgeris animo, qui cæcutientiæ & lippitudinis est plenus.

Qui bibunt, ubi iam desierint sitire, tum pocili sculpturam contēplantur: Sic in oratione, primū animaduertēdum, quam salutare sit quod dicitur: deinde si uacat, quid sit elegans aut nitidum, considerare licet.

Qui statim orationis ornatum requirit, perinde facit ac si quis nolit antidotum bibere, nisi uas sit adductum ex

Atticæ

Atticæ Veneris figulina: nec in hyeme uestem induere, nisi quæ lanam habeat ouium Atticarum.

Vt qui ad cõuiuiũ accessit, utitur appositis, nec aliud requirit: Ita discẽtẽ tacite audire oportet, donec qui dicit perorarit, tum si lubeat, utilẽ aliquã quæstionem proponere.

Vt apud Homerum Vlysses ridetur à procis, quod *panis frustula peteret, non enses, neq; lebetes: Ita magis ridendi sunt, qui differenti minutulas ac friuolas quæstiunculas obijciunt.*

Vt qui claue uelit secare ligna, securi aperire ostium, utriusq; usu sese priuat: Sic qui dicentem alienis ac friuolis quæstiunculis perturbant, non solum nullum capiunt fructum ex his que dicuntur, uerumetiam mali uiri opinionem, atq; odium lucrifaciunt.

Vt morbus nõ celãdus est, sed ĩ publicũ efferẽdus, quo sanari posit, ut dixit Heraclitus: Sic inscitia nõ est tegenda.

Vt tragœdi in theatris: Ita philosophus in scholis est audiendus, nempe ad finem usq;.

Qui pecuniã dat, quantũ impartit dijs, tãtum sibi detrahit: At non idem fit in laude, & tamẽ hoc imaginantur maligni quidã, parcius impartientes, laudẽ quàm pecuniã. Dissimile.

Vt qui maligne dant alijs, uidentur ipsi parum habere: Ita qui parce & maligne laudant alios, uidentur adhuc suas esurire ac sitire laudes.

Iudex in causa nihil tribuẽs amori, tantũ rem perpendit, ac secundũ eã pronunciat: At in audiẽdis philosophis, multis lapsibus cãdide fauendũ est. Vnde ueteres iuxta Mercurij statuam, Gratiarum item ponere soliti sunt.

Vt iuxta uias asperas ac salebrosas uiolæ flosculiq; nõnunquã occurrunt: Ita in oratione infacunda nõnunquã &

 sententiæ

ſententiæ, & figuræ incidunt dignæ quæ laudentur.

Vt hædera undeuis ex ſe iuenit, quo ſe alliget: Ita amor etiam ijs capitur, quæ non amantem offendunt.

Vt amantes candide interpretantur uitia quædam: Ita debent & auditores dicentium.

Bonus conuiua non exiſtimat hoc tantum ſuarum eſſe partium, ut ſuauiter accipiatur, cura ſumptuq; alieno, ſed debet commodum uiciſsim exhibere conuiuam: Sic auditor non tantum audit ocioſus, dicente ſolicito: ſed uultu, oculis, applauſu, fauore iuuare oportet dicentem.

Vt in ludo ſphæræ alterius eſt cōmode mittere, alterius ſcite excipere. Sic in audiendo conuenit utrunq; ſuo fungi officio, tum eum qui diſſerit, tum eum qui auſcultat.

Qui caſtam ac philoſophicā orationem meretricijs ac ſophiſticis laudibus proſequūtur, perinde faciūt atq; ij, qui athletam lilijs aut roſis coronent, non lauro aut oleaſtro.

Vt non quæuis corona quēuis decet uictorem: Ita non quæuis laus aut quæuis honos quemcunq; hominem.

Vt ridiculus ſit cantor, qui rem grauem Lydijs efferat modis: Ita ridiculus, qui de dijs aut recte uiuendo uerba faciens, rhetoricis laſciuiat floſculis.

Diſſimile. *Non quemadmodum paraſitus conuicio tactus ab ijs, à quibus alitur, ridet, ac nihil commouetur: Ita à philoſopho reprehenſus, debet eſſe affectus, ſed nec offendi oportet, nec impudenter negligere.*

Vt caro quæ callo obduruit, non accipit uibices plagarum: Ita animus aſſuetudine peccandi non commouetur correptione licet acri.

Qui correptus ſtatim fugit exoſus admonitorem, perinde facit, ac ſi ſectus à medico, continuo offenſus aufugiat

fugiat, non expectans ut obligetur, & oblinatur uulnus, ac mitigetur. Nam is quod dolet iam passus, quod confert, non uult experiri.

Vt Telephi uulnus eadē hasta sanatū est, quæ uulnus inflixerat: Ita uulnus obiurgatiōis ab eodē sanabitur, q fecit.

Vt qui sacris initiantur, perferunt primos illos insultus, spe sequuturæ dulcedinis, ac lucis. Idem faciendum ijs, qui à philosopho obiurgantur.

Vt priusquàm assuescimus, multa nos offendunt in homine, quæ postea assuetis sunt etiam iucunda: Sic in literis, in philosophia, prima illa tædia toleranda sunt, donec usu fiant facilia iucundaq́;.

Vt uasa angusto ore difficilius recipiunt, sed retinent certius liquorem: Ita ingenia quæ tardius percipiunt, ferè meminerunt tenacius.

Vt pulli in uolucres semper hiantes pendēt de ore alieno: Sic quidam molesti sunt doceti, quod necessarium sit eis omnia mansa in os inserere, nihilq́; tradant ipsi sibi.

Vt quidā crebris diuerticulis uiā breuē reddūt longā: Sic nōnulli docentē crebris quæstiunculis nihil ad rē pertinentibus interpellātes, perpetuā interrūpunt doctrinam.

Quemadmodum ignaui, cibiq́; auidi canes, domi ferarum pelles mordent, ac uellos uellunt, feras ipsas in uenatu non attingunt: Sic quidam præpostere studiosi, de nugis agunt, caput disciplinæ non attingunt.

Non ut uāsa, itidem ingenia desiderant repletionem, sed satis est accensio, uelut incitamentum in materia, quo uis inueniendi, & cupiditas ueritatis incitetur. Dissimile.

Veluti si quis ignem petat à uicino, deinde illic lucu lento reperto foco desideat, mancatq́;: Ita quidam semper

aßident præceptori, nec accendunt ingenium suum ut domi suo fruantur igni.

Quemadmodum iuxta Philoxenum, suauißimæ sunt carnes, quæ non suut carnes: & iucundißimi pisces, qui nõ sunt pisces: Ita maxime delectat admixta philosophiæ poësis, & poësi admixta philosophia.

Vt in opsonijs non solũ sequimur uoluptatẽ, sed etiam salubritatem: Sic in audiendis & legendis autoribus.

Frustra clauduntur portæ ciuitatis, si una relinquatur aperta, per quã hostes irrumpãt: Ita nõ satis est in cæteris temperatũ esse, si auditus pateat perniciosis sermonibus.

Vt diligentius seruanda est ea porta, qua uia sit ad regiam: Ita cautius seruandus auditus, quod maxime sit cum rationali animi parte coniunctus, & quod per eam admittitur, maxime potest uel adiuuare uel lædere.

Quidam amethystum adhibent in compotationibus aduersus ebrietatem: Multo magis in audiendis poëtis præcepta sunt adhibenda, ne quid inficiant animum.

Vt in his locis ubi multæ nascuntur herbæ ad remedium efficaces, in ijsdem multæ nascuntur letales: Sic in poëtis multa præclara, multa pestifera.

Vt Simonides dixit, stupidiores esse Thessalos quàm ut à se decipi possent: Ita qui feliciore sunt ingenio, citius à poëtis corrumpuntur.

Quemadmodum Vlysses auribus cera obturatis, Sirenum periculum præternauigauit: Ita nos si quid incidit blande fœdum in autoribus, præteruehi oportebit.

Si multi inebrientur uino, non ob id incidendæ uites: ita ut fecit Lycurgus, sed propius admouendi fontes: Ita si multi abutuntur poëtica, non protinus abijcienda, sed adhibenda

hibenda cautio, ut fiat salutaris.

Vt mandragora iuxta uites nascens, uinum reddit lenius: Ita philosophiæ ratio admota poëticæ, moderatio rem efficit eius cognitionem.

Quemadmodum in picturis plus mouet color quàm lineæ, propterea quod propius hominis formam repræsentet ille, magisq; fallat: Ita mendacium admixta ueri similitudine, magis allicit mouetq;, quàm simplex oratio, quæ nihil habeat fuci.

Non ut inuenire licet sacra sine tibijs & choro: Ita poësim absq; mendacio licet inuenire. Dissimile.

Venenum admixtum cibis: pestilens sententia admixta rebus utilibus ac iucundis.

Vt fœdis animantibus scite effictis delectamur: Ita in poësi, quia est rerum adumbratio, etiam mala recte effıcta delectant.

Vt in parricidio, aut incestu depicto, artem modo laudamus eius qui pinxit, rem ipsam detestamur: Itidē in poëtis elocutionem imitabimur, rem execrabimur.

Quædam per se non pulchra, quibusdam ob id bona sunt, quod apta: Ita laudantur in poëtis quædam, quod congruunt personæ, tametsi alioqui fœda. Demonides claudus precabatur, ut crepidæ, quas furto amiserat, quadrarent ad pedes eius qui sustulisset.

Vt periculum sit, si omnes in idem inclinent latus nauis, sed alijs aliò inflectentibus, nauis optime libratur. Sic seditio & dissentio inter rhetores tutiorem reddit statum ciuitatis. Item dissentio poëtarum inter se facit, ut minus inficiant opinionem lectoris.

Quemadmodum medici cantharidis, quæ letale ue-

nenum est, pedibus tamen & alis ad remedium utuntur: Ita licet ex eadem poësi decerpere, quo medearis illius ueneno. Nam semper aliquid admiscent, quo significent se damnare quod narrant.

Qui omnia student exprimere, multa praua imitantur imprudentes, quemadmodum Aristotelis balbutiē, & Platonis incuruos humeros familiares exprimebant.

Dissimile. *Non quēadmodū oïa religiose metuimus, ac reueremur in sacris: Ita oportet in autoribus oïa uenerari, sed audacter adhibito iudicio, probare quædā, quædā improbare.*

Dissimile. *Non sic est parendum poëtis aut philosophis, quemadmodū pueri obtemperant pædagogis, sed quemadmodū Cato puer parebat quidem pædagogo iubenti, sed rogabat quam ob causam id iuberet: Ita fides habenda autoribus, si causam idoneam reddiderint.*

Quemadmodū in uite luxuriantibus folijs ac palmitibus sæpe fructus occultantur: Ita in poëmatibus, figuris ac fabulis luxuriātibus, multa cognitu utilia fallūt adulescentē.

Quemadmodum in ijsdem pascuis apis florem sequitur, capra fruticem, sus radicem, quadrupedia fructum: Sic in poëtis alius aliud quærit, hic historiam, ille sermonis ornamenta, ille probationes, ille præcepta uiuendi.

Vt equis non in ipso cursu frenum inijcimus, sed ante cursum: Sic qui propensi sunt ad iram aut libidinem ante rationibus ac monitis refrenandi sunt, prius quàm in periculum uentum sit.

Vt apis ex amarissimis floribus, & asperrimis spinis mel suauissimum ac lenissimum colligit: Sic ex turpibus ac sceleratis fabulis, utcunq; decerpi potest aliquid utilitatis.

Vt freno circūagitur equus, ut clauo nauis: Ita oratione ducuntur

ducuntur homines.

Quemadmodum medici pharmacum, ad unicũ morbũ repertum, ad omnes similes ac finitimos accommodãt: Ita conuenit autorum dicta ad uarios usus accommodare.

Vt qui uestes flagellant, corpus non attingunt: Sic qui generis uitium aut paupertatem exprobrant, non proprie tangunt ipsum hominem, sed externa calumniantur.

Vt qui subito è summis tenebris in lucem educitur, magnopere perturbatur, nisi paulatim lumini assueuerit. Sic in poëtis prælegendis, philosophorum opiniones inspergendæ in animos puerorum, ne postea ad tam diuersas doctrinæ rationes perturbentur.

Frustra suber appenditur retibus ut natent, si plumbum annexum deorsum trahat, & in æquo teneat: Ita frustra præceptis bene uiuendi instituimur, si malitia addita non sinit è stulticia emergere.

Vt in curatione non sentitur morbi leuamen, nisi syncerus habitus inducatur. Sic in philosophia non proficitur, nisi paulatim aliquid decedat de stulticia, donec in alium mentis habitum proficiat.

Non ut Cæneus subito è muliere factus est uir optando tantum: Sic repente ex improbo uiro probus euadit quispiam, ut qui cubitum abijt stultus, surgat sapiens. Dissimile.

Vt ad lineam applicandus est lapis, non ad lapidem linea: Sic uita ad philosophorum decreta corrigẽda est, non ea sunt ad mores nostros trahenda.

Vt paulatim umbra remissa sentimus nos magis esse ĩ lumine: Ita sensim imminuta stulticia, in sapiẽtia proficimus.

Vt qui immenso nauigant mari, ex ipsa uentorũ ui cursusq; tempore coniiciunt se promouisse, etiam si nondum

appareat portus, nusquam tamen cõsistunt, donec portum attigerint: Ita non conquiescẽdum in philosophia, donec ad perfectum illum sapientis habitum peruentum sit.

Vt *qui paulum addit paulo, idq; frequenter facit, ingentem aceruum accumulat: Ita assiduitas ad bonam mentem parandam plurimum ualet.*

Dissimile. Qui *subinde subsistit in uia, minus proficit: At in philosophia etiam relabimur in maliciam, intermisso ad honesta cursu, ceu nauis retro acta æstu.*

Dissimile. *Planetæ iuxta mathematicos cum desinunt procedere figuntur: At in philosophia subsistere non licet, sed assidue est progrediendum.*

Vt *statera non potest consistere, sed aut in hanc, aut in illam uergit partem: Sic in philosophia, qui non proficit ad bonam mentem, is reuoluitur ad malam mentem.*

In bello nunquam remittendæ sunt excubiæ: Ita semper aduersum uitia nobis dimicandum.

Vt *culmus primum in altũ surgit impetu, deinde crebris geniculis intersecatur: postremo in summo uenti flatibus laborat: Sic quidam initio feruent, deinde subinde subsistũt & offenduntur: in extremo deficiunt defatigati.*

Vt *qui leuiter amant, gaudent quidem amico præsente, absentis facile obliuiscuntur: at qui penitus amant, non sinunt abesse quod amant: Sic quidam facile auocantur à studio philosophiæ negocijs: at qui uere amant, omniũ præ illa obliuiscuntur, nihilq; illis sine illa dulce esse potest.*

Dissimile. *Non quemadmodum unguentis cum adsunt delectamur cum non adsunt non discruciamur: Ita oportet erga philosophiam esse affectum.*

Vt *qui uehementer esurit aut sitit, nulla re potest auelli, donec*

donec ſedauerit appetentiam: Sic omnia poſthabenda ſitienti ſapientiam.

Quemadmodum graue eſt nauim ingreßis, cum terra diſcedit quam agnoſcunt, & nondum apparet ad quam nauigant: Sic philoſophantibus initio moleſtum à conſuetis diſcedere commodis, cum nondum uideant ad quam felicitatem philoſophia ſit perductura.

In philoſophiæ ſtudio ceu per metamorphoſin quandam, quidam uelut aues facti conſerunt ad contemplationem naturæ, quidam ceu catellæ ad rixas & morſus ſophiſmatum & quæſtiuncularum.

Quemadmodum Anacharſis dixit, Athenienſes ad nihil aliud uti nummis, niſi ad numerandũ: Ita quidam utuntur philoſophiæ præceptis tantum ut oſtentent.

Vt apicula ex floſculis ſuccum mellis colligit, cum alij non delectentur niſi colore & odore: Sic philoſophiæ ſtudioſus & ex poëtis inuenit, quod ad bene uiuendum conducat, cum alij tantum uoluptate deliniantur.

Qui in Platone & Demoſthene nihil quærunt niſi puritatem Attici ſermonis, quid aliud agunt quàm ij, qui in pharmacis nihil amant, niſi fragrantiam & nitorem, uim purgandi ſeruandiq́; negligunt?

Vt non medentur qui uendunt pharmaca: Ita non ſunt philoſophi, qui q̃cquid è philoſophia ſumpſerint, id tranſferunt ad oſtentationem.

Vt auis quicquid pabuli nacta eſt, in pullos transfert protinus, ipſi nihilo melius eſt: Ita quidam ideo diſcunt, ut ſtatim doceant ipſi nihilo meliores euadunt.

Vt uerus amor erga mulierem non deſiderat teſtẽ, ſed ſat habet ſi clam ea potiatur: Ita uir ſapiens recti conſcientia

tia contentus. At qui ficte amant ostentant & iactant.

Vt agricolæ lubentius uident spicas inclinatas quàm erectas in altum: nam illas onustas fructu intelligunt, has inanes: Sic adulescentes prius quàm profecerunt in philosophia tument: ubi doctrinæ fructum perceperint, submittunt sese.

Vt è uasis cum explentur liquore, aër expellitur: Sic qui profecerunt in philosophia, ueris implentur bonis, ac minus iam gloriantur barba & pallio, minusq; seueri sunt in alios, in seipsos duriores.

Vt initiantur homines clamore ac tumultu, deinde cum sacra fiunt, taciti ac uenerabundi auscultant: Ita initia philosophiæ tumultuosa sunt, tranquilla mysteria.

Vt in tempestate apparentibus geminis, nautæ in spem eriguntur: Ita post primã illam in philosophia desperationem, lux ueritatis oborta discutit eam diffidentiam.

Menedemus aiebat multos nauigare Athenas, qui primum essent sapientes, deinde fieri philosophos, id est, sapientiæ studiosos, deinde rhetores, postremo idiotas: Sic in philosophia quo magis profeceris, hoc minus turgebis fastu.

Qui dentibus laborãt, protinus medicũ adeunt, malum exponũt: qui febre tenentur accersunt: at phreneticus, nec accersit nec admittit, ob morbi uehementiã: Ita q uitia sua celãt, nec admonentẽ patiũtur, de his nulla salutis spes est.

Vt qui laborant, non affectant haberi ulcerosi, sed magis fugiũt esse quàm uideri: Ita non est affectandum, ut uidearis malus, sed magis abominandum ne sis talis, quàm ne uidearis.

Diogenes uidens adulescentulum quendam in popina, ei

pudore

pudore intro fugienti: quò interius, inquit, fugeris, hoc magis eris in popina. Ita uitiosi quò magis abdunt sese intra seipsos, hoc magis sunt id quod sunt. Foras prodeant oportet, si cupiunt effugere seipsos.

Vt qui egent, hoc magis ac molestius egent, quò magis dissimulant egestatem: Sic qui uitiosi sunt, ac dissimulant ob fastum & arrogantiam, peiores sunt.

Vt equi iam mansuefacti, etiam si auriga non utatur habenis, tamen suapte sponte rectā pergunt ire uiā: Sic affectus à ratione im pridem domiti, & assuefacti, nec in somnis, nec in morbis sopita ratione quicquam tentant turpe.

Vt corpus assuefit, ne conniueant aut lachrymentur oculi, ne palpitet cor: Ita multo magis animus ne phantasijs commoueatur.

Quemadmodū cū morbus in corporis parte is non suas trāsfertur, signū ē morbi parātis abire: Sic cū offendimur quibus consueuimus delectari, indiciū est futuræ sanitatis.

Vt non est uerus amor, qui caret zelotypia: Ita non amat uehementer uirtutem, nisi qui ardet æmulatione recte factorum ab alijs.

Vt acer equus suapte sponte facile currit: Ita qui ardet amore uirtutis, non eget admonitore.

Vt amanti omnia placent in amato: Sic in eo in quo uirtutem amamus, etiam gestum, incessum, & aspectum imitari gaudemus.

Vt qui uerè amant etiam balbutiem ac pallorē adamant in amatis: Sic admirator uirtutis, non horret Aristidis exilium, nec Socratis paupertatem, nec Phocionis condemnationem.

Vt qui se comunt, adhibent speculum: Sic gesturus negocium

gocium proponit sibi laudatorum uirorum exempla.

Olim ediscebant nomina digitorum, iisq; aduersus terrores ueluti remedio utebantur, singulis lente recitatis: Sic aduersus omneis aimmi perturbationes, exempla quædam optimorum uirorum habenda sunt in promptu.

Vt qui desperat se fore diuitem, largius impendit: at qui iam spe uicinus est opulento, is nec pusillum contemnit lucellum, & minimis parcit: Ita qui confidit se fore bonum uirum, & minima uitia studet corrigere, & nihil negligit, quod aliquo modo conducat ad bonam mentem.

Qui sepem, aut aggerem construunt quæuis cōgerunt, lignum, saxum, aut columnam à sepulchro delapsam. At qui regiam ædificat, nihil temere componit: Sic uir bonus nullam uitæ partem negligit incompositam.

Dissimile. Licet inuenire regionem, ubi uenena non sint, quemadmodum affirmant de Creta: At non licet inuenire Rempu. quæ non alat inuidiam contentionemq;.

Vt priscis satis erat si à feris non læderentur, posteriores etiam in suum commodum uertere cœperunt, pellibus uestiri, carnibus uesci, felle mederi: Sic nobis agendū est, ut ab inimicis non solum non lædamur, uerumetiam adiuuemur.

Non potest quæuis arbor mitescere, neq; quælibet fera cicurari, proinde hæc quoq; quā possunt in suum uertunt usum: Sic qui ad amicitiam adduci non, possunt horū odio ad nostrum commodum abutemur.

Aqua maris inutilis potui, sed alit pisces, seruit nauigantibus: Sic in unaquaq; re quod inest commoditatis, excerpendum est.

Prometheus,

Prometheus, Satyrum cum primum uidens ignem uellet amplecti, admonuit eum exurere contingentem, at oculis præbere lumen, calfacit inquiens, & seruit artibus: Sic eadem res, ut utaris, ita perniciosa est, aut utilis.

E corporis morbo quidam hoc excerpũt cõmodi, quod uacant negocijs, quibus distringebantur, & quosdam labores obiecti reddidere ualidos: Sic quibusdam exilium, paupertas, naufragium, occasio fuit philosophandi.

Quemadmodum qui stomacho ualent, & animantia sanißima, saxa, ferrũ, serpentes, & scorpios concoquunt, eaq; in nutrimentum uertunt: contra ualetudinarij, etiam pane & uino offenduntur: Sic stulti & amicitias perdunt, sapientes etiam inimicitijs rectè norunt uti.

Lynceus per quercum uidet, inimicus etiam per famulum, per amicum perspicit, quid agas.

Vt uultures ad extincta corpora odore feruntur, sana non sentiunt: Sic inimicus, si quid deliqueris, statim olfacit, atq; eò confestim accurrit, ad rectè facta stupidus.

Vt hostis semper imminens muris, in causa est ut uigilet, ac sobria sit ciuitas: Sic inimicus obseruans, quid agas, facit ut nihil agas, dicásue temere.

Dionysiaci sæpe negligenter inter se canunt in theatris, uerum cum certatur, tum multo diligentius agunt omnia: Sic accuratius gerit rem, qui scit uitam suam ab aduersario obseruari.

Absurdum existimant obprobrare cuipiam corporis uitium, à quo non sis ipse immunis: At multo magis ridiculum, animi uitium in alterũ conijcere, quod in te recidat.

Quemadmodum Telephus, quoniã carebat amico, coactus est ab hoste petere remedium ac medelam uulneris:

Ita qui non habent liberos amicos, à quibus admoneantur, sæpenumero ab inimicis audiunt sua uitia.

Item Telephus non respexit hostem, cuius erat hasta, sed salutem quam adferebat: Ita non oportet offendi inimici conuicio, sed si uerum admonet, uertendum est ad uitæ correctionem.

Vt ille Thessalum Prometheum uolens occidere gladio dissecuit tuber, ac sanauit: Ita sæpenumero conuicium per iracundiam dictum ab inimico, uitium animi uel ignotum nobis, uel neglectum sanat.

Vt qui luctantur, non abstergunt suum puluerem, sed se mutuo contaminant, ut mutuo cadant: Sic quidam accepto conuitio, non id purgant, sed obseruant quid uicißim in illos poßit torqueri.

Vt si uel inimicus ostẽdat lutum adhærens uesti, nõ reijcis in illum sed abstergis: Ita si quis ostẽdat maculã uitæ, non regerendum est conuicium, sed abstergenda labes.

Vt inueterata consuetudo etiam si lædat, tamen haud facile propellitur: Ita simultas inuidiam, zelotypia mali memoriam in animo relinquit.

Quemadmodum à feris exorsi, didicimus & homines iugulare: Sic assueti inimicis malefacere, quod iustum existimatur, nisi cauemus, discimus paulatim, & erga quosuis eadem facere.

Vt non est Corydalus absq; crista: Ita non est ingenium absq; inuidia innata.

Vt cupimus cloacas quàm longißime ab ædibus nostris abesse: Ita in inimicos uitiorum purgamenta reijcere profuerit.

Vt Onomademus noluit omneis tolli, qui diuersarum fuissent

fuissent partiũ, ne sublatis inimicis omnibus, cum amicis, inquit, incipiamus digladiari: Ita cõsumptis in hostes huiusmodi affectibus, magis communissimus erga amicos.

Vt agricolæ iuxta allia & ceρas, serunt rosas, quod quicquid est in illas molesti odoris, in has transeat: Sic inimicus si quid est in nobis mali animi, id totum in se recipiens ac consumens, reddit nos amicis iucundiores.

Perinde ac si mutilus ac cæcus metuat, ne Briareus fiat centimanus, aut Argus centoculus: Ita qdã metuunt, ne pluriũ sint amici, cũ nec unũ adhuc uerum habeãt amicũ.

Vt mulier impudica, cũ multis se cõmiscens, nullũ certum habet amatorem: Ita qui multorũ appetit amicitiã.

Vt puella in pratis alium post alium flosculum decerpens, semper nouis arridentibus capitur, priores negligit: Sic qui multas instituit amicitias, ac mox saturatus alias querit.

Vt fluuius in multos deductus riuos, fluit tenuis ac languidus: Sic beneuolẽtia in multos distracta languescit & euanescit.

Vt animantia quæ unicum pariunt fœtum uehementius amant: Sic erga unum ardentior est beneuolentia.

Quemadmodũ muscæ in popinis non manent, si desit nidor: Ita uulgares diuitum amici non perseuerant si non adsit utilitas.

Veluti qui nũmum adulterinum: Ita qui amicũ habet nõ exploratum, ubi senserint improbum esse, cum priuatur eo, gaudet: cum habet, optat effugere.

Vt malũ cibũ nec retinere possis citra noxã, nec reijcere sine molestia: Ita malũ amicũ, si teneas, lædit, nec tamẽ absq; inimicitia, ac tumultu ueluti bilem potes abijcere.

E Vtrubo

Vt rubo spinisq; complectētibus nos discußis, ad uitē aut oleā tēdimus: Ita non quēuis obuium oportet in amicitiā admittere, sed ad idoneos, reiectis alijs, eundum est.

Vt Zeusis lente pingebat, quod diu duraret: Ita diu explorandus amicus, qui sit perpetuus futurus.

Vt diligēter cōpingitur nauis, quæ sit in tēpestatibus præsidio futura, & agger uarijs casibus oppositus: Ita diligenter probādus amicus, quo sis usurus ad omnia.

Quemadmodum lac coagulo concrescit: Sic homines compinguntur, & unum fiunt amicitia.

Vt alijs uenti secundi sunt, alijs aduersi: Ita alijs fortuna fauet, alijs aduersatur.

Vt Briareus centum manibus quinquaginta pascens uentres, nihilo felicior erat nobis, qui duabus unum administramus: Sic tantundem cōmoditatis capies è paucorum amicitia, quantum è multorum: pensatur enim incommodum, si pauci inseruiunt, paucis est inseruiendum.

Vti Creon filiam nihil adiuuit, sed eam cōplexus unà cum illa perijt incendio: Sic quidam felicibus amicis non fruuntur, cum infelicibus pereunt.

Vt bruta si ui cōmisceantur diuerso generi, discedunt indignantia, & grauiter ferētia: Sic inter similes placide coit, & cohæret amicitia.

Dissimile. Musica symphonia constat è diuersis, puta grauibus & acutis inter se ratione compositis: at amicitia constat similibus.

Dissimile. Non ut Polypus se quibusuis locis: Ita nos debemus nos quorumlibet moribus accōmodare.

Dissimile. Polypus superficiem, & colorem duntaxat mutat. At amicus uere similis esse debet amicis, & moribus & affectibus,

ctibus, & studijs.

Non ut Proteus præstigijs sese in omnes uertebat for= mas, nec ullam habebat certã ac propriã: Sic oportet nullo certo uitæ instituto, cum studioso legere, cũ palæstrico colluctari, cum uenandi studiosis uenari, cũ bibosis simul inebriari, cum ambitioso ambire magistratum. Dissimile.

Vt qui propriã domum non habet, per multas domos uagatur: Ita qui certum uitæ institutũ non sequitur, nunc in horum, nunc in illorum mores transit.

Vt prima materia quibuslibet formis uariatur, cũ ꝓpriam nõ habeat: Ita animus multorũ amicitiæ subiectus.

Erugium herbam si uni capræ in os inseras, cum ipsa sistitur, tum oẽs consistunt, donec pastor herbam eximat: Ita principis mores mira ui in populũ transfunduntur.

Vt Ixion Iunonem persequens, in nubem incidit: Sic multi in fucatam, & uulgarem amicitiam incurrunt.

Vt lumen magis prodest ijs qui uident, quàm qui ui= dentur: Sic gloria magis confert ijs qui eam sentiũt, quàm quibus contingit.

Vt grauius puniendus, qui letiferum uenenum non in unum calicẽ, sed in fontem, unde bibunt omnes, inijcit: Sic magis peccant, qui principis corrũpunt ingenium, quàm qui priuati hominis.

Vt sacrificis honorem habet ciuitas, quod commune omnium bonum à dijs petant: Ita [redacted] *honoran= dus principis præceptor bonus, qui talem fingit, ut omni= bus sit utilis futurus.*

Vt artifex lubẽtius faciat lyrã, qua sciat Amphionis arte Thebanorũ urbem cõdendam, quàm eã qua Thales Lacedæmoniorum seditionẽ composuit: Ita Philosophus

lubentius formabit ingeniū principis orbi profuturum.

Vt mendum quod induruit, ac diutius inhæsit, difficile tollitur: Ita uitia inueterata nō facile corriguntur.

Vt liber post lituras iterum infectus non facile emaculatur, quod altius imbiberit atramentum: Ita animus sæpe in eadem relapsus uitia.

Veluti si quis cæcus in quempiam incidat, illum cæcū appellet, qui non uitauerit: Sic nos fortunam facimus cæcam, in quam nostrapte incidimus cæcitate.

Vt quemadmodum si sol non sit, per reliqua astra noctem ageremus: Ita quantum ad reliquos attinet sensus, nihil differemus à brutis, nisi ratio adsit.

Vt pictor ille spumam equi quam arte nequibat exprimere, impacta in os equi spongia uarijs imbuta coloribus, casu expressit: Sic quædam casus conficit, quæ prouidētia, curaq; nostra non possunt effici.

Vt non debet sumere citharam, qui canendi sit imperitus: Ita non debet imperium sumere, qui non sit prudentia præditus.

Vt medici in uehementi fluxu pituitæ, non statim succurrunt pharmacis, sed foris admouent, quod tempore concoquat humorem, ac tum medentur: Ita in recenti dolore tacendum, donec tempore mitior admittat consolationem.

Vt in Democratia, cui sorte contigit imperium, eum oportet imperare, cui non contigit, cū oportet æquo animo ferre: Sic in uita hominum quod sors dederit, boni consulendum est.

Vt terræ fœtus aliquando copiose proueniūt, aliquādo maligne. Et in animantibus aliquādo fœtura felix, aliquando

quando sterilitas est. Et in mari aliquando tempestas, aliquando tranquillitas: Sic in uita uarij fortunæ casus.

Vt suus cuiq; arbori fructus: Ita luctus nō est alius fructus, quàm lachrymæ.

Vt nemo miratur liquefactum quod potuit liquescere, sectum quod erat sectile, exustum quod exustibile: Ita mirandum non est mortuum esse, qui erat mortalis.

Quemadmodum ex eodem luto licet fingere animantia, ac rursum confundere, atq; continenter aliud ex alio facere: Sic natura ex eadem materia genuit maiores nostros: his extinctis, nos, deinde alios atq; alios.

Quemadmodum mutua pecunia æquo animo reddenda est: Sic uitæ munus, quam mutuo accepimus à dijs, citrà querimoniam est reponenda.

Vt nō q multū cecinit, aut rhetoricatus est, aut gubernauit, laudatur, sed q scite: Sic nō qui diu uixit, sed q bn̄.

Quemadmodū quod in tesseris cecidit, id arte & ratione quàm potest optime disponendum: Ita quod in uita accidit, in optimam uertendum partem.

Sicut mensarij nō grauatim reddunt deposita pignora, ut quæ in hoc ipsum acceperint, ut restituant: Sic nos quod à dijs accepimus.

Quemadmodum araneæ ex se telas texunt: Ita quidā ex seipsis comminiscuntur fabulas ac mendacia, cum nihil subsit ueri.

Quemadmodum iris nihil aliud est quàm relucentia Solis refracti in nubibus: Ita fabula quædam est ueri repræsentatio.

Fumus initio ingens, facile euanescit: Sic gloria falsò parta.

Vt fugitiuis ab altaribus ac templis reuulsis, nihil superest præter mortuorũ sepulchra: Sic qui uera suaq́; gloria destituti, maiorum imaginibus efferunt sese.

Non utimur aqua turbata nisi constiterit: Multo minus utendum est animo commoto, prius quàm ad se redierit: Ita Socrates.

Si qua terra referta sit saltubus, feris, & herbis syluestribus, multoq́; limo, protinus displicet imperito colono. At peritus agricola ex ijs ipsis coniectat soli molliciem ac feracitatem, tantoq́; impensius dat operam ut eam repurget: Sic magnis ingenijs magna uitia solēt innasci, quæ nō cōuenit statim tollere, sed potius mederi, expectādā ætas, donec ad frugem bonam reducatur.

Quemadmodũ Aegyptij lege iubebantur expectare, donec peperisset si qua grauida morbo fuisset correpta: Ita non facile abijcienda spes in hominum erratis.

Vt hyenæ fel, & phocæ coagulum, atq; aliæ pessimarum ferarum partes aduersus magnos morbos efficax habent remedium: Sic deus pessimis tyrannis utitur nōnunquam ad correctionem uitiorum.

Quemadmodum agricola non incidit spinam prius quàm asparagum inde ceperit: & Libyes non ante incendunt sarmentum quàm thus collegerint: Ita deus nō excidit genus regũ pestilens, priusquàm hinc fructus aliquis bonus contigerit.

Dissimile. *Cantharides & scorpij in se circũferunt sui ueneni remediũ: At ipsi peccato inest sua pœna, suppliciumq́;.*

Vt pueri quidā admirantur, ac felices iudicant nebulones miseros cum in scena saltant, aureis induti: Sic stulti felices existimant diuitijs onustos.

Vt qui

Vt qui diutina tabe conficiuntur, nõ effugiunt mortẽ, sed lente moriuntur: Sic qui non statim puniuntur, non effugiunt pœnam, sed longa ducuntur pœna.

Vt qui in carcere detinentur, unde non sit effugium, tamen aliquando ludunt tesseris: Sic qui in uita uoluptatibus utuntur cum sint scelerati.

Vt annes quidã repẽte se cõdunt sub terrã, nihilominus eò pferũtur quò tẽdunt: Ita numinũ iræ licet occultæ, tñ in externas calamitates auferunt aliquãdo nocentes.

Vt qui æstuant febribus, æque calent, siue unã instraueris uestem, siue plureis, tamen in solatium illorum multitudo uestium tollitur: Sic obseruiendum, quibus mederi non poßis.

Quẽadmodum ischiacis medici pollicem inurunt, & cum alibi doleat, alibi admouent remedium: Sic Deus nõnunquam ut patres sanet, sæuit in filios.

Vt scorpius nõ tantũmodo putandus est habere aculeum cum ferit sed semper est obseruãdus: Ita malis prognati, etiam si non peccent, tamen uenenum habent.

Vt medici quibusdã morbis occurrunt prius quàm appareant: Ita Deus quædam punit, ne fiant.

Qui uincit in certaminibus, præconẽ adhibet quo uictor pronuncietur: Multo magis uera uirtus alieno debet ore laudari, non suo.

Quidam fame coacti, cũ deest quod edant, suis ipsorũ artubus turpiter uescuntur: Sic quidã siti gloriæ, cũ deest qui laudet, ipsi laudant seipsos non sine dedecore.

Vt qui inambulantes attollunt sese ac dilatãt, fastuosi uocãtur: at laudãtur qui itidẽ faciũt in pugilũ certamine, aut in pugna, & uocãtur fortes & inuicti: Sic qui in rebus

aduersis erigit animum, fortis habetur, & insuperabilis.

In tẽpestate qui cõfugiunt sub arborem, serenitate facta, ramos illius uellunt fugiẽtes: Sic in rebus adflictis utimur præsidio quorũdam, quos eosdem per inuidiam affligimus in rebus prosperis.

Qui obseruãt ne molesti sint lippientibus, umbrã aliquã admiscẽt lumini: Sic quidã laudibus suis aliquid erratorum aut uituperationis aspergunt, ut inuidiã effugiant.

Vt nõ inuidetur his, q domũ aut agrũ magno emerũt, sed qbus gratis contigit: Ita nemo his inuidet, qui gloriã, magno sibi pararunt, sed quibus fortunæ fauore contigit.

Quemadmodum iubemur aut omnino cauere locum pestilentem, aut si in eo sis, circũspecte agere: Sic aut omnino uitandum, ne laudes te ipsum, aut id cautim & circũspecte agendum.

Qui esuriunt, magis irritantur, si conspexerint alios edentes: Sic magis inflammantur ad gloriam, qui gloriæ sunt auidi, cum alios audiunt laudari.

Nõ oportet titillare, qui natura procliues sunt ad risum: Ita nõ oportet laudare, qui gloriæ suapte sponte sunt appetentiores.

Pictores seponunt ad tempus opera sua, tum ex interuallo rectius iudicaturi, nam aßiduitas in causa est, quo minus bene iudicent: Sic nos rectius iudicamus amicos, quos ex interuallo reuisimus. Ac de nobis ipsis quoniam adsumus aßidue, minus recte iudicamus.

Qui se unà cum ipsis ædibus incendunt, omnia intus tumultu complẽt, ut nec uidere poßint, nec dispicere quid sit utile: Sic ira commotus animus.

Dissimile. *Nauis deserta recipit gubernatorẽ, si qs uelit ĩ portũ reducere.*

reducere: At animus ira percitus, non admittit gubernatricē rationē aliunde, nisi intus ratio clauum arripiat.

Quemadmodum qui expectant obsidionem, colligūt ac deponunt pecuniam, atq; omnia parant sub hostiū aduentum: Ita aduersus assultum iracundiæ præceptis philosophiæ muniendus & instruendus est animus.

Vt in tumultu nō audimus quid nobis dicatur: Ita irati non admittimus alienum consilium, nisi ratio loquatur intus, quæ tumultum animi compescat.

Vt munita tyrannis ab alienis tolli non potest, à familiaribus potest: Ita concitatus animus ex se præbet, quo soluatur ira.

Vt ferrum tenue & infirmum si denuo fodiatur, facile frangitur: Sic animus sæpe commotus ira, qualibet de causa commouetur.

Vt non magno negocio flāma extinguitur in pilis leporinis, aut scyrpis, aut stipulis accendi cœpta, at nō item si solida corripuerit: Sic ira primū gliscēs, facile uel ioco, uel risu cōpescitur, cum uidemus fumantem adhuc: quod si processerit, uix ullo negocio possit extingui.

Vt nautæ præsentientes tempestatem, ancoris firmāt naues: Ita prius quàm ingruat tempestas iracundiæ, ratione firmandus est animus, & in diuersum nitendum.

Amor leuatur cantu, corollis, osculis: At ira si indulgeas, exasperatur. Dissimile.

Vt prima tyrannidis solutio est, si reclametur, si non pareatur: Sic iræ statim est reclamandum.

Vt iuxtà sententiam Hippocratis morbus est periculosissimus, in quo ægrotus subinde mutat oris habitum, ac sui dissimillimus redditur: Ita nullus est animi morbus ira

 periculosior,

periculosior, quæ uultum, uocem, incessum sic immutat, ut idem alius esse uideatur.

Lotis ad ducūt speculū: Id multo magis exhibēdū irato.

Dissimile. *Mare commotum cum algam & spumam eiectat, purgari dicitur, etiam si littus contaminat: At qui commotus ira, uerba effundit amara, contumeliosa, primū inquinant ipsum à quo dicuntur, & famæ labem aspergunt.*

Vt in febre, sic & in morbo linguam habere lenem ac teneram, bonæ spei signum est.

Dissimile. *In febri linguæ scabricies ac sordes, signum est mali, non causa: In ira linguæ duricies, malorum maximorum est causa.*

Vt tumor potißimū accidit ex plaga carnis: Sic molles & imbecilles animi maxime intumescunt ira, ut mulierum ac senum.

Barbari quidam ferrum inficiunt ueneno, ut bis noxiū sit: Sic quidam dictis instigant commotos.

Vt nutrices pueris dicunt, ne plora & accipies: Ita dicendum animo commoto, ne clama, ne festina, ac melius quæ uis consequeris.

Vt pater uidens puerum uolentem incidere quippiā, ipse arrepto ferro id facit: Ita ratio uindictam eripiēs iræ, utiliter castigat.

Vt puer se uulnerat ob imperitiam, dum alium ferro quærit lædere: Ita iracundia sibi nocet sæpenumero, cum alijs nocere studet.

Qui nos docuit sagittare, non uetuit iaculari, sed uetuit ne aberraremus à scopo: Ita non est interdicta punitio, sed in tempore & apte facienda.

Vt primis nuncijs non statim creditur, quemadmodum Phocion

Phocion Athenienſis, nunciata Alexandri morte: ſi hodie, inquit, mortuus eſt, & cras & perendie mortuus erit: Ita non ſtatim iræ fidendum dicenti: Ille mihi fecit iniuriam, ſed proferenda fides in dies aliquot.

Vt per nebulam corpora: ſic per iracundiam res maiores uidentur.

Pigri remiges ſereno cœlo deſidẽt in portu, deinde coguntur flatibus uentis nauigare cũ periculo: Sic q nõ punit cum eſt aĩo ſedato, cogitur aliquãdo uel iratus punire.

Cibo iuxta naturam utitur is qui eſurit: At uindicta debet uti, qui nec ſitit eam, nec eſurit. Diſſimile.

Vt aßidua tußi concutitur & quaſſatur corpus, atq; exhulceratur: Ita crebra ira animum exhulcerat.

Vt luxus deprehenditur è cantu tibicinæ, è coronis proiectis, ac ſimilibus indicijs: Ita iracundum intelliges è ſeruorum ultibus iniuſtis.

Vt qui per inane ingrediuntur, quo magis innituntur hoc magis peccant: Ita qui ſui amantes, ſibi fidunt.

Non ut medici bili medentur amaris: Ita oportet iracundiam medicari iracundia.

Vt minutæ literæ, ſi qs itẽdat, offendũt oculos: Sic q res minutulas iracũde curat, moroſior redditur ad maiores. Diſſimile.

Quemadmodũ in œconomicis inquit Xenophon ſuũ habent locum uaſa ſacris parata, ſuum quæ cœnis, alibi quæ agriculturæ, ſeorſim quæ bello.

Ita quiſq; inueniet in animo ſuo mala ab inuidia profecta, à zelotypia, ab ignauia, ab auaricia.

Vt lamias fabulæ narrant foris occulatas eſſe, domi oculis in uaſe reconditis, nihil uidere: Ita quidam in alienis perſpicaces ſunt, ad ſua cæcutiunt.

Vt quibus

Vt quibus domi multum est malorum, gaudent apud alios uersari: Ita animus sibi male conscius, sua horrens de alienis agit, & maliciam suam apud alios pascit.

Gallina sæpenumero pabulo apposito, in angulo scalpens ac uerrens scrobem, è stercore ordei granum unum depromere mauult: Sic curiosi prætermissis aut ĩterruptis sermonibus innoxijs, si quid malum in cuiusquam familia occultum est, id prouerrunt in medium.

Vt taxatur in comœdijs Cleon, quod alibi manus haberet, alibi mentem: Ita multis in locis est curiosi hominis animus, nec una habitat in domo.

Vt sycię, quod est in corpore pessimum, id attrahunt: Sic curiosorum aures, quod est in hominum uita uitiosissimum, id libentissime audiunt.

Ciuitates portas habent quasdã nefastas, per quas educuntur nocentes ad supplicium capitis, eijciuntur purgamenta: nihil aũt infertur sacrum aut purum: Sic aures curiosorum non transeunt nisi homicidia, adulteria.

Vt nemo ferret, si quis medicus, uel Aesculapius ultrò accedens ad alienum morbũ, percontaretur num haberet fistulam in ano, aut num mulier haberet cancrũ in pudendis, cum hæc curiositas sit salutifera, quod inuocatus accederet. Multo magis eijciendus curiosus, qui aliena mala non curat, sed retegit tantum idq; non accersitus.

Dissimile. *Portitoribus indignamur, quod aliena scrutantur uasa, cum id lex eis permittat, & ni faciant, damnum facturi sint: Multo magis succensendum ijs, qui suis omissis negocijs aliena perscrutantur.*

Vt coci optant pecorum prouentum, piscatores piscium: Sic curiosus malorum, nouarum rerum commotionem, ut

nem, ut habeat quod uenetur.

Vt fele prætercurrente, tollunt è medio opsonia: Ita apparente curioso, uertunt institutum sermonem donec abierit, ut minus iam norit rerum quàm cæteri.

Vt quidā insana libidine, neglectis formosissimis mulieribus quæ prostant, ad inclusam & sumptuosam penetrant etiam deformem: Sic curiosus contemptis præclaris spectaculis, ac fabulis tam multis, alienas scrutatur epistolas, alienas domos, non absq; periculo nonnunquam.

Vt Simonides gratiarum scrinium semper inane reperit, mercedis semper plenū: Ita si curiosus post aliquātum tempus suam aperiat penum, inutilibus & insuauibus rebus plenam inueniet.

Quidam è poëtis eligunt deterrima, ut ex Homericis uersibus acephalos, & μειούρους, tragicos syllogismos & ab Archilocho obscœne dicta in mulieres: Sic curiosus pessima & insuauissima, è cuiusq; uita decerpit.

Vt Philippus ex deterrimis hominibus conditam ciuitatem πονηρόπολιν appellauit: Sic curiosus malis undique congestis, thesaurum quendā inamabilem & inamœnum sibi in memoria construit.

Vt quidam neglectis pulchris picturis, prodigiosas ac monstrosas mirantur imagines, ut trioculos, carentes suris, cynocephalos: Sic curiosi malis alienis magis delectātur, quàm honestis.

Vt uenatores non sinunt canes quiduis olfacere, aut mordere, sed integros eos seruant feræ: Sic oportet aures & oculos non sinere quò uis uagari, sed rebus necessarijs reseruare.

Quēadmodū aquilæ & leones cum ambulant, introrsum uertunt

ſum uertunt ungues, ne cōterātur, ac ſeruāt in prædā illorum aciem: Sic animi uigorem nō cōuenit alienis rebus noſcendis abſumere, ſed ſeruare ad uſum neceſſariorum.

Vt turpe eſt ingredi domum alienam, aut introſpicere: Ita turpius eſt ſcrutari quid alij ſuæ domi faciant.

Vt admonuit Socrates cauendū ab ijs edulijs, quæ illicerent ad edendum etiam non eſurientes, & à potu, qui ad bibendum inuitaret etiam non ſitientes: Sic fugienda ſunt ſpectacula, ſermoneſq; qui pelliciunt ſui deſiderio, eos ad quos nihil attinent.

Vt bulcus cruentat ſeipſum dum ſcalpitur: Ita curioſitas & ſua mala ſtudet cognoſcere, & dolorem accerſit cognoſcendi libido, ſiue pruritus.

Quemadmodum admonet Xenophon, ut in rebus proſperis maxime meminerimus honorare deos, quod ſi quando inciderit neceſſitas, audacter eos poſſimus accerſere, ceu iam beneuolos & amicos: Sic dicta quæ morbis animi queant mederi, multo ante comparāda ſunt, ut cum opus eſt, facile ſuccurrant.

IAM FAMILIARIA.

Vt canes feroces ad omnem uocem iritantur, ad ſolam notam, ac familiarem manſueſcunt: Sic animi morbi cū ſæuiunt, compeſci non poſſunt, niſi dicta adſint nota familiariaq;, quæ commotos corripiant.

Qui nauſeant inter nauigandum, exiſtimant ſe melius habituros, ſi ex ſcapha in liburnum aut in triremem demigrarint: At nihil agunt, cum ſecū circūferant timiditatem ac bilem: Ita fruſtrà uertunt genus uitæ, qui morbos animi ſecum adferunt.

Qui laborant aduerſa ualetudine, ijs omnia ſunt moleſta,

lesta, fastidiunt cibos, incusant medicos, succensent amicis, at restituta sanitas omnia reddit iucunda: Sic animo ægroto quæuis uita insuauis, animo sano nullum uitæ genus non iucundum.

Vt calceus ad pedis formã torquetur, nõ cõtra: Sic uitæ genus cuiq; est eiusmodi, cuiusmodi sunt animi adfectus.

Vt frustrà puro haurias uase è fonte turbido: Ita non potes alijs iucundus esse, aut rebus obeundis, accõmodus, nisi purgaueris animum malis adfectibus.

Plato confert hominis uitam ludo tesserarũ, quid iactu cadat, non est in nobis situm: at quod cecidit, rectè disponere in nobis est: Sic euentus in nobis non est, quod obuenit, id in bonum uertere nostri muneris est.

Vt corpus ægrotum nec æstum ferre potest, nec frigus: Ita animus ægrotus prosperis atque aduersis rebus iuxtà offenditur.

Vt apis ex amarißimo thymo suauißimũ mel colligit: Ita sapiẽs ex tristißimis rebus aliqd excerpit utilitatis.

Vt qui canem lapide petens, nouercam percußit, ne sic quidem, inquit, male: Ita quod præter expectationem euenit, in bonam partem uertendum est.

Vt medicus curans eos qui dentibus cruciantur, non tam contristatur aliorum malis, quàm sua bona ualetudine gaudet, sed placidus eis apparet: Sic qui cupit alienæ mederi iracundiæ, non debet ipse simul commoueri, sed placide tractare animum ægrotum.

Febricitãtibus amara uidẽtur oĩa, at ubi conspexerimus alios eadem nõ fastidiẽtes, iam nõ cibũ, sed nos ipsos incipimus accusare: Sic desinemus incusare negocia, si uiderimus alios eadem hilariter ac lubenter obeuntes.

Syciæ quod est peßimũ attrahũt: Sic quidã suis bonis non fruuntur, sed malis expendendis discrutiantur.

Vt Chius ille uina optima emebat alijs, ipse uappam potabat: Sic qui omnia sua deprauant, nec suis ipsorum bonis fruuntur. Huius seruus interrogatus, quid ageret dominus, cum adsint, inquit, bona, quærit mala.

Si pueris unũ lusum auferas, reliquis omnibus abiectis plorant: Sic quidam si quid obtigerit dispendij, protinus irati, reliqua oĩa cõmoda sibi reddunt iniucunda.

Vt qdã alienas picturas, statuas, poëmata diligẽter aspiciũt, ac singula excutiũt p ocium, sua neglectui habẽt: Sic multi alienas fortunas magis admirãtur, suas oderunt.

Quemadmodum adulteri alienas uxores adamãt, suas contemnunt: Sic quidam aliorum bonis magis delectãtur, sua eleuant, aut etiam negligunt.

Vt uincti beatos iudicant solutos, soluti liberos, liberi ciues, hi rursum diuites, hi satrapas, satrapæ reges, reges deos, tonare propemodum ac fulgurare cupientes: Sic qui semper expendit, quanto sit alijs inferior, nunquã sua contentus est sorte.

In Olympijs non licet uincere, delecto aduersario: Sic in uita quæcunq; obtigit fortuna, cũ ea luctandum est.

Vt floridum aulæũ aliquando multa tegit sordida: Sic splẽdor & strepitus potẽtũ, multas obtegit calamitates.

Vt quibusdã cum foris, in foro, aut in curia conspicui sint, ac splendidi, domi morosa uxor cõtristat omnẽ uitã: Sic regno ac diuitijs multa adsunt occulta mala.

Vt uelis utẽdum pro nauis magnitudine: Ita cupiditates pro facultate sunt moderandæ.

Qui boue uenatur leporem, & aratro iaculatur & sagena

sagena captat ceruos, si non assequitur, non potest accusare fortunam, sed suam ipsius stultitiam: Sic qui conantur quod non queant efficere, non debent incusare fortunam, sed suam dementiam.

Bos ad aratrum adhibēdus, equus ad currus, ad uenatum canis, ut inquit Pindarus: Sic quisq; debet eam uitæ rationem capessere, ad quam natura sit appositus.

Qui studeat Plato esse doctrina, dormire cum beata uetula, ut Euphorion: cum Alexandro potare, ut Medius: diues esse, ut Ismenias: uirtute præcellēs, ut Epaminondas; doleatq; quod unus non sit hæc omnia: perinde facit, ac si moleste ferat, quod non sit leo montanus, & idem Melitea catella in sinu uiduæ diuitis.

Vt qui cursu certant, nō discruciātur, cum uident coronas Athletarum, sed suis oblectantur, ita te non oportet aliena felicitate discruciari, sed tua gaudere sorte.

Vt plures sunt qui lauare uelint, quā qui uelint inungi: Ita ad magis ardua, magisq; præclara pauciores cōfluūt.

Qui dolent quod nō excellant in omnibus etiam diuersissimis, perinde faciūt, ac si quis moleste ferat, quod uinea non ferat ficus, quodq; olea non ferat botros.

Vt feris alijs aliunde uictus: Sic hominibus alijs aliūde uiuendi ratio, alius philosophatur, alius militat.

Vt muscæ à leuibus locis ueluti speculis dilabuntur, asperis & cauis insident: Sic quidam bonorum obliti, tristium memoriam urgent, ac premunt.

Vt est locus in Olyntho Thraciæ, in quē si scarabeus inciderit, non poßit exire, sed distorquens sese immoritur: Sic quidam malorum suorum memoriæ immoriuntur.

Vt in pictura quæ splendida sunt, oculis sunt objicien-

F da,

da, celanda ſi qua mala quæ deleri non queant: Sic in uita bonorum contemplatione, obſcurāda malorum memoria.

Vt in muſica graues acutis ſic miſcentur, ut concentum efficiant: Ita bonis & malis utendum in uita, ut ex utriſq; uiuendi ratio temperetur.

Vt grammaticus non ſolum uocalibus utitur, ſed & conſonātibus, tenuibus, aſpiratis, grauibus, longis, ut modulata ſit oratio: Sic in uita nihil purum.

Vt muſici duriores harmonias alijs obſcurant modulationibus: Sic in uita ſi quid accidit præter animi ſententiam, meliorum collatione eſt obſcurandum.

Vt flamma excitata uento, maior eſt ac uehementior, ſed parū durabilis ac conſtans: Sic uehemens cupiditas ob metum adiunctum, incertam habet uoluptatem.

Diſſimile. Gubernator etiam ſi multum conducit, tamen non poteſt ſedare uentos & undas: At ratio, ac mentis habitus non ſolum animi motus componit, uerum & corporis morbos ſæpe leuat.

Vt qui per febrim aut epialum, horrent atque æſtuant, grauius afficiuntur ijs, qui eadem foris patiuntur: Sic fortunæ res, quod foris aduenient, minus diſcrutiant, quàm ea quæ ſunt animi.

Vt ſi fons ipſe turbidus ſit, quicquid inde fluxerit, non poteſt eſſe purū: Sic animus ſi ſit infectus malis affectibus, omnia uitiat quæ accedunt, contra ſi purus & trāquillus.

Vt qui thus tundunt, etiā ſi purgentur, tamen odorem in multum tēpus referūt: Ita animus diu uerſatus in honeſtis negocijs, diu ſeruabit iucundam memoriam, qua fretus contemnet eos, qui uitam ut miſeram deplorant.

Vt multa agreſtia ſubnaſcentia in agro, mala quidem ipſa ſunt,

ipsa sunt, sed tamen signa felicis atq; uberis soli, si quis excolat. Sic animi adfectus per se mali, arguunt ingenium nõ malum, si accedat recta institutio.

EX SENECA.

Vt qui se meminerunt inquilinos esse, & in conducto habitare, & modestius se gerunt, minus grauatim exeunt: Ita qui intelligunt domicilium corporis ad breue tempus à natura commodatum esse, & uiuunt temperantius, & libentius moriuntur.

Vt felicior est, quem uētus acrior cito in portum pertulit, quam quem uenti segnes, & longa tranquillitas lentißimo tædio delassarunt: Ita fortunatior, quem festinata mors statim his uitæ malis eximit.

Quemadmodum nauigantibus terræq; urbesq; recedunt: Sic rapidißimi temporis cursu primum pueritiam abscondimus, deinde adulescentiam, deinde senectutis optimos annos.

Vt qui serius exiuit, cursus celeritate penset ac sarciat oportet: Ita qui serius ad bonā uitā aut literas accessit, diligentia reparet necesse est, superioris cessationis iacturā.

Animalia quædam circa cubilia confundunt uestigia, ne queant inueniri: Sic nobis celandum bonum nostrum, quo tutius sit.

Vt in aperto posita & exposita negliguntur ac prætereuntur, abstrusa petuntur insidijs: Ita qui ualde latet, & à uulgo semotus est, in huius uitam inquirunt homines.

Demetrius uitam perpetuo tranquillam, & sine ullis fortunæ incursionibus mare mortuum uocauit.

Vt sol minora obscurat lumina: Ita ad uirtutē reliqua commoda nihil habent momenti.

Vt nihil adfert momenti nimbus in mare decidens: Ita fortunæ incommoda nihil mouent sapientem.

Poma quædã suauiter acerba sunt, & in uino nimium ueteri delectat & ipsa amaritudo: Sic amicorum defunctorum memoria mordet animum, sed non sine uoluptate.

Supra modum deditus uino, fecem quoq; exorbet: Sic admodum uitæ auidus, qui ne extrema quidem senecta uult mori.

Vt in eundem amnem nemo bis descendit: Sic ob rapidũ cursum uitæ homo ad singula momenta alius est.

Vt latronum genus, quod Aegyptij Philistas uocant, in hoc amplectuntur ut strangulent: Sic uoluptates dum blandiuntur necant.

Iumenta quorum in aspero indurata est ungula quamlibet patiũtur uiam, in palustri pascuo saginata cito subteruntur: Sic animus duris rebus assuetus minus offenditur.

Vt alia uestis magis sapientem decet quàm alia, cum nullam oderit: Sic magis cõgruit hoc aut hoc loco uiuere.

Dissimile. Alia remedia cũ administrãtur tristia, post sanitatem deniq; delectãt. Philosophia pariter salutaris est & dulcis.

Robora in rectum, quamuis flexa reuocabis. Curuatas trabes calor explicat, & aliter natæ in id finguntur, quod usus noster exigit. Quanto magis animus accipit formam flexibilis, & omni humore obsequentior?

Quemadmodum stultus est, qui equum empturus, non ipsum inspicit, sed stratum eius ac frenos: Sic stultißimus qui amicum asciturus, eum è uestitu aut opibus æstimat.

Vt grando illisa tectis dissultat, magno quidẽ fragore uerũ nulla noxia: Sic insultus fortunæ nihil põt in sapientẽ.

Vt præstigiatorum fraudes fallunt & cum uoluptate: Sic sophi

Sic sophisticis argutijs capi ridiculũ est, nõ periculosum.

In labyrintho properantes, ipsa implicat uelocitas: Sic qui uitæ commodis student, magis inuoluuntur incommodis.

Nauis in fluuio magna, in mari parua est: Sic mediocres alibi, alibi uidentur insignes.

Auis quæ pluma tantum tenetur, minimo dispendio potest aufugere: Sic opes non debent nos remorari à studio sapientiæ.

Serpens etiam pestifera dũ frigore torpet, tute tractatur, nõ quod desit uenenũ, sed quod nõ poßit explicare: Sic quibusdam ad eximiam maliciam uires desunt, non animus.

Vt phœnix non nisi quingentesimo anno nascitur: Ita insignium uirorum rarus est prouentus.

Non faciunt equum meliorem aurei freni: Nec hominem meliorem fortunæ ornamenta.

Radij Solis etsi contingũt terram, tamen ibi sunt unde mittuntur: Sic sapientis animus, tametsi uersatur hic, tamen apud suam originem est.

Qui nimium incitatus fertur, non ubi uult sistit sese, sed longius effertur quàm uelit: Sic nimia in dicendo celeritas temere rapitur.

Vt segetem nimia sternit ubertas, rami onere franguntur: Sic animos immoderata rumpit felicitas.

Flamma nec premi potest, nec quiescere: Sic animus natiuo impetu fertur ad honesta.

Semen licet exiguum, tamen locum nactum idoneum uires suas explicat, & ex minimo in maximos actus diffundit. Sic ratio sapientiæ paucis constat uerbis in opere crescit.

Vinum quod in dolio placuit, non fert ætatem, quod recens durum est & asperum, postea placet: Sic adulescentia durior maturescit, & ad frugem peruenit.

Qui multis negocijs distrahitur, ueluti lacus est ad quẽ à multis concurritur, qui eum & exhauriunt & turbant.

Non est admirationi una arbor, ubi sylua tota in altũ surrexit: Sic non animaduertitur una sentẽtia, cum paßim omnia referta sunt sententijs, sed si raro incidat.

Ignis qui ualentem materiam occupauit, aqua, & interdum ruina extinguendus est: Ille qui alimẽtis deficitur, sua sponte subsidit: Sic facilis est mors senum.

Gladiator tota pugna timidißimus, cum moriendum est, fortiter aduersario iugulum præstat, & errantem gladium sibi attemperat. Sic mors admota etiam imperitis animum dedit, ut præsentem fortiter ferant, qui cum procul abesset, formidabant.

Magnus gubernator & scisso nauigat uelo, & si exarmauit, tamen reliquias nauigij aptat ad cursum: Sic in corpore parum felici ac deficiente, tamen fortis animus sui similis est.

In naui quæ sentinam trahit, uni aut alteri rimæ obsistitur: ubi pluribus locis laxari cœperit, succurri non potest nauigio dehiscenti: Ita in senili corpore aliquatenus fulciri potest imbecillitas, uerum ubi totum collabi cœperit, nihil agitur remedijs.

Vt putri & ruinam minanti ædificio non adhibentur fulturæ, sed circunspiciendum ut exeas: Ita defecto corpore demigrandum è uita.

Vt si quis uaria spargat, necesse est ut aliqua prouenient, sic omnia tentanti quædam succedunt.

Vna tußis non facit phthisim, sed in morem adducta: Ita error non statim gignit animi morbum.

Vt ægrotus non quærit medicũ disertũ, sed sanãdi peritum: Sic à philosopho nõ requirimus orationẽ phaleratã.

Philosophus etiam eloquens perinde est quasi si bonus gubernator etiam formosus sit.

Vt in corporibus morbus segnitie laßitudine præsentitur: Sic infirmus animus, priusquàm opprimatur malis, præsumptione quatitur.

Vt semina bona, si in solum bonum inciderint similia origini proueniunt, eadem humus sterilis ac palustris necat: Sic philosophiæ præcepta, si in bonum aut prauum animum inciderint.

Nõ cõtinuo melior gubernator, cui pulchrius aut maius sit nauigiũ: Ita nõ ẽ melior uir, cui fortuna splẽdidior.

Ex congiario epulo, aut uisceratione, tanto minus redit ad singulos, quanto in plures distribuitur. Non idem accidit in bonis animi, quæ tota ad singulos perueniunt, nec communicatione.

Vt plus debet Neptuno, qui merces preciosißimas deportauit: Sic plus principi, qui tranquillitatem & pacem publicam non in uoluptatibus, sed honestißimis studijs consumit.

Canis quicquid excepit, protinus deuorat, & semper ad spem futuri hiat: Ita quod expectantibus fortuna proiecit id sine ulla uoluptate demittimus, statim ad rapinam alterius erecti.

Vt libri quos non euoluas, situ cohærescunt: Ita memoria euanescit, nisi subinde renoues.

Lana quosdam colores statim imbibit, quosdam non

nisi sæpius macerata & recocta: Sic alias disciplinas ingenia cum accepere, protinus præstant, philosophia nisi alte descendit, & diu sedit, non colorabit animum.

In aquam demissa quædam, cum sint rectissima, speciem curui, præfractiq; uisentibus reddunt: Ita si de rebus perperam iudicamus, nostrum est uitium, non rerum.

Quærimus nonnunquàm eos, quibus cum stamus: Ita quidam quod sciunt, se scire nesciunt.

Quemadmodum perniciosior hostis fugientibus: Sic grauius est incommodum si cedas, ac des terga.

Quomodo fabula, sic uita: non quàm diu, sed quàm bene acta sit, refert.

Vt ictum quem præuideris, cōmodius excipis: Sic præcogitatum malum minus offendit.

Vt histrio non est felicior, quod in scenis adornatus, rex aut deus uideatur: Sic nec homo fortunæ muneribus, quandoquidem suis bonis æstimatus, nihil est.

Vt pumilio, etiam si in mōte cōsistat, pusillus est, Colossus etiā in puteo magnus: Ita sapiens in quacunq; fortuna suis bonis magnus est, stultus & ī summa fortuna humilis.

Quemadmodum reus paribus sententijs absoluitur: Sic sapiens ubi paria maleficijs merita sunt, magis meminit, beneficiorum, quam iniuriarum.

Dissimile. *Illud uenenum quod serpentes sine sua pernicie continent, in alienam effundunt: At malicia maximam sui ueneni partem bibit ipsa.*

Dissimile. *Creditori præter sortē extra ordinem numeramus, beneficiorum autē usum esse gratuitū iudicamus, & illa crescunt mora, tantoq; plus soluendum est quanto tardius.*

Vt post malam etiam segetem serendum, ut post naufra

gium

gium tentantur maria, ut fœneratorem à foro non fugat coactor: Ita beneficium denuo collocandum etiam si semel incideris in hominem ingratum.

Fucata facies nec diu nec multis imponit: Ita simulatio, non nisi ad tempus, & paucos decipit.

Vt umbra nos, uel inuitos comitatur: Ita gloria uirtutem sequitur etiam fugientem.

Vt umbra aliquando antecedit, aliquando sequitur: Sic quibusdam statim contigit fama, quibusdam post mortem: deniq; ea quo longius sequitur, hoc maior esse solet.

Vt nec mundus crescit, nec Sol, nec luna, nec mare: Ita pares sunt omnes sapientes.

Vt oculi diutino morbo difficiles facti, quouis Solis radio offenduntur: Sic uitia, multa & aßidua contracta temulentia durant & sobrijs.

Vt dolium efferuescente uino rumpitur, & quod in imo est, eruitur in summum: Sic ebrietas abditißima pectoris profert.

Quemadmodum onerati mero, non continent cibum: Ita nec arcanum redundante uino.

Vt æque mortuus est, qui conditus est in odoribus, & qui trahitur unco: Ita æque sunt infelices, & qui uoluptatibus indulgent, & qui ambitiosis negocijs uacant.

Vt bonus artifex è quauis materia simulachrũ fingit: Ita sapiens quamuis fortunam sapienter administrabit.

Vt initia morborum quàmuis leuia serpunt: Ita si uitia & affectus uel leuißimos semel admittas, crescunt & augescunt.

Vt quædam feræ etiam domitæ tamen subito ad feritatem natiuam recurrunt: Ita nunquàm bona fide uitia man-

 suescunt:

ſueſcunt.

Vt nullum animal nec mite, nec ferum paret rationi, qua caret: Sic nullus affectus.

Qui ſibi comparatione deteriorum bonus uidetur, perinde eſt ac ſi quis ad claudos reſpiciens ſuam miretur uelocitatem.

Vt è diuerſis uocibus conſtat chorus: Ita uariarum diſciplinarum mixtura conſtat eruditio.

Qui imitatur autores, dabit operā, ut ſimilis illis ſit, quemadmodum filius ſimilis eſt patri, non quemadmodum imago picta.

Vt è diuerſis numeris conſtat unus, ſummam illorum in ſe complectens. Sic è diuerſis conflatur eruditio, iam tua, non aliorum.

Cibus innatans ſtomacho, onus eſt, non cibus, idem mutatus, in uires & ſanguinem tranſit: Sic quæ legeris ſi ſolida durant in memoria, aliena manent: ſi abeunt in ingenium, tum reddunt eruditiorem.

Apes è uarijs uarios colligūt ſuccos, ſed eos ſuo ſpiritu mutant ac digerūt, alioqui nō facturæ mel: Sic euoluēdi ſunt autores oēs, ſed quod legeris in tuos uſus trāsformandū.

Alibi diligenter expēditur, nō qd habeat quiſq;, ſed qd habeat ſuū. Itidē hoīem ſuis ꝓprijs bōis oportet æſtimare.

Vt egregius artifex, non in una materia artifex eſt: Sic ſapiens in quauis fortuna ſe bene gerit.

Quemadmodum fures alienis poculis anſas mutant ne poſſint agnoſci: Ita nonnulli de alienis inuentis paululum quiddam immutant, ac ſibi uſurpant: & detractis aut additis pauculis uerbis, exiſtimant ſuum uideri poſſe, quod eſt alienum.

Vt

Vt sidera contrarium mundo iter intendunt: Ita sapiēs aduersus opinionem omnium uadit.

Cum potentes imperio æditi, & cōsensu seruientiū ualidi, nocere intentent: tam citra sapientē oēs eorū impetus deficient quam quæ neruo, tormētis ue ī altū exprimūtur, cum extra uisum exierunt, citra cœlum tamen flectuntur.

Adijce illos, qui nō aliter, quàm qbus difficilis somnus, uersant se, & hoc atq; illo modo componunt, donec quietem laßitudine inueniant, statum uitæ suæ formando, subin de in eo nouißime manent, in quo illos non mutandi odiū, sed senectus ad nouandum pigra deprehendit.

Nihil ergo magis præstandum est, quàm ne pecorum ritu sequamur antecedentium gregem, pergentes non quò eundum est, sed quò itur.

Vt in magna strage alius alium trahit in ruinam: Ita in publico errore, alius alium secum trahit ad perniciem.

Vt qui in ludo uersantur gladiatorio, cū iisdem uiuunt ac pugnant: Ita uulgus hominū inter sese dimicat, & alius alium spoliat uel amicißimum.

Vt feræ mutuo laniatu uiuunt: Ita quisquis potentior malo inferioris ditescit, ac crescit.

Vt qui per spinosa ingrediuntur loca, suspensis pedibus eant necesse est: Ita de rebus friuolis, aut molestis loquenti, breuiter est transiliendum ad uberiora, gratioraq;.

Vt qui spinas habet in pedibus, ubiq; spinas calcat: Ita sterili ingenio omnis materia sterilis est.

Vt qui in alieno habitant, multis anguntur incommodis, semperq; de aliqua domicilij parte queruntur? Ita animus nunc de capite, nunc de pedibus, nunc de stomacho, nunc aliud de alio queritur, significans se non esse in

suo domicilio, sed unde breui sit emigrandum.

Vt montium proceritas minus apparet procul intuentibus, ubi accesseris, tum apparet quàm sint in arduo: Ita nemo prospicit quàm excelsus sit animus philosophi, quàm tumq; supra res omneis humanas emineat, nisi propius contempleris, & imitatione ad illum accesseris.

Quemadmodum spiritus noster clariorem sonum reddit, cum illum tuba per longi canalis angustias tractũ, patenti ore nouissime effudit: Sic sensus nostros clariores arcta carminis necessitas efficit, eadẽ negligẽtius audiuntur, minusq; percutiunt, quàm diu soluta oratione dicũtur. Potest trahi & huc, ut si quis dicat famã uirtutis clariorem existere, si diu rebus aduersis oppressa tandem emerserit.

Vt qui in solem uenit, licet non in hoc uenerit, coloratur: & qui in unguentaria taberna resederunt, & paulo diutius commorati sunt, odorem loci secum ferunt: Ita qui cum sapiente consuetudinem habent, etiam si non hoc agant, tamen redduntur meliores.

Dissimile. Tempestas minatur antequàm surgat, crepant ædificia antequàm corruant, prænunciat fumus incendium: At subita est ex homine pernicies, & eo diligentius tegitur, quo proprius accedit.

Vt in corpore latet animus, unde uim & impetum sumant omnia: & mysteria, quæ est sacrorum pars optima, non patent nisi initiatis: Ita philosophiæ præcepta nota sunt omnibus, id uerò quod in ea est optimum, latet.

Vt quosdã uxor magno ambitu ducta torquet: Ita quidam magnis laboribus accersunt magno futura malo.

Vt puerorum, dum primũ discunt scribere digiti tenentur, & aliena manu per literarum simulachra ducuntur, post

post iubētur imitari ꝓpositū: Sic primū animus ad præscriptū adiuuetur oportet: donec incipiat ꝑ se philosophari.

Vt minuta quædam animalia, cum mordent, non sentiuntur, tumor indicat morsum, & in ipso tumore nullum uulnus apparet: Ita bonorum consuetudinem prodesse non deprehendis, sed profuisse.

Vt primum est expurgāda bilis, unde nascitur insania, deinde monendus homo: alioqui qui furiosum admoneat quomodo debet procedere, quō se gerere in publico, furiosior sit ipso furioso: Sic primū animus est liberandus falsis opinionibus, postea tradenda præcepta philosophiæ.

Vt qui ex claro sole redierunt in umbram, his caligant oculi: Ita qui à diuinorū cōtēplatiōe, ad humana recidūt.

Vt medici uetant admoueri remedia, cū morbus in accessu est, ac sæuit, sed cum se remittit: Ita ad primos illos iræ aut doloris motus, non est adhibenda consolatio, uel admonitio, sed ubi tempore cœperint esse leuiores.

Vt apparatus scenæ, quia cōmodato datus est, statim redditur, & sine querela: Ita quicquid in uita cōtigit magnificum, siue serius, siue mox à fortuna repetatur, æquo animo reddemus, si his tanquam commodaticijs utimur.

Vt qui uarijs tempestatibus, huc & illuc iactatus est, nec tamen peruenit, non multum nauigauit, sed multum iactatus est: Sic qui diu uixit, nec profecit ad bonos mores, non diu uixit, sed diu fuit.

Generosus equus melius gestabit sarcinam, quam ignauum iumentum, nemo tamen imponit: Ita magna ingenia sunt quidem & ipsa idonea functioni munium, sed indigna quæ tam sordidis occupationibus onerentur.

Vt sidera mundi, si uel paulum subsistāt, aut aberrent, summo

ſummo id omnium malo fiat: Ita principi ceſſare non licet, quod ſi facit, magna rerum humanarum pernicie fit.

EX LVCIANO XENOPHONTE, AC DEMOSTHENE.

VT hiſtriones Herculem in ſcenis, aut Agamemnonem repræſentantes perſonati, auro amicti, toruũ tuentes & late biantes, tenuem & exilem ædũt uocem: Ita quidam in dialogis faciunt Platonem, aut magnos uiros loquentes, quorum pondus non poſſunt ingenio tueri.

Bona fabula aliquando exibilatur, uitio hiſtrionis male agentis: Ita bona oratio diſplicet, ſi quis parum apte referat.

Vt Momus tauri opificem deum carpſit quod nõ præpoſuiſſet oculos cornibus, ubi maxime erat opus: Ita perperam faciunt, qui coronas in uertice ponunt, cum ſub naribus magis adponi conueniat, ut plurimum uoluptatis ex odore poßint haurire.

Vt non omnes inſaniunt, qui Phrygiam audiunt tibiam ſed hi duntaxat, quos Rhea corripuit: Ita non commouentur philoſophiæ laudibus, niſi qui ad eam natura ſunt propenſi.

Quod tibiæ ſunt ignaris muſices: hoc opes his qui neſciunt uti.

Vt qui primo muſicen diſcũt, citharas aliquot perdunt & obterunt: Ita magno Reipublicæ malo adminiſtrat magiſtratum, qui rudis accedit & imperitus.

Vt bilanx in eam uergit partem, unde plus accipit: Sic quidam nunc huic, nunc illi fauent, qui plurimum det non cuius cauſa ſit optima.

EX ARISTOTELE, PLINIO, THEOPHRASTO.

EX omni genere curiositas hominũ signa colligit instantis tempestatis. At multo magis cõueniebat hac uti diligentia in consultationibus, ut obseruatis experimentis conijciant, quid malorum ex unoquoq; perperam instituto consequatur.

Vt cœlo quamuis sereno, nubecula quælibet parua uentum procellosum dabit: Sic rebus admodũ pacatis, ex minimo dissidio, grauissimi rerum motus subito exoriuntur.

Vt ranæ ultra solitum uocales tempestatem significant imminentem: Ita cũ plurimum ualet apud principes oratio malorum, bonis tacẽtibus, tum instat rerum perturbatio.

Echinus præsentiens tempestatem, aut affigit sese, aut harena saburrat: Ita cum imminet fortunæ tumultus, animus est philosophiæ præceptis confirmandus.

Vt imperiti tempestatem non sentiunt nisi sero, suoq; malo, contrà prudentes agricolæ prospiciunt, cauentq;: Ita uulgus hominum improuidum suo malo discit, cum interim uir sapiens procul præuisum malum uitet, ut Democritus metente fratre ardentissimo æstu, monuit ut reliquæ segeti parceret, raperetq; desecta sub tectum, paucis mox horis sæuo imbre uaticinatione approbata.

Quemadmodum nõ rarò fit, ut cœlo maxime sereno sæuus imber subito cooriatur: Ita rebus maxĩe prosperis, ac lætis, sæpenumero grauissima rerum incidit perturbatio.

Cum æstate uehementius tonuerit quàm fulserit, ut inquit Plinius, uentos denunciat: Ita ubi quis uehementer inclamat in aliorum uitia, ipse non perinde lucens morum integritate, indicium est animi magis ambitionis uento tumescentis,

tumescentis, quàm solide pij.

Delphini trãquillo mari lasciuientes, flatũ qua ueniũt parte denunciant: Ita cum exultãt improbi, tolluntq; sese, rerum humanarum tempestatem instare significant.

Dissimile. *Sol, luna, stella, mare, terra, arbores, herbæ, bruta, et in his apes, formicæ, cõchæ, deniq; lucernæ, tẽpestatẽ præsentiũt. Solus homo sua mala nõ præsentit, neq; prospicit.*

Cum bruta solitũ naturæ morẽ relinquũt, tempestatis indicium est, hoc est, cum mergi fugiũt maria aut stagna, cum absconduntur formicæ aut oua progerunt, lumbrici è terra fugiunt, tempestatis præsagium est: Ita cum audent facinorosi, tacent integri, sapit uulgus, desipiunt principes, sacerdotes pro terrenis digladiantur, perniciem humanæ uitæ significat.

Vt pyrites gẽma non aperit uim igneã, nisi si atteras, tum enim digitos adurit: Ita quorundam maliciam nõ sentias, nisi cum illis consuetudinem aut cõmercium habueris: aut nõ sentias philosophiæ uim, nisi exercueris: Ita succina attritu uim attrahendi & odorem produnt.

Vt scarabeũ, aut uiperã, aut araneã in gẽma redditam & imitatam à natura (nã id uidemus esse factũ in nõnullis) non horremus, sed amplectimur, effigie delectati: Sic uitiorum erudita pictura delectamur in historicis & poëtis.

Quemadmodum gemma Chalazias, etiam si in ignem conijciatur, tamen natiuum frigus suum retinet: Ita quidam sic frigent ad literas, ac uirtutem ut nullis exemplis aut hortatibus inflammare poßis.

Sicut Alexander magnus uetuit ne quis se pingeret præter unum Apellem, aut ne quis se fingeret ære præter Lysippum, aut gẽma sculperet præter Pyrgotelem, summos

mos

mos uidelicet artifices: Ita non conuenit Christum à quouis prædicari, aut uirtutem à quouis laudari.

Vt gemma minutula quædam res est, sed ingentibus tamen saxis anteponitur: Sic homo pusillus, sed ingenio ualens: aut sic philosophia seu uirtus ostentatione minimum quiddam est, sed precio maximum.

Vt æra corinthia casus fecit: & pictoribus illis equi & canis spumam, quam ars assequi non potuit, casus expressit: Ita multa forte obtingunt quæ nullo consilio potueris efficere.

Nemo tam insanus, ut uel è Neronis capedine, quã Plinius trecẽtis sestertijs æstimat, uenenũ bibere malit, quàm è Samio uasculo uinum innoxium: Ita qui sapit, malit salubria præcepta uiuẽdi, qualicũq; sermone proposita, quàm pestiferas opiniones ab eloquentissimo scriptore haurire.

Vitrum mire crystallum imitatur, res uilissima rẽ longe preciosissimam: Ita assentatio amicitiam imitatur, res pessima longe optimam.

Vt crystalli fragmenta sarciri nullo modo possunt: Ita difficillimum eos reconciliare, qui ex arctissima familiaritate in mutuum odium uenerint.

Vt natura gemmas altissime recondidit, uilia passim obuia sunt: Ita quæ sunt optima, paucissimis nota sunt, nec nisi summo studio eruuntur.

Vt succina paleas ad se trahunt, magnes ferrũ, chrysocolla aurum: Ita quisq; asciscit sibi suis aptum moribus.

Vt indomita uis adamanti, unde & nomen additũ gemmæ, adeo ut nec calescat igni, nec ferro cedat: quin magis ictum ita respuens, uti ferrum simul & incudes dissiliant: Sic sapientis animus aduersus omnem fortunæ sæuientis

G impetũ

impetum inuictus.

Quemadmodum adamas aduersus omnia inuictus, hircino sanguine, eoq; calido ac recenti maceratus, malleo frangitur: Ita quædam ingenia nulla ui peruincas, blanditia emollienda sunt.

Adamas una re mollescit ad ictus ferri, aliâs indomitus: Ita nullum est ingenium tam ferum, quod non aliqua ratione queat expugnari.

Quemadmodũ si ferrum inter adamantem ponas & magnetem, diuerso nisu nunc huc, nunc illuc fertur: Ita dubius animus nunc ad honesta rapitur, nunc ad diuersa trahitur adfectibus.

Vt adamas si iuxta magnetem ponatur, non patitur abstrahi ferrum, aut si admotus magnes apprehenderit, adamas è diuerso rapit atq; aufert: Ita pecuniæ studium dißidet cum Christiana pietate, & modis omnibus auocat, nec sinit adhærescere Christo.

Sicuti Nero princeps gladiatorum pugnas smaragdo spectabat: Ita quidam malunt diuorum imagines, quàm ipsos diuos animo contemplari.

Vti ferrum aut chalybs cætera quidẽ duritie rigoreq; superat, ab adamante uincitur: Ita res quidem potens est amor in liberos, sed hunc quoq; superat pietas in deum.

Vt adamas si frangi contingat malleis, in minutißimas dißilit crustas, adeo ut uix oculis cerni queant: Ita arctißima neceßitudo si quando contingat dirimi, in summã uertitur simultatem: & ex arctißimis fœderibus, si semel rumpantur, maxima nascuntur dißidia. Aut supra modum incandescit semel uicta lenitas.

Sicut animantia quædam etiam corporis partes amputant,

tant, ob quæ periclitari sese sciunt, ueluti fiber: Ita sapientis est aliquando facultatum iactura, uitæ consulere.

Quemadmodũ in opalo gẽma, multarũ gemmarum dotes eminent, nempe carbũculi tenuior ignis, amethysti fulgens purpura, smaragdi uirens mare, cunctaq; hæc pariter incredibili mixtura lucentia, ut multorum uirtutes in uno hoc eminent: Ita in sacris literis simul inuenitur quicquid apud ullos ethnicos scriptores placere potest.

Opalum gemmam indiscreta similitudine adulterant Indi, experimentum in sole tantum: Ita uirtutes quædam uitia sic imitantur, ut difficillimum sit dignoscere, nisi ad summam lucem proferantur.

Carbunculi ignis & nomen & speciẽ habent, cũ ignem non sentiant, unde & apyrustæ dicti: Ita quidam pietatis opinionẽ & imaginem obtinent, cũ à re sint alienissimi.

Anthraciti carbunculorum generi peculiare est, ut con iectus in ignem uelut intermortuus extinguatur, contra aquis perfusus, exardescat: Ita quosdam contraria mouent, si exhorteris, magis languescunt: si dehorteris, magis accenduntur: si bene merearis, redduntur inimici: sin male, pluris te faciunt.

Iris gemma non nisi in opaco reddit colores arcus cœlestis, nec ita ut ipse habeat in se, sed parietibus illidat, in sole coloribus caret: Ita quidam uaria uirtutũ simulacra præ se ferunt, sed in obscuro: & quod in se non habent, tamen in aliorum animis ueluti repræsentant ac gignunt.

Vt his gemmis summum est precium quæ non modo uarietate colorum delectant oculos, & nares odore, uerum etiam ad remedia sunt efficaces: Sic his libris summum est pretiũ, qui non solũ habẽt orationis illecebras, uerum &

salubribus præceptis nos liberant animi uitijs.

Vt quidã gemmas quasdam secũ ubiq; circũferunt aduersus morbos, maleficia, ebrietatẽ, tonitrua, ruinas, cæteraq; mala: Ita quædã philosophiæ decreta semper ad manum habẽda aduersus incursuros animi morbos, libidinẽ, iracundiam, ambitionẽ, auaritiã, & his consimiles.

Draconites nec poliri potest, nec artẽ admittit, alioquì elegans ac translucens: Ita diuina scriptura suũ habet nitorẽ, nec artificiũ philosophiæ aut rhetorices admittit.

Quædam gemmæ aceto maceratæ nitescunt, pleraq; melle decoctæ: Ita quosdam meliores reddit acris obiurgatio, quosdam admonitio blandior.

Facilius insculpes gẽmis quæ uoles, si terebra ferueat: Ita magis mouebit orator, si non solũ acriter dicat, sed ferueat, & amet id quod laudat, oderit quod uituperat.

In Chio Dianæ facies est in sublimi posita, cuius uultus intrantibus tristis, exeuntibus exhilarata uidetur: Ita sordidi quidam adeuntem amicum tristes accipiunt, timentes ne quid petat, aut ne sumptum adferat conuiua: at alacres dimittunt abeuntem.

Vt ingẽtes obelisci magno quidẽ negocio statuuntur & collocantur ob immensum molis pondus, sed collocati semel, infinitis durãt seculis: Ita arduũ est uirtutis aut sapientiæ parare famã, sed parata nunquam intermoritur.

Vt ingentia pondera, quæ nullis hominum uiribus tolli possunt, machinis facile tolluntur: Ita quod ui nequeas efficere, ratione & arte facile efficias.

Vt obeliscis prægrandibus tantum fermè substernitur intra terrã, quantũ extat ut immoti cõsistant: Ita semper mansuræ famæ magna firmaq; fundamenta sint oportet.

Stulte

Stulte reges Aegyptiorũ operam populi ac pecunias in ſubſtruendis pyramidibus conſumebant, quæ nihil habebant præter ſtultam & ocioſam oſtentationem, cum idẽ in rebus utilibus fieri potuerit: Ita quidã elaborãt in difficillimis, ceterũ infrugiferis, ipſum præclarum exiſtimãtes, quod in laborioſo negocio uerſantur.

Sicut Pyramis quam Rhodope meretricula Aeſopi cõſerua cõſtruxit pecunia corporis quæſtu collecta, maiori miraculo famaq; fuit, quàm cæteræ Regũ pyramides: Ita uehemẽtius miramur, ſi quid recte faciũt, à quibus tale nihil expectabatur: ueluti ſi quis Hollandum uideat peritum equitem, aut frugalẽ Anglum, aut Theologũ eloquentẽ.

Vt labyrinthos nõ oportet ingredi ſine filo, quo ſecurus poßis redire: Ita nõ eſt ſuſcipiendũ negociũ, niſi prius perſpecta ratione, qua te poßis inde rurſus explicare.

Vt in admirãdis operibus, ſed inutilibus, maior eſt laus artificis, cuius arte res cõfecta eſt, quàm regis, cuius impẽdio: Ita belli gloria maxima ex parte penes militem eſt cõductitium, quorum induſtria geritur res, minima pars ad reges redit, qui aliena etiam pecunia militem conducunt.

Vt Dianæ Epheſiæ templum uiginti annis à tota Aſia tot Regum impendio, tot artificum ingenijs confectum, Heroſtratus obſcurus homo nocte una poterat exurere: Ita facillimum eſt urbes egregias bello demoliri, at ædificare difficillimum.

Quemadmodum ædificia in paluſtri ſolo poſita, nec terræmotu quatiuntur, nec hiatu abſorbentur: Ita humilis fortuna non eſt maximis malis obnoxia.

Sicut echò non ſonat niſi cum reddit acceptam uocem: Ita nõnulli quicquid in ipſos dicitur, in alterum regerunt:

aut non habent quod dicant, nisi dicta referant aliena.

Vt olympiæ porticus uocem acceptã arte septies reddit, unde heptaphonon oppidani uocant: Ita quosdam si uno tangas conuicio, sexcenta regerunt: aut si paucis ad loquendum prouoces, garriendi finem non faciunt.

Vti magnes non quiduis ad se trahit, sed ferrum duntaxat, cum sint alia multa leuiora: Ita quorundam oratio nõ mouet oẽs, sed iam propensos ad id quod illi suadent.

Vt quidam magnetes ferrũ attrahunt, at theamedes qui in Aethiopia nascitur, ferrũ abigit, respuitq;: Ita est muñices genus, quod sedet adfectus, est quod incitet.

Vt magnes occulta quadam & incognita ui ferrum ad se trahit: Ita sapientia secreta quadam ratione trahit ad se animos hominum.

Vt equus strigosus ĩputatur nõ equi culpæ, sed equisonibus: Ita populus male moratus episcopis aut principibus.

Vt magnes ad se trahit omne ferrũ, sed Aethiopicus magnetem quoq; aliũ ad se rapit: Ita rex populũ quò libet, cogit. At ingens aliquis rex etiam regibus cæteris uim facit.

Vt Gagates aqua infusa incẽditur, oleo restringuitur: Ita quidam quo magis roges, magis frigescunt, si negligas, ultrò cupiunt. Aut sunt quos officijs alienes, neglectu prouoces ad amorem.

Vt lapis è Scyro fluctuat integer, sidit cõminutus: Sic res discordia peßum eunt, concordia sustinentur.

Siphnius lapis oleo excalfactus durescit, alioqui mollißimus: Ita quosdam benefactis reddes deteriores.

Quemadmodum de Carthaginensibus dictũ est, quod ad tecta pice, ad uina calce uterentur: Ita quidam præposterere rebus utuntur, amicis asperi, supplices inimicis. Carthagi

thaginenses pice linebant parietes, cũ uasa picari soleant, & musta calce condiebant, autor Plinius.

Calx aquis accenditur: Ita quosdam cõtraria mouent.

Gypso madido statim utendum, quod celerrime siccetur: Ita statim fingenda literis ac moribus ætas rudis, priusquàm durior non admittat fingentis manum.

Gypsum etiam si iam induruit, tamen tundi rursum & in farinam resolui potest: Simulatq; semel induruit ingenium adulescentis, ætate, uitijsq; [redacted] potest refingi. Dissimile.

Vt uitrum quia pellucidum, nihil celat: Ita quidam nihil tegere, nihil dissimulare norunt, quicquid in animo est id protinus omnibus palàm est.

Vt ijs qui cæcutientibus sunt oculis, quiuis locus obscurus est, propterea quod caliginem secum in oculus circũferunt: Ita parum eruditis, omnis liber, ac stilus difficilis est & obscurus.

Sicut ignus in omnibus officinis omniũ artiũ & operũ est instrumentum: Ita sine charitate nihil recte geritur.

Vt uitrũ copia uiluit, alioq, nec auro, nec argẽto cessurũ: Ita sacerdotes ob turbã minoris fiũt, magno in pretio futuri, si [redacted]

Sicut primũ pictura cœpit ab umbris & lineis, deinde monochromata: mox accessit lumẽ & umbræ unà cũ oculorũ uarietate, donec ad summã artificij peruenit admirationem: Ita uirtus in nobis nõ statim absoluta nascitur, sed paulatim quotidianis auctibus ad summum perducitur.

Vt non est optima imago, quæ materia testatur opes locatoris, aut artem pictoris, sed quæ rem proxime repræsentat: Ita optima est eloquentia quæ non ostentat ingeniũ dicentis, sed rem aptissime ostendit.

Vt Zeusis picturus Iunonē, Agrigētinis omnibus uirginibus inspectis, quinq; præcipuas elegit, ex quibus quod esset in unaquaq; præcipuum, imitaretur: Ita è plurimis optimi nobis ad exemplum uitæ, aut dicendi proponendi sunt, nec in his tamen reddenda sunt omnia, sed optima.

Vt nō quiuis pictor quauis in parte artis ualet, sed hic in dijs exprimendis præcipuus alius in uultibus reddendis, alius in lineis excelluit, alius in colorum mixtura, alius in symmetria: Sic qui uirtutem profitentur, alijs dotibus enitent alij, item in eloquentia seu literis.

Qui ex balneo calent, uehementius frigescunt, & aqua frigidior esse solet, quæ prius caluit: Ita uehementius sese oderunt qui prius fuerint amici, & sceleratiores sunt qui à pia uita ad impiam se transtulerunt.

Vt hyeme media, Alcyones summa fruuntur tranquillitate, & hanc etiam alijs communicant: Ita cum maxime sæuit fortuna, tum maxime animi tranquillitate fruuntur pij, & hanc in alios quos possunt transfundunt.

Cum asinus ipse sit ἀμουσότατος, ex ossibus tamen huius optimæ fiunt tibiæ, ut ait Aesopus apud Plutarchū: Ita diuites quidam ipsi indocti, tamen pecunia sua suppeditant ingenium studiosis.

Plutarchus testatur se uidisse in Africa coruos, qui lapillos in aquam aggesserint, donec aqua eò surgeret, ut contingi posset. Idem narrat de cane conijciente lapillos in amphoram oleariam: Ita nobis quod uiribus diminutum erit, ingenio supplendum est.

Formicæ triticum arrodunt ea parte, qua germinare incipit, ne sibi reddatur inutile: Sic potentes quo ministris perpetuo utantur, premunt, ne si emerserint tædio serui-

tutis

tutis, relinquant aulam.

Bucephalus Alexandri Magni equus, quoties nudus esset, equisonem in tergū admittebat: ornatus regijs phaleris neminem ferebat, nisi regē ipsum, in reliquos omneis ferociebat: Ita quidam tenues quemuis ferunt, diuites facti despiciunt uulgares.

Vt Timanthes qui Iphigeniam pinxit, cæterorū affectus expreßit, Agamemnonis autem uultum uelo obtexit: Ita quædam melius relinquuntur suo cuiq; iudicio æstimāda, quàm uerbis explicantur.

Vt laudatur in hoc Timanthes, q̄d in omnibus eius operibus plus semper intelligitur, quàm pingitur: Ita optimū orationis genus, in quo plurima cogitationi relinquūtur, pauca narrantur, & plus inest sensuū, quàm uerborum.

Notatus Protogenes, alioqui summus in pictura artifex, quod nesciret manum tollere de tabula: Ita quidam scriptores immodica diligentia peccant, quibus nihil unquam satis emendatum uidetur.

Quemadmodū Protogenes pictor Apellē ex unica linea cognouit, nunquā alioqui uisum: Ita ex unico respōso ingenīu & prudentiā uiri deprehēdet, qui sit ipse sapiens.

Vt Apelles pictor queri solitus est, perisse diem in quo non duxisset lineam: Ita Christianus dolebit, si quo die nō euasit seipso melior in pietate.

Vt signa quædam argillacea summo in precio fuerunt ob admirationem artis: Ita nonnunquam res humilis ac nihili, ingenium oratoris commendat.

Vt gypsum, aut argilla dum est uda, in quamuis imaginem facile sequitur fingentis manum: Ita rudes animi ad omnem disciplinam sunt idonei.

Vt quod maiore negocio chalybi aut marmori insculpseris, durat diutius: Ita quod maiore studio discimus, nunquam obliuiscimur.

Vt illud opus est laudatißimum, in quo simul & ars cõmendat materiam, & materia uicißim artem: Ita liber est optimus, in quo & argumenti utilitas commendat eloquẽtiam, & autoris facundia commendat argumentum.

Accius poëta cũ esset ipse admodũ breuis, tamen in æde Camœnarum maxima forma statuã sibi posuit: Ita quidam re uiles & humiles ambitione fucoq́; dilatant sese.

Vt Perillus qui Phalaridi taurum donauit æneum suo perijt inuento: Sic aliquoties malum consilium in caput autoris redundat.

Vt philosophus mißa lingua uictimæ, rẽ simul & optimam & peßimam misit: Sic opes optimæ sunt si recte utaris, peßimæ si secus.

Vt nõ ipse solũ magnes attrahit, uerumetiã aliud ferrũ ad se trahit ferrum magneti affrictũ: Ita cõtagio uis uirtutis, aut improbitatis pernicies ab alio in alium transit.

Vt à Seribus mollißima uellera, & ab ijsdẽ durißimũ ferrum mittitur: Sic à quibusdã diuersa proficiscuntur.

Vt carboni semel exusto suffocatóq́;, si denuo flagret, maior est uis: Ita semel sopitum odium, si rursum excandescat, acrius est.

Sicuti terra quæ auri aut argenti uenas habet, in cæteris ferè sterilis esse consueuit: Ita qui congerendo student auro, eiusq́; metalla iam conceperunt in animo, nullam bonæ rei frugem producere consueuerunt.

Raro auri & argenti uena reperitur, nisi alia non procul sit, unde & Græci nomen indidere; Ita nulla uirtus solitaria

litaria est, sed alia aliam adiungit.

Argentum cum sit candidũ, nigras tamen ducit lineas, uti stannum: Ita quorundam alia species est, alia facta.

In argento uiuo omnia natant, excepto auro, nam hoc unum ad se trahit: Ita nihil insidit animo auari, præter lucrum: disciplinæ, literæ, probitas in summo fluitant, non descendunt in pectus.

Vt rem eandẽ diuersa specula uarie reddunt, pro forma speculorũ diuersa: Sic idem factũ, diuersi uarie interpretãtur, pro animorum uarietate, quod huic magnum est, illi paruum: quod huic pulchrum, illi fœdum erit.

Vt speculum nõ reddit imaginem, nisi substernas ultro stannum, aut æs, aut aurũ, aut simile quippiam solidum, quod imaginem non sinat perfluere: Ita non nisi in animis solidis, & uera uirtute nixis, relucet imago ueri.

Vt sunt quidã fontes, qui potu pecudũ, atq; etiã hominũ cutẽ & pilos tingũt albo, nigróue: Ita relucet etiã in ipso hominis uultu & fronte quod aiũt, quibus præceptis imbutus sit, & quibus ex autoribus hauriat uitæ rationem.

Gallus Phrygiæ fluuius, si modice bibas, medetur corporis malis: si immodice, lymphatũ animũ agit: Ita si philosophiæ literas modice attingas, prosunt, sin totũ te illi addixeris studio, sanitatem mentis auferunt, & inanis gloriæ furore quodam præcipitem agunt.

In Bœotia ad Trophonium deum iuxta flumen Orchomenon, duo sunt fontes, quorum alter memoriã, alter obliuionem adfert: Ita ferè magno alicui bono magni mali periculum est uicinum.

Vt qui sapiunt, non statim è quouis bibunt fonte, propterea quod alij salutem adferunt, alij perniciem, nonnulli furorẽ:

furorem: Ita nō est tutum quemuis librum euoluere, quod ex alijs haurias adfectum animi bonum, ex alijs libidinem aut ambitionis insaniam trahas.

Qui biberint ex Clitorio *lacu, ijs uini tædiū oboritur: Ita qui semel gustarint poëticen, abhorrēt à philosophiæ præceptis, aut cōtra: siue qui se mūdanis uoluptatibus ingurgitāt, abhorrēt ab honestis illis, ac ueris oblectamētis:*

Apud Troglodit*as lacus est, qui ter in die fit amarus aut salsus, ac rursum dulcis, totiesq; etiam nocte, unde & insanus dictus: Sic quidam inæquales, nunc asperi, nunc sunt blandi: aliquando profusi, mox sordidi: iam uehementer amant, iam supra modum oderunt.*

Periculosiores sunt fontes, qui lympidis aquis blandientes oculis, tamen perniciem adferunt, minus formidādi qui ipsa specie testantur aquas esse fugiendas: Ita difficilius uitantur mala, quæ boni prætextu fallunt.

Sicuti terra quæ uenas aquarum occultat, nebulā quandam exhalat ante solis ortum, longius intuentibus: Ita qui uere boni sunt & eruditi etiam si non ostentent, tamē sem per aliquid ex se produnt, unde qui obseruet, deprehēdere possit subesse uim boni.

In Narniensi *agro terra imbre fit siccior, æstu humescit: unde* Cicero *iocatur illic ex imbre puluerē, ex siccitate fieri lutū: Ita quosdam admonitio reddit deteriores.*

Garus ambusta & infusa medetur malis, sed si interim garum non nomines: Ita quædam beneficia beneficia non sunt, si commemores.

Terra quæ gignit salē, nihil aliud gignit: Sic ingenia fœcunda in literis, in cæteris ferè rebus non perinde ualent.

Fons in quo nitrum nascitur, nec aliud quicquā gignit, nec alit:

Salixe ./

nec alit: Ita sapientiæ studium totum hominis animũ sibi uendicat.

Spongijs adeo tenues sunt sensũ notæ, ut multi dubitẽt animalia sint, nec ne: Ita quorundam is cultus est, is sermo, ea uita, ut dubites Christiani sint, an Ethnici.

Sicuti sal modice cibis aspersus condit, & gratiam saporis addit: Ita si paulum antiquitatis aut ioci admiscueris, oratio fiet uenustior, si plus satis, nihil insuauius.

Quemadmodũ echeneis siue remora piscis perpusillus (est autẽ magnæ limaci similis) quãuis magnã nauim uelis ac remis incitatã subito sistit: Ita scortulũ aliquoties adamatũ ingẽtes animi ad honesta impetus retinet alligatq́;.

Torpedo piscis haud nocet nisi contactu, sed uirus suum etiam ab ære per linum, & arundinis internodia ad piscatoris manum mire transmittit: Sic improbi ac pestilentes haud nocent, si nihil cum illis habeas cõmercij, uerũ quacunq; consuetudine contacti morum uenena afflant.

Lepus piscis homini certißimũ est uenenũ, & homo uicißim illi, adeo ut uel digitulo cõtactus, statim emoriatur: Ita hostes mutuã utrinq; perniciem dant, & accipiunt.

In naßam facilis illapsus est, sed exitus difficilis: Sic decliue iter in uitia, reditus ad meliorem frugem non perinde facilis.

Murena fuste non potest interimi, ferula protinus: Ita quosdam leue incommodum exanimat, ut conuicium, qui grauißimas fortunæ procellas infracto tulerunt animo.

Murena non in capite, sed in cauda animam habet: Ita quod charißimum est, non ibi recondendum, ubi statim periculis sit obnoxium.

Vt pisces in mari nati educatiq́;, nihil tamen sapiunt salis marini:

marini: Ita quidam inter barbaros geniti & educti, longe absunt ab omni barbarie.

Vt magi, uerbis etiã nõ intellectis, prodigiosa quædam efficiũt: Ita sacerdotes nõnulli precibus nõ intellectis, bona tamen fide pronũciantis, deum cõciliant ac mouent.

Vt Appion Homerum ab inferis euocatum, nihil aliud interrogauit, quàm quibus parentibus genitus eßet: Sic quidam grauißimorum uirorum concilio conuocato, de meris nugis consulunt.

Vt magi prodigiosa quædam promittunt, iisq; promißis uulgus credulum alliciunt: Ita principes maximarũ rerum spes ostentant, ut sibi reddant addictos.

Vt in magicis artibus uulgus hoc magis admiratur, quo minus percipiunt rationem, cur illa aut illa tam absurda præscribantur: Ita quidam magis admirantur stilum aut carmen quod non intelligunt.

Quemadmodum medici quo doctiores uideantur, diuersas rerum species ex diuersis mũdi partibus petitas, inter se cõmiscent: Ita quidã ostẽtatores orationẽ parũ eruditã uideri credũt, nisi ius Cæsareũ ac Pontificiũ, poëtas, oratores, philosophos, sophistas simul cõmiscuerint, & pluribus autoribus ac literis cõsarcinauerint, quàm Mithridaticum ferunt fuiße cõcinnatum. Id constabat quinquaginta quatuor diuersis rerum generibus.

Vt periculosum est dæmones euocare, propterea, quod si quid erratum fuerit, magno conãtis discrimine fiat. Nã aiunt Tullum Hostilium ictum fulmine, quod ex Numæ libris Iouem deuocare conatus, quædam parũ rite fecißet: Ita periculosum est cum principibus habere commerciũ, aut cum morosis potẽtibus, quod offensi re qualibet leui, funditus

funditus subuertant hominem.

Quemadmodum magi sibi cõscij fucum eße quod promittant prodigiosis quibusdam ac præscriptis ceremonijs dementant ac territãt infirmiores: Ita quidã sacerdotes cũ procul absint à uera pietate, ceremonijs inuoluunt indoctos, quo plebem sibi magis habeant obnoxiam.

Vt auguria & auspicia non ualent nisi ijs, qui quærũt & obseruant: Ita præcepta philosophiæ non mutant nisi hos, qui meliores fieri student, & hoc animo ad legendum acceßerint.

Crocodylus inuictum alioqui & perniciosum animal, tamen Tentyritas adeo metuit, ut ad uocem etiam expauescat: Ita tyranni cum omnes contemnant, tamen eruditorum literas subtiment.

Vt quorũdam hominum etiam aspectus fascinũ habet: Ita sunt quorum omnis uitæ cõsuetudo mores inficit.

Vt Psylli nõ solum ipsi non læduntur à serpẽtibus uerũ ex alijs uenenum exugunt: Ita uere philosophus nõ modo ipse non tangitur uitijs, sed aliorũ quoq; morbis, oratione, uitaq; sua medetur.

Semel icti à scorpio, nunquã postea uespis, crabronibus, aut apibus feriuntur: Ita nullum est incommodũ quod non commoditatis aliquid habeat adiunctum.

Vt qui à cane rabido morsi sunt, nõ solũ rabiũt ipsi, uerumetiã alios cõtagio inficiũt: Ita qui pestilentẽ alicunde imbiberint opinionem, & alios suis inficiunt colloquijs.

Vt efficacißima remedia nata sunt ex morbis peßimis: Ita bonæ leges ex malis prognatæ sunt moribus.

Sicut ex uipera, crocodilo, cæterisq; nocentißimis bestijs medici remedia quædam aduersus uenenorũ noxã ac morbos

morbos efficacia quærunt: Ita animaduersio innocentes, multos uel arcet, uel reuocat à facinoribus.

Crocodilus anceps animal, nunc in terris agit, nunc in aquis. In terra ponit oua, in aqua prædatur & insidiatur: Ita quidam simul & aulici sunt, & ecclesiastici, utrobiq; pestilentes.

Chamæleon, quia pauidißimum animal, subinde colorem mutat: Ita qui uiribus non pollent, ad uarias artes confugiant necesse est.

Lynces clarißime omnium animantium cernunt, sed mira illis obliuio rei ab oculis semotæ: Ita quidam acri ingenio, sed obliuiosi.

Quædam remedia tristiora sunt ipso morbo, ut satius sit oppetere mortem, quàm his aucupari salutem: uelut sugere sanguinem è uulnere recenti gladiatorum morientium: Ita quandoq; satius est ferre iniuriam, quàm maiori incommodo ulcisci: ferre pacem, etiam si parum cõmodam aut æquam, quàm bellum cum immensis malis suscipere.

Scorpius letale uenenum habet, aconitum letalius, tamẽ hoc in potu datum, aduersus scorpionum ictus remedium habet: Ita dum uenenum cum ueneno colluctatur, seruatur homo. Itidem duorum pestilentium ciuiũ discordia, nonnunquam reipublicæ saluti est.

Aconitum etiã cõtactu necat. Ita quorũdã cõuictus protinus inficit, aut si uel tantillum cũ illis inceptes cõmertij.

Olim in capitolio certabant quadrigæ Latinis ferijs, uictor absinthium bibebat: Ita salubria magis quærenda sunt quàm iucunda.

Sorba quæ magis blandiuntur specie, uenenũ habent: Ita blandiores amici magis cauendi, quàm tristes atq; asperi.

Empetron

Empetron herba, Latine calcifraga, quo propius ab est à mari, hoc minus est salsa: quo longius, hoc amarior est: Ita quidam apud Gallos Germaniam spirant, apud Germanos Galliam: & quo longius absunt hoc magis referunt eam gentem.

Vt optima remedia maxime perniciem adferunt, nisi apte sumantur: Ita Christi sacramenta salutaria rectè sumentibus, letalia indigne accipientibus.

Herbæ salutares consuetudine perdunt medendi uim: Ita admonitio si aßidua sit, non emēdat aßuetum iam obiurgationibus.

Vt qui ante uenenum sumunt antidotum, non læduntur ueneno: Sic qui salubribus opinionibus ac decretis confirmarint animum, non inficientur oratione malorum, si fortè in eos inciderint.

Vt Mithridati cottidie sumēti uenenū, consuetudine factū est innoxiū: Ita mala quibus aßueueris nō offendūt.

Vt suus cuiq; morbus uidetur atrocißimus: Ita suum cuiq; incōmodum maxime dolet.

Vt herba moly difficile quidem effoditur, sed ad remedia præter cæteras efficax est: Ita quæ præclara sunt non contingunt nisi magno negocio.

Vt inter salutares herbas nascuntur & uenena: Ita ex autoribus quæ rectè dixerint sunt excerpenda.

Vt elleborū concitatis intus omnibus, ipsum in primis exit: Ita dux fortis adhortatus suos inter primos prodit in hostem, uelut inquit Herophilus, autore Plinio.

Vt elleborum si parcius sumas, magis offendit qđ inhæreat uisceribus, inficiatq; corpus: Sin copiosius, erumpat celerius: Ita non est obiurgādus amicus, nisi ea uehementia,

mentia, quæ uitio liberet illius animum. Nam leuior expostulatio cōtristat amicitiam nullo fructu.

Vti elleborū tametsi efficax: tamen medici uetāt dari senibus, aut pueris, aut exilibus: Ita admonitio sic est temperanda ut ferre posit quem uelis emendare, nec solū spectandum est uitium, sed natura quoq; eius cuius uitio studeas mederi.

Vt uulgus ineptum magno labore, magnoq́; impēdio remedia ab extremis Indis, aut Aethiopibus petunt, cū in hortis nobis nascatur, quo morbis mederi poßimus: Ita præsidia beatæ uitæ magno molimine foris quærimus, in imperijs, in opibus, in uoluptatibus, cū in animo sit, quod nos beatos efficiat.

Climenos herba ita morbo medetur, ut sterilitatē adferat etiam in uiris: Ita quidam malum aliquod ita profligant, ut aliud diuersum admittant.

Minor uis inest radicibus herbarum salubrium cū semen maturescit: Ita deterior fit igenij naturæq́; uis, quoties liberis gignendis datur opera.

Herbā canariam canis ita mandit, ut homo nō cernat nisi depastā: & percussus à serpēte aliā quandā petit, sed eam non decerpit inspectante homine: Ita quidā disciplinas à se repertas celant, ne prosint & alijs.

Lotos quā Latini fabam Græcā uocāt, ramenta ligni habet amarißima, fructū dulcißimū: Ita conatus ad summam uirtutem durus est, fructu nihil suauius.

Vt uitis refugit braßicam, quercus abhorret ab oleo, multo magis autē à nuce iuglande. Nam uitis cū oīa complectatur, solam braßicam declinat, quercus si in scrobem oleæ depacta fuerit, emoritur: eadem & iuxta nucem iuglandem

glandẽ inarescit: Sic inter quasdã nationes naturale dissidium est, ut nullo pacto queant coalescere concordia: ut inter hos ferè, quos mare aut alpes diremerunt.

Vt Democritus medicus Consìdiæ mulieri, omnem cu rationem austeram recusanti, lac caprarũ dedit, quas lentisco pascebat: Sic ijs qui prorsus à tetricis philosophiæ præceptis, fabellæ quædam amœniores proponendæ, sed quæ philosophiam resipiant.

Ferula solis asinis gratissimũ est pabulũ, cæteris animantibus præsentaneũ uenenũ: Ita sæpe quod alios offendit, alijs uoluptati est.

Hædera pota neruis nocet, eadẽ foris adhibita pdest: Sic philosophiã si penitus imbibas, nocet ad pietatem, si leuiter & ueluti foris admoueas, prodest ad eruditionẽ.

Arundinis radix cõtrita & imposita, filicis stirpẽ corpore extrahis. Item arundinẽ filicis radix: Ita uicissim & pecuniæ studium eximit animis amorem sapientiæ, & sapientia studium pecuniæ.

Rhododaphnes arboris folia quadrupedibus uenena sunt, hominibus præsidia aduersus serpentes: Ita diuinæ literæ sobrijs ac prudentibus salutarem præbent alimoniã, stultis autem & impijs hæreseos & maioris impietatis ministrant occasionem.

Vt quod nulla ui efficias, id aliquoties fit herbæ succo, si modo quam oportet adhibeas: Ita quosdam magis permoueris apta quàm uiolenta oratione.

Vino modico nerui & oculi iuuantur, eodem copiosiore læduntur: Sic literis modice gustatis adiuuatur uita, eadem læditur, si quis immodice incumbat.

Sicuti uina & poma subacerba, uetustate mitescũt, dul

cesſcútq́;Sic ætatis inſolentia longo rerum uſu mitigatur.

Chamæleon herba mutat foliorũ colores, cum terra in qua naſcitur, hic nigra, illic uiridis, alibi cyanea, alibi crocea, & alijs, alijſq; coloribus: Ita cõuenit hominẽ pro loco in quo agit, uitæ habitum cõmutare.

Quẽadmodũ heliotropiũ herba ſemp in eam ſpectat partẽ, qua ſol eſt, & eo cõdito, florem cõtrahit: Sic nonnulli ad regis oẽs nutus obſecundant, & in quodcunq; uiderint illum eſſe propenſum, in id feruntur & ipſi.

Adyanton herbã etiã ſi perfundas aqua, aut immergas, tamẽ ſiccæ ſimilis eſt: Ita in uirum bonũ nõ hæret cõtumelia, aut infamia, etiã ſi quis infamare conetur.

Vt in rerum natura quæ ſpectatiſsime florent celerrime marceſcunt, ueluti roſæ, lilia, uiolæ, cum alia durent: Ita in hominum uita quæ florentiſsima ſunt, citiſsime uertuntur in diuerſum.

Vt roſa, flos unus omnium longe gratiſsimus, de ſpinis naſcitur: Sic è triſtibus & aſperis laboribus fructus capitur iucundiſsimus.

Crocum gaudet calcari, premẽdoq; melius prouenit: unde iuxtà ſemitas, & fontes lætiſsimũ eſt: Ita uirtus aduerſis exercita rebus lætius emicat.

Vt nihil inſidioſius melle uenenato (nam ſunt quædam huiuſmodi) Ita nihil magis cauendum q̃ blandus hoſtis.

Vrtica ſine aculeis adurit, ac uulnerat ſola lanugine, ſoloq; contactu: Ita quidam non aperta ui, ſed clanculum nocent.

Quemadmodum urtica, ſi contanter attingas, ac timide, adurit, ſin premas tota manu, non adurit: Ita pecunia ſi cautim circumſpectimq; tractes, inficiet: ſin contem

ptim ac

ptim ac neglectim, innoxia est.

Vt radix quam medici uulgo Reu *barbarũ uocant, cũ sit biliosa, tamen peculiari quadam ui bilem pellit: Ita fit nonnunquam, ut amor pellat amorem, ceu clauus clauum, ira iram, & dolor dolorem.*

Vt est quædam uenenorum cõtraria natura, sic ut sæpenumerò uenenum ueneno pellatur: Sic uitium uitio pellitur, & malus malo obijcitur.

Vt tutißimum est in trifolio cubare, quod in hac herba negent serpẽtem aspici: Ita in his uersandum libris, in quibus nulla uenena timentur.

Quemadmodum panace herba, una contrà morbos omneis habet remedium: Ita Christi mors una aduersus omneis cupiditates noxias efficax est.

Vt nepenthes herba, ab Homero prædicata, addita poculis omnem conuiuij tristitiam discutit: Ita bona mens insita nobis, omnem uitæ sollicitudinem abolet.

Vt acetũ acre quidem gustu, sed aduersus serpentium ictus mire ualet: Ita præcepta philosophiæ austera quidẽ illa, minimeq; blanda, sed contrà pestiferas animi cupiditates remedium adferunt præsentaneum.

Medici uetãt uti Halicacabo, quãquam dentibus firmandis prodest, si eius succo colluantur, propterea quod periculũ est, ne si diutius id fiat, delirationem gignat, & plus adferat incõmodi q̃ cõmodi: Ita nõ est utendũ his literis, quæ sic linguã expoliunt, ut mores inficiant: aut nõ cõuenit sequi, quæ sic augent rem, ut famam lædant.

Sicuti nasturtiũ ad Venerem quidem reddit segniorẽ, sed animi uim acuit: Ita philosophiæ studium corporis curam ac uigorem, ad animi uigorem traducit: ut hoc plus

sapiat homo in rebus æternis, quo magis stupet ad ista corporea, crassaq́;.

Quemadmodũ in superioris Libyæ populis, quoniã mulieres cõmunes sunt, ut in Politicis testatur Aristoteles, filios iuxta similitudinem formarum partiuntur: Ita cõfusis operum titulis, stili similitudinẽ, & orationis phrasin oportet spectare.

Vt qui comœdos audiunt, nõ ob hoc audiunt, ut ipsi comœdi fiant, sed ut uoluptatem capiant: Ita nunc permulti cõcionantem audiunt, non ut imitatione meliores fiant, sed uti delectentur.

Vt pharmacopolæ bracteis aureis tegũt remedia quædam quo pluris uendant: Ita quidam lenocinio uerborum nihil ad rẽ pertinentium, rem cõmendari putant.

Sicut unda undã ꝑpetuo ꝓpellit: Ita dies diem trudit.

Vt à currente flumine tantum habes, quãtum hauris: Ita ex annis semper euntibus nihil accipis, nisi quod in res duraturas collocaris.

Dissimile. Luna semel extincta subinde renascitur, & ubi consenuit reiuuenescit: At homo [redacted] nec repubescit senex.

Post hyemem denuo recurrit uer: At post senectã nulla recurrit iuuenta.

Dissimile. Sol post occubitum redit nouus, [redacted].

Vt stultũ sit relictis fontibus cõsectari riuulos: Ita ineptũ est, relictis Euangelijs, Lyræ, & similiũ somnia seq.

Vt maximi medici, minores quoq; morbos optime sanãt: Ita doctissimi præceptores, & minima optime docẽt.

Vt lamiæ domi cæcutientes, foris nihil non uident: Ita quidam in alienis negocijs plus satis oculati, in suis parum perspi

perspiciunt.

Vt impendio malignus sit, qui fontem scatentem obtegat, aut Solem obradiantem prohibeat, aut lumen recuset de suo lumine accedere, aut uiam monstrare grauetur: Ita uehemẽter sit inhumanus, qui prodesse nolit citrà ullũ suum incommodum.

Vt equæ conspecta in aquis forma sua, aguntur in rabiem, autore Columella: Ita quidam nimium admirantes sua, ad insaniam usq; redduntur insolentes.

Vt bonaso cornua oneri sunt tãtum, nulli autem usui, adeo sunt in se reflexa: Ita sophistæ dialecticen habẽt, sed qua neminem reuincere poßint, adeo est intorta.

Pardus odoris gratia allectas feras inuadit, atq; occidit: Ita quidam blandiloquentia irretitos fallunt, ac perdunt. Sic principum aulæ habẽt, nescio quid, blandũ quod inuitet in perniciem.

Qui tigridis catulos rapuit, bene secum agi putat, si uel unum insequẽti matri auferat impune: Ita qui alienam inuasit poßeßionem, etiam si cogatur reddere, lucrum tamen facit, si uel portionem aliquã retineat.

In pantheris quod speciosißimum esse oportuit, id celandũ est, ut placeat, reliquo corpore maculis picturato: Ita in quibusdam omnia placent, præter uitam, quod est totius negocij caput.

Vt Tarandi cutis ferro impenetrabilis: Ita quosdam nihil queas dictis lædere.

Hyæne sicut & Ichneumon, nunc mas est, nunc fœmina: Ita quidam sui dißimiles, nunc fortia loquuntur, nũc mollia: nunc philosophi sunt, nunc nepotes: nunc amici, nunc inimici.

Vt aſpalacus nõ niſi apud Bœotios uiuit ubi naſcitur, aliò tranſlatus perit: Ita quidam peregre uiuere non poſſunt, nulla inſtructi arte.

Chamæleon quoniam aura paſcitur non cibo, ſemper hianti eſt ore: Ita qui gloriolis & auris aluntur popularibus ſemper aliquid captant quod famam augeat.

Amphiſbena ſerpẽs utrinq; caput habet, & utralibet corporis parte pro cauea utitur: Ita quidã ancipites, nũc hac, nunc diuerſa rõne ſe tuentur, & cũ eſt cõmodum ad eccleſiaſticã libertatem confugiunt, cum uiſum eſt, principum prætextu rem gerunt, canonum obliti.

Porphirius ſerpens uenenum habet, ſed quoniã edentulus eſt, ſibi habet: Ita quidam male cogitant, ſed quod deſit facultas, nemini nocent.

Vt palma quia cortice ſit cultellato, difficilis quidem eſt aſcenſu, ſed fructum habet dulciſsimũ: Itidem eruditio & uirtus aditũ habent difficilẽ ſed fructum dulciſsimum.

Sicuti mundus undiq; teres, ac rotundus ſibi conſtat: Ita ſapiens nihil extra ſe quærit, ſe ipſo contentus.

Vt ſtultiſsimũ eſt cum huius mundi, in quo nati ſumus naturã cognoſcere non poſsimus, alios innumerabiles mũdos foris quærere: Ita abſurdum eſt neglectis rebus domeſticis, de alienis eſſe ſollicitum & curioſum.

Sicuti deus cum nihil nõ uideat, nihil tñ uidẽti ſimilis eſt: Ita princeps nihil ignorare debet, multa diſsimulare.

Vt deus plurimum ſapiens & intelligens minimum loquitur: Ita ſapiens non niſi neceſſaria loquetur.

Sicuti ex cõtrarijs elemẽtis mira harmonia temperatus eſt mundus: Ita diuerſis hoĩum ſtudijs conſtat reſpub.

Vt Deus quo nihil eſt melius, minime apparet: Ita quod

quod est in homine optimum, nempe mens bona, maxime latet.

Vt unus Deus administrat uniuersa, sed qui sit optimus ac sapientissimus: Ita monarcha res sit saluberrima, si detur deo similis.

Vt orbium diuersus in cōtraria nisus, motum omnium temperat: Ita senum contatio, iuuenum in repub. feruorē, ac præcipitantiam moderatur.

Vt sol nō alius est pauperi, alius diuiti, sed oībus cōis: Ita princeps personam spectare non debet, sed rem.

Vt idem sol ceram liquefacit, & lutū indurat: Ita eadem oratio alios reddet meliores, alios deteriores pro ingeniorum uarietate.

Quemadmodum luna quo proprior est soli, hoc minus habet luminis: Ita plus fructus ac dignitatis est ijs, qui procul absunt à magnis principibus.

Vt i solis defectus magnam mortalium perniciem trahit: Ita regis error etiam leuis, magnam tamen in rebus humanis gignit perturbationem.

Sicut Mercurius quàm minimo spacio discedit à sole, licet alioqui uagus & errabundus: Ita non oportet longius ab honesto discedere sapientem.

Vt cometes nouus apparens, aut magnū bonū, aut ingens malū portēdit mortalibus: Ita nouus princeps salutē adfert rebus humanis si bonus est, maximā pestē si malus.

Vt plures apparere soles prodigiū est: Ita plures esse monarchas, aut imperatores.

Vt luna qđ luminis accepit à sole, mūdo refundit: Ita donū à deo acceptū, in cōmodū aliorū est conferendum.

Vt Castoris & Pollucis faces si solitariæ appareant,

dirum est ostentũ: sin geminæ, salutare: Ita nõ oportet potentiam esse seiunctam à sapientia, alioqui pestilentem.

Vt Saturnus qui ex septẽ erronibus summum tenet locum tardißime circumagitur: Ita qui in summa constituti sunt potestate, quam minime præcipites oportet esse.

Vt stellæ subito natæ, subito item euanescunt, aut decidunt: Ita qui repente subuehuntur ad summos honores, cito præcipitari solent.

Vt canicula pestilens est omnibus sidus: Ita principis mali potestas omnibus nocet.

Luna præcipue mouet inferiora, non quod efficacior, sed quia propior: Ita multum habet momenti ad res conficiendas uicinitas.

Vt bruta fulmina montes feriunt irrito ictu: Ita stulta potentia suas uires, in quod nihil opus est consumit.

Vt Aphricæ Auster serenus est. Aquilo nubilus, præter aliarum regionum naturam: Ita quidam cum regione mutant ingenium ac mores.

Sicuti nec Aegyptus ob calorẽ, nec Scythia ob rigorẽ sentit fulmina: Ita uel ingens potentia, uel extrema fortunæ humilitas, tutum reddit à contumelijs.

Vt autumno aut uere maxime fulgurat, minus hyeme aut æstate: Ita mediocris fortunæ celsitudo, ictibus obnoxia est.

Vt quædam fulmina æs ac ferrum liquefaciunt, ne cera quidem confusa: Ita diuina uis, aut regia potestas in obsistentes sæuit, mollibus parcit & cedentibus.

Vt non solum stultũ est, uerũetiam periculosum euocare fulmina: Ita dementia est reges ad se accersere, qui nõ nisi magno nostro malo prouocantur.

Vti fulmen

Vti fulmen quodcunq; animal protinus occidit excepto homine: Ita fortunæ procellæ indoctos, ac brutos protinus animo deijciunt, sapientem non item.

Qui in altis sunt specubus, à fulmine non feriuntur: Ita infima fortuna tutißima est.

Sicut aliquando tonat sine fulgetris, idq; tonitru terrorem habet, periculo uacat: Ita quorundam minæ terrent non nocent.

Hypanis fluuius, Scythicorum amnium princeps, per se purus & dulcis, circa Callipodas Exampeo fonte amaro inficitur, atque ita dißimilis sui in mare conditur: de quo quidem est illud Solini elogium: Qui in principijs eum norunt, prædicant: qui in fine experti sunt, non iniuria execrantur: Ita quidam initio blandi & amici, postea longe dißimiles sui reperiuntur.

Vt attagen aliâs uocalis captus obmutescit: Ita qbusdam seruitus adimit uocē, q liberi loquebātur. Aut sponte loquuntur, aut canūt nōnulli, si cogas, reticescunt.

Memoria similis reti, quod maiora continet, minuta transmittit.

Vt arbor excisa repullulat, euulsa nō refruticatur: Ita malum si penitus tollatur, non renascitur.

Vt auibus pennas accidimus, ne longius auolent: Ita quibusdam opes & autoritatem, ne se tollant in altum.

Vt accisæ pennæ tempore renascuntur: Ita nisi aßidue præmas renascitur potentia

Vt q chirurgi manus horrent, diæta curantur: Ita qui aßperiora non ferunt remedia, leuioribus remedijs sunt corrigendi.

Vt si Venerē suam Apelles, aut si Protogenes Hialysium illum

sium illum suum cœno oblitum uideret, magnum acciperet dolorẽ: Ita siquis conspiciat eũ corruptum, quẽ ad bonos mores instituisset: aut ignominijs affectum, quem ornasset honoribus, iniquo animo ferret.

Vt mulieres ob hocipsum bene olẽt, quia nihil olent & in quibusdam delectat cultus neglectus: Ita theologica oratio hoc ipso uidetur ornatior, qđ ornamẽta neglexit.

Vt magis est probanda medicina, quæ uitiosas corporis partes sanat, quã quæ exurit: Ita melior est magistratus qui ciues improbos corrigit, quàm qui tollit è medio.

Vt apud iurecõsultos etiã qui frigidã suffundũt, simili notantur infamia: Ita culpandus qui ad turpia hortatur non is solum qui turpia facit.

Vt qui parant statuam facere, prius rude quoddã simulacrum fingunt è trunco, postea dolant ac poliunt: Ita qui orationem aut librum instituit.

Vt callus tempore factus adimit sensum: Ita diutina mala consuetudo facit, ut leuius feramus.

Vt natura nõ est eadẽ oĩbus locis, neq; flatuũ, neq; maris, nec pluuiæ, nec arborũ, nec aĩantium: Ita nõ oportet hominẽ ubiuis eundẽ esse, sed cũ loco ac tẽpore uariari.

Vt Euripus in Eubœa septies in die defluit, ac toties refluit mira celeritate. At idẽ tribus diebus unoquoq; mẽse stat immotus, septima, octaua, nonaq; luna: Ita quidã inæquales sibi, aut nimiũ præcipites sunt, aut nimium lenti, in utrãq; partem plus satis uehementes.

Vt æstũ maris, auctus, & detrimentã lunæ magis sentiũt imbecilliora corpora: Ita rebus cõtrarijs uehemẽtius cõmouet animus, minus sibi cõstãs, & affectib⁹ uiciatus.

Vt conchylia crescente luna augescunt, decrescente macrescunt:

macrescunt: Ita stultus à fortuna pendens, nūc magnus est, nunc pusillus, nunc elatus: nūc supplex, ut cunq; Rhamnusia mutauerit sese.

Vt aqua maris in imo dulcior est quàm in summo: Ita quo altius penetres in philosophiam, hoc minus habet amaritudinis.

Tradunt physici ueteres, solem marinis aquis pasci, lunam dulcibus: Ita sapientes amara quærunt modo utilia: stulti quæ delectant modo, sectantur.

Quidā fluuij per medios lacus erumpunt, ut illis non misceantur, sed ijdem eadem aquarum magnitudine post multa passuum millia exeunt, qua fuerant inuecti: Ita si in uitiosam incideris ciuitatem, ita ad tempus utendum hospicio, ut idem exeas qui ueneris.

In Asphaltite Iudeæ lacu, itē in Aritissa Armeniæ maioris nihil mergi potest: Ita quidā quicquid cōmiseris: in propatulo gerunt, neq; quicquam celare possunt.

Vt aqua marina ad potū inutilis, melius sustinet nauē quàm fluuialis dulcis & potui aptior: Ita suum unaquæq; res usum habet, si quis utatur ad id quod oportet.

In dodona Iouis fons cum sit gelidus, & immersas faces extinguat, si admoueris extinctas, accendit: Ita Christus si cupiditatibus flagrantē attigerit, sedat ac refrigerat: si deiectū & exanimatū, erigit & animosum reddit.

Lyncestis aqua, quæ uocatur Acidula, nō secus ac uinum temulētos reddit: Ita quosdam etiā sua paupertas & inscitia reddit feroces & improbos. Eadem enim uitia è diuersis nascuntur causis, ut ex scientia arrogantia, eadem ex ignorantia.

Thirrheus lapis quāuis grandis innatat, comminutus sidit:

sidit: Ita concordia sustinemur, discordia pessum imus.

Vt oleum infusum tranquillat mare, & lucem addit: Ita philosophia componit animi motus & ignorantiæ caliginem discutit.

Vt ad naphtham (id est bituminis genus) etiam procul uisam ignes transiliunt ob naturæ cognationem: Ita ingenia literis nata, statim eas arripiunt.

Aiunt ignem Chimeræ montis semper ardentis, aqua accendi, fœno restringui: Ita quosdam quo magis ores, minus commoueas: si deborteris, ultro uolunt.

Vt aquæ salinæ, pluuia incidente, dulciores sunt cæteris aquis: Ita meliores solent esse, quos è diuersa uita mutauerit diuinæ gratiæ influxus, ueluti Paulus.

Vt canes Melitæi potißimum in delitijs sunt opulentis ac potentibus fœminis: Ita principes effœminati delitijs, plurimi faciunt adulatores, & ad gratiam omnia tum loquentes, tum facientes.

Vt sunt flumina quædã, quæ cum eadem sint diuersis locis diuersa sortiuntur nomina: Ita quædam res in alio homine, uarijs nominibus mutantur: uelut fastus in principe splendor appellatur, in priuato superbia.

Sicuti quo directius nos ferit sol radijs suis, hoc minor est umbra nostri, quo obliquius, hoc magis increscit umbra corporis: Ita quãto plus quisq; assequutus est ueræ sapiẽtiæ, hoc minus magnifice de se sentit: quo longius abest ab ea, hoc se magis dilatat stultißima persuasione sapientiæ.

Vt inter tot hoĩm milia nullæ facies sunt per oĩa similes, nec ullæ uoces: Ita suũ cuiq; ingeniũ est, suus cuiq; mos.

Tradũt in Albania nasci hoĩes glauca oculorum acie, q noctuarũ ritu, plus noctu quàm interdiu cernãt: Ita qdã plus

plus sapiunt in rebus facinorosis, quàm in bonis ac præclaris, aut in sordidis potius quàm in egregijs.

Vt Psylli in Africa, Marsi in Italia, nō solū ipsi nō læduntur à serpētibus, uerūetiam cōtrectatu ac saliua medētur alijs periclitantibus: Ita philosophus non satis esse debet, si ipsi nō corrūpantur uitiosis affectibus, uerū oportet oratione alijs quoq; cupiditates noxias eximere.

Vt homini semp adest remediū aduersus serpentiū uirus, nēpe saliua, qua cōtacti ceu feruēti perfusi aqua, fugiūt, emoriūtur etiā si i fauces penetrauerit: Sic aduersus oēs pestiferas cupiditates pn̄s remediū semp nobiscū circūferimus, si mō nouerimus uti. Id ab aīo petatur oportet.

Qui fascinio utuntur, laudando necant arbores, sata, pueros: Ita adulator laudando perdit.

Sunt qui aspectu effascinant hominem: Ita inuidus oculus perniciem adfert rebus lætis. Nec satis tutus regū oculus si quid habeas egregie pulchrum.

Qui effascinăt in oculis geminā habere pupillā dicūtur: Ita qui utūtur inuidia alienæ felicitatis, nō eā intuētur oculo simplici, sed qcqd uidēt, sinistre interpretantur.

Est Indiæ gēs dicta Pādora, quæ ī pueritia cano sit capillicio, in senecta nigrescūt capilli: Ita nōnulli primis annis sobrij ac modesti, grādiores iam ad nugas & ineptissimas uoluptates abijciūt sese, & quasi puerascunt.

Sicuti fœminæ quæ maturius pariunt, citius senescunt uelut in Calingis Indiæ gēte, qnquēnes pariūt, sed octauū non excedūt annū: Ita præcocia ingenia cito deficiunt.

Vt Androgyni sic utrosq; imitantur, ut neutrum sint nec mares nec fœminæ: Ita quidam dum & theologi nolunt esse & Rhetores, à neutris agnoscuntur.

Vt mare

Vt mare grauida, minus laborat & in gestatione, & in partu: Ita si rem honestißimam animo conceperimus, minore negocio consequemur, quàm stulta quædam oblectamenta. Et qui mundi præmia sequuntur, minore dolore margaritum illud Euangelicum sibi parare poterunt.

Agrippæ qui uocantur, quoniam præpostere nascuntur: hoc est, pedibus primum emergentibus, malis auspicijs in uitam ingredi creduntur magnoq; humani generis malo, ut Marcus Agrippa, & Nero: Ita qui per nefas, ac simoniam irrumpunt in imperium, aut episcopatum (uti uocant) magnam pestem adducunt sibi suisq;.

Vt nonnullæ mulieres ex uiris quibusdā nō cōcipiunt, alijs adiūctæ, fœcūdæ fiunt: Ita sunt q apud quosdā præceptores indociles, alijs traditi doctoribus proficiūt: qđ sint ut corporū, ita & ingeniorū cognationes, ac dißidia.

Vt horologij umbrā progressam sentis, progredientem non sentis, & frutricē aut herbā creuisse apparet, nō apparet crescere: Ita & ingeniorū profectius, quoniā minutis constat auctibus, ex interuallo sentitur.

Vt Elephāti cum nare nō poßint, tñ amnibus impense delectantur, circaq; illos uagari gaudent: Ita quidam cum literas nesciunt, tñ inter eruditos uersari gaudent.

Dracones exugentes sanguinem elephantorum occidunt eos, & ipsi uicißim inebriati opprimuntur ac cōmoriuntur. Ita sæpenumero in bello, pars utraq; & perimit & perit, damnum dat & accipit.

Bonasus āial, quoniā cornibus inutiliter implexis non pōt lædere, fugiēs, fimū reddit: cuius contactus insequentes, ut ignis aliqs cōburit: Ita nōnulli quoniā corā non audent cōgredi, à tergo sparsis probris cōtaminăt hoīem.

Sicuti

Sicuti leo citius ſæuit in uirum quàm in fœminã, pueros non niſi ſumma fame coactus attingit, ſimplicibus ac proſtratis parcit: Ita potẽtes infirmioribus debẽt ignoſcere, uires in alios experiri, quos uincere pulchrum ſit.

Vt laſciuia ſimiarum febrim excutit leoni. Ita inimici conuicium aut contumelia, nonnunquam excuſſa deſidia, ueternoq́; ad honeſti ſtudium nos acuit.

Leonis catuli informes naſcuntur, uix ingrediuntur ſemeſtres, non mouẽtur niſi bimeſtres. Ita quæ egregia futura ſunt, ſero proueniunt, & lentis actibus abſoluuntur.

Leo cunctis formidatum animal, cantum ac criſtam galli formidat. Ita ſummi principes infimorũ conuitia nõnunquam timere coguntur.

Iniecto in oculos ſago, leo ſine ullo negocio capitur, alioqui inexpugnabilis. Ita facillimum eſt potẽtiſsimum etiã domare, modo cognitum ſit illius ingenium.

Camelus non gaudet potu, niſi prius obturbata conculcatione aqua. Ita quibuſdam nihil placet in literis, niſi barbarie conſpurcatum.

Vt camelopardalis ſiue nabis, collo refert equum, pedibus & cruribus bouẽ, capite camelum, maculis tigrim, aut pardum. Ita quidam inæquales ſibi uarias hominũ formas exprimunt: ſi cultum inſpicias, ſanctum aliquẽ exiſtimes: ſi orationem audias, Satrapam loqui putes: ſi uitam expendas, nebulonem inuenies: ſi ſcripta bubulcum.

Rhinoceros cornu gerit in naribus: Ita quorundam ſales dentati ſunt & aculeati.

Catoblepas & Baſiliſcus ſolo aſpectu necant, maxime ſi oculos intueare: Ita tyranni nonnulli ſolo oculorum coniectu nonnullos ad laqueum adigunt. Aut formoſa mu-

lier & impudica perimit intuitu.

Vt Basiliscus sibilo fugat omnes serpentes: *Ita quidam adeo sunt pestilentes, ut alij ad illos collati, boni uideantur, atq; ultro cedant.*

Lupis quos gregarios uocant, etiam in fame surrepit obliuio cibi si modo respexerint, ac protinus aliū quærūt: *Ita nonnullis mox excidit, quod modo instituerāt narrare, si interiectis uerbis aliquot animum illorū aliò deuocaris.*

Aspis pestilentissimum malum non uagatur, nisi cum compare, ea interfectorem pertinacissime persequitur: *Ita tyranni filium, aut alium tyrannidis successorem adiungunt, ne desit ultor, si quid acciderit.*

Crocodilus patitur Trochilū auiculam carpere escam è faucibus suis, non illius amore, sed sua ipsius causa. Repurgat enim rostro suo os illius: *Ita tyranni etiam si quid alicui concedunt, semper ad suum referunt commodum.*

Crocodilus terribilis est in fugaces, fugax contra insequentes: *Ita quidam si concedas ac metuas, tum ferociūt, si strēnue contemnas & obsistas, statim concedunt.*

In aspidis ictu nullum est remedium, nisi ut partes cōtactæ amputētur: *Ita quædā uitia sola morte sanari possunt.*

Ineuitabile malum esset aspis, nisi natura hebetes addidisset oculos: *Ita quidam essent pestilentissimi, si prauæ cupiditati accederet & ingenij uis, ut rationem quoq; nocendi possint excogitare.*

Dictamum herba sagittas educit è corpore, hanc cerui monstrauere: *Ita philosophiæ ratio, fortunæ iacula eximit animo.*

Dissimile. Cerui pastu dictami excutiunt corpore sagittas: à phalangio percussi cancrorum esu sibi medentur: lacertæ à serpentibus

serpentibus icti, herba quadam se refouent: hirudines uexatis pullorum oculis chelidonia succurrunt: testudo cunilæ pastu uires aduersus serpentes reficit: Mustela in murium uenatu ruta se cõfirmat: Ciconia origano: hædera apri sibi medentur in morbis, item cancrorum esu: Anguis fœniculi succo abijcit exuuium: Draco uernam nauseam syluestris lactucæ succo restinguit: Pantheræ aduersus aconitũ, hominis excrementis sibi medentur: Elephas Chamæleonte fronde (nam similis est animanti color) deuorata: Vrsi cum mandragoræ mala degustauere, formicas lambunt: Ceruus uenenatis pabulis herba & cynare resistit: Palũbes, graculi, merulæ, perdices, lauri folio annuum fastidiũ purgant. Idem faciunt columbæ, turtures, gallinacei, herba quæ uocatur helixine: anates, anseres, cæteræq; aquaticæ, herba siderite: grues & similes, iunco palustri: Coruus occiso chamæleonte, qui etiam uictori nocet, lauro infestum uirus extinguit. Breuiter nullum est animal, quod non intelligat sua remedia. Solus homo nescit, unde uel corporis uel animi remedia petere debeat.

Hyæna uocem humanam imitatur, & nomen alicuius ediscit, quem euocatum lacerat: Ita quidam obsequio blandiuntur, donec in perniciem trahant.

Hyæna sic auida est excrementorum hominis, ut si in uase suspendantur altius, quàm ut poßit attingere, enecet sese, defatigati porrectu corporis: Ita nonnullis quod est fœdißimum, id dulcißimum est.

Fibri Pontici genitalia sibi ipsis amputant membra in uenatu, quod ob hoc se peti intelligant: Ita prudentis est aliquando abijcere rem, ob quàm periclitatur.

Cerui cum arrexere aures, acerrimi auditus sunt, cũ re

misere, surdi. Ita principes si quid est qđ placeat, id procul etiã percipiũt: si quid secus, quãtũuis clames nõ intelligũt.

Cerui cum sua cornua cogantur abijcere, tamen occultant ea, præcipue dextrum, ne medicamenti uis alijs sit usui. Ita diuites nonnulli, cum ipsis diuitijs uti non queant, haud tamen sinunt alios frui.

Vti Chamæleon nõ alio pascitur alimento, quã aëris, & id circo ore est semper hiante. Ita quosdã aura popularis alit, neq; quicquã captãt præter inanes laudes, et gloriã.

Chamæleon qui subinde mutat colorem, omnẽ imitatur, præter rubrum & candidum: Ita adulator nihil non imitatur in amico, præter ea quæ honesta sunt.

Tarandus omnium arborum & fruticum, locorumq; in quibus latitat, colorem uillis etiam imitatur: Ita tutior erit, qui ad quancunq; gentem se contulerit, eius ritus ac mores imitetur.

Dissimile. *Hystrix nõ iaculatur spinas suas, nisi cũ prouocatur, aut urgetur: At scurra in quemuis sua dicta torquet.*

Vrsus informes gignit catulos, eos lambendo format: Ita rudem ingenij fœtum diutina cura expoliri conuenit.

Vti canis properans in enitendo cæcos parit catulos, Ita præcipitata opera non possunt esse absoluta.

Vt ignaui canes omnibus ignotis allatrant. Ita barbari quicquid non intelligunt, carpunt ac damnant.

Vt muti quidam canes, prius mordent quàm latrant, sunt enim & huiusmodi, quos aliquot ipse uidi. Ita quidam prius lædunt, quàm expostulent.

Asinæ per omnem gignunt uitam, cum homo tam mature desinat parere. Ita facilior ac perpetuus prouentus rerum uilium, egregia raro contingunt.

Nullum est animal quod impensius amet suos fœtus, quàm asinus & simia. Ita indocti suas commentatiunculas præter alios amplectuntur.

Mulus ex æquo & asina conflatus, nec equus est, nec asinus. Ita quidam dum & aulici esse uolunt, & ecclesiastici, neutrum sunt.

Muli calcitratus uino crebro inhibetur: mulieris petulantia uino prouocatur. Dissimile.

Simia catulos ferè complexu necat. Ita nõnulli parẽtes immodico erga liberos affectu, et idulgẽtia corrũpũt illos.

Vt est regio quæ careat uenenis, ueluti Creta. Ita non est respub. aut aula, quæ careat inuidia.

Creta nullum habet uenenũ, præter phalangiũ, id est aranei genus. Ita non est monasterium tam sanctum, quod immune sit ab obtrectationis & inuidentiæ malo.

Angues in Syria erga indigenas uenenum non habent, nec eos petunt, exteros cũ cruciatu exanimãt. Ita insulares in suos satis humani, indigenas immitißimi sunt.

Indicæ testudines, meridiano tẽpore blãdiente, gaudẽt toto dorso per trãquilla fluitare, donec oblitis sui, Solis uapore siccetur cortex, ut mergi nequeant, iamq; inuitæ natent oportunæ uenantium prædæ. Ita quidã spe magnarum rerũ allecti, in principũ aulas sese conijciunt, & adeo deliniuntur aulæ delicijs, donec imprudentes eò redigãtur, ut non poßint etiam si uelint, in suum ocium sese recipere.

Mugiles si caput condiderint, putant se totos occultari. Ita quidam si sua uitia dißimularint ipsi putant ab alijs non animaduerti, qui mos idem & pueris est.

Alutarium piscem semper sequitur piscis nomine sargus, qui illo cœnum fodiente excitatum deuorat pabulum.

Ita sunt qui se misceant alienis negocijs, ut eis laborãtibus, fructum ipsi præripiant.

Scombri in aquis sulphureum habent colorem, extra aquas similem cæteris. Ita diuites in suo regno dijs pares, & cæteris longe præstantiores uidẽtur, in morte nihil ab alijs differunt.

Vt echineis licet exiguus piscis, nauẽ uelis citatam remoratur: Ita animum ad honesta properantem puella quæpiam nonnunquam reuocat, ac retardat affixa.

Sicuti Polypus quicquid brachijs attigerit, suctu tenet & attrahit: Ita difficillimum est euellere de manibus quorundam, si quid nacti fuerint.

Polypus stupidum alioquin animal, in captandis conchis incredibili utitur solertia: Ita quidam ad solum quæstũ suum sapiunt, alibi pecudes meræ.

Vti sæpenumero polypus dum conchæ carnem captat, ipse capitur ac tenetur: Ita sæpius dum alijs nocere studemus, nosipsos in periculum adducimus.

Vt echinus semper in spinis ingreditur, quòd spinas secum circumferat: Ita quibusdam in omni negotio acerbitas est, propterea quòd animo secum adferant asperitatẽ, etiã si res ipsa nihil habeat incommodi.

Vt cãcri in metu utroq; uorsum pari celeritate ingrediũtur: Ita cum res exigit, uertẽdi sunt in diuersum mores.

Minimi cancri, quos pinnoteras uocant, quo tutiores sint, inanium concharum testis se condunt, & cũ accreuerint migrant in capatiores: Ita quidam maiorũ suorum titulis tuentur sese, cum suis diffidant uirtutibus.

Vt uniones tametsi in mari nascuntur, tamen plus habent cognationis cum cœlo, cuius faciem reddunt: Ita pius ac gene

ac generosus animus magis à cœlo pendet, unde ducit originem, quàm à terra, in qua uiuit.

Rhombus, & squatina, & rhaia, & pastinaca cũ tardissimi sint piscium, tamẽ sæpe reperiuntur habẽtes in uentre mugilẽ oĩm uelocissimum, solertia & ingenio capiẽtes: Ita quidã arte superant longe potentiores, opibus aut uiribus.

Trochus piscis ipse se init, & ex sese concipit: Ita quidam ingenij felicitate ipsi literarum semina infundũt sibi, quos αὐτοδιδάκτους uocant Græci.

Struthiocamelus auiũ maxima, sed stolidissima. Nam ubi collum occultarit frutice, latêre se existimat: Ita quidã ingenti mole corporis onusti, minimum habent ingenij.

Vt Phœnix nunquam est nisi unica, & ea uix creta cuiquam: Ita rerum optimarum summa raritas est.

Aquila auium rapacissima, nõ oppetit morbo neq; senio, sed fame: Ita auarus quo magis accedit ætas, hoc magis cruciatur habendi studio, & minus potest uti partis.

Aquilarum pennæ quoq; aliarum auiũ pennis admixtæ, eas deuorant. Ita tyrannis penitus insita uis est spoliãdæ plebis, ut mortui quoq; aliquid auferant.

Vultures triduo futura cadauera præsentiũt, eoq; aduolant: Ita quidam captatores, multis etiam annis morti diuitum imminent.

Vultures ipsi nihil occidũt, sed ab alijs occisa inuadũt: Ita nonnulli alienis fruuntur sudoribus.

Cybindus auis bellum internecinum gerit cũ aquila adeo ut cohærentes sæpenumero prendãtur: Ita fit aliquoties ut dum mutuum in se odium pertinaciter exercẽt principes, utriq; subuertantur, tertio quopiam inuadente.

Coccyx oua subdit in nidis alienis: Ita quidam alienas

uxores faciunt matres.

Coccycis pullus ubi adoleuerit cum sit nothus, tamen legitimos deuorat, unáq; matrem ipsam: Ita quidam magna indulgentia, stultoq; amore quorundam educati subuertunt eos.

Pauo non explicat pennas nisi laudatas: Ita quidam putant se non habere quod habent, nisi sint qui mirentur.

Galli sæpius in pugna commoriuntur: Ita quidam mutuis dißidijs conficiunt sese.

Gallus uictor ilico cantu superiorē sese testatur: Ita quidam sua facinora iactant ipsi & suarum laudum ridiculi sunt tibicines.

Vti ciconias nemo aduenire sentit, sed aduenisse: nemo discedere, sed discedisse, quod noctu clanculumq; faciant utrunq;: Ita iuuentutem nemo intelligit discedere, sed disceßisse: & senectutem non sentimus aduenire, sed aduenisse.

Apud Thessalos capitale est occidere ciconiam, non ob aliud, nisi quod serpentes interficit: parcitur & apud Britannos miluijs, quòd urbem raptis extis pecudum repurgent: Ita quibusdam honos habendus, non quòd ipsi digni sint, sed quod illorum opera nobis sit usui.

Ciconia tametsi demigrat, tamen reuersa, semper eosdem repetit nidos: Ita non oportet amicorum ob intermissam uitæ consuetudinem obliuisci, sed memoriam illorum semper nobiscum circumferre.

Ciconiæ quoties conuolant in campum: quem Pythonis comen uocant (is est locus in Asia) quæ ultima omnium aduenerit, eam lacerant, atq; ita discedunt in una omnium cessatione castigata: Ita multitudinis uitia unius insigni supplicio

supplicio sint uel sananda, uel arcenda.

Coturnici ueneni semen gratissimus est cibus: Ita quidam maledicentia & uirulentis dictis impendio delectantur.

Vt hirundines sub hominum tectis nidulantur, & tamen non assuescunt nec fidunt homini: Ita quidam amicos semper habent suspectos, præsertim insulares.

Hirundo æstate aduoluat, instante hyeme deuolat: Ita infidus amicus rebus lætis præsto est, commutata fortuna deserit amicum.

Seleucides aues nunquam conspiciuntur à Casini montis incolis, nisi cum illarum præsidio est opus, aduersus locustas uastantes fruges, nec unde ueniāt, quoue abeāt, cognitum: Ita quidam nūquam apparent, nisi cum nostro egent auxilio, nec uisunt amicos, nisi cū urget necessitas aliqua.

Luscinijs tantum est canēdi studiū, ut certantes emoriantur, spiritu citius deficiente, quàm cantu: Ita nonnulli literarum immodico amore ualetudinem extinguūt, & dum à nullo uinci uolunt eruditione, pereunt in ipso conatu.

Vt halcyones etiam media hyeme mare tranquillum præstant non sibi solum, sed alijs quoq;: Ita sapiens turbatissimis rebus non solum ipse tuebitur animi trāquillitatem, sed alios concitatos componet ac sedabit.

Vt halcyones uidere rarissimum est, sed quoties apparent tranquillitatem uel faciunt, uel denunciant: Ita abbates & episcopi raro deberēt prodire in principum aulas, sed rerum motus, & bellorum tempestates autoritate sua composituri.

Columbo in uolatu pernicitas, sed dum plaudit in aëre sibi placens, implicatis strepitu pennis, capitur ab insidiante alicubi accipitre: Ita multi dum ostentant suas uires ma-

gis quàm utuntur, obliti sui, præda fiunt inimicis.

Apodes auiculæ, aut pendent uolatu, aut iacēt, propter ea quod pedibus careant: Ita quidam in utranque partem nimis uehementes, aut nimium tumultuantur negotijs, aut toti torpent ocio: nil medium est.

Taurus auis cum sit pusilla, tamen boum uocem imitatur; Ita nonnulli cum re sint exigui, tamen loquuntur reges ac satrapas.

Arrodunt hominis cibum mures, uiuunt sub eodē tecto, nec tamen assuescunt homini: Ita quidam amici parum synceri, nec relinquunt cibi commodiq; causa, nec amant tamen aut fidunt.

Sicuti picis mirum est studium imitandi uerba hominis, adeo ut in conatu nonnunquam emoriantur: Ita nonnullis dulce ediscere preculas & psalmos, eosq; subinde sonare, cum non intelligunt.

Vt oua plena sidunt, inania fluitant: Ita qui ueris uirtutibus aut literis est præditus, minus ostētat se, quā q secus.

Si fœmina inter aues saliat fœminā, nascuntur quidem oua, sed ex quibus nihil nascatur: Ita consilium quod animo conceperis, non accidente ratione, friuolum est & inutile. Oua sic nata, hyponemia, hoc est, subuentanea uocant: dicuntur & zephyria, quæ uento concipiuntur: Sic euanidum est, quicquid imaginatione, non certo iudicio instituitur.

Serius æduntur, quæ diutius uictura sunt: Ita diu premendum opus, quod semper legi uelis.

Quo maius est animal, hoc minus est fœcundum: minuta numerosi fœtus sunt, adeo ut achantis minima auicula duodenos pariat pullos: Ita quæ minus ualent pondere, numero

numero sunt pensanda.

Salamandra non nisi magnis imbribus prouenit, serenitate deficit: Ita quidam non apparent, nisi statu ciuitatis bello aut seditione turbato, ijdem rebus pace compositis emoriuntur.

Salamandræ tantus est rigor, ut ignem contactu non aliter quàm glacies extinguat: Ita quidam citius hominem ad torporem adduxerint, quàm ipsi ad honesta inflammētur.

Vt talpæ quod parū aut nihil cernāt, liquidius audiunt: Ita natura paria facit, dum quibus corporis formam negauit, his animi uigorem confert.

Vti culices ad dulcia non aduoluant, sed acria petunt: Ita quidam à maledicis & infestinis sermonibus uehementius delectantur.

Non omnem escam omnes amant pisces, sed alius alia delectatur: unde piscatores gnari quam quisq; maxime appetit, fallunt ea potissimum obiecta: Ita adulator deprehenso hominis ingenio, quibus rebus deliniatur, à quibus abhorreat, quod illi gratissimum esse intellexerit hoc potissimum eum captat.

Sicut capreæ & coturnices uenenis saginantur: Ita quidam aluntur maledictis & obtrectationibus.

Vt inter animantum genera occulta quædam sunt dissidia, cum nulla appareat dissidij ratio, uelut araneæ & serpenti, formicis ac soricibus, trochilo & aquilæ, alijsq; cõ pluribus: Ita sunt qui illam aut illam oderint gentem, cum nesciant quamobrem oderint. Quidam oderer hetoricen, aut Græcas literas, cū hoc ipsum ignorent, qđ oderunt.

Vt in culice non minus admiranda naturæ uis est, quàm in elephante: Ita sapiens in maximis pariter ac minimis negotijs

negotijs, magnum uirum ostẽdit. Aut ingenij uis etiam in ludicro atq; humili argumento elucet.

Apis cum minimum sit insectũ, tamen admirabile facit opus, & mira ratione politiam moderatur: Ita in pusillis corporibus summa nonnunquam ingenij uis.

Apes exteriora tectoria faciunt ex succis amarioribus, quod dulcißimum est, in intimis recondunt: Ita theologia insipidis quibusdam allegoriarũ corticibus obtegit sapiẽtiam, quo prophanos arceat.

Vt apes non quiduis ex omnibus colligunt, sed aliunde Metyn, aliunde Pissoceron, aliunde Propolin, aliũde Rhi thacen, aliunde sobolẽ, aliũde mel: Ita nõ omnia petẽda ex eodem autore, sed ex unoquoq; sumendũ, quod habet utilißimũ. Ex poëtis & oratoribus, uerborũ splendor. E dia lecticis, argutia disserẽdi. E philosophis, cognitio naturæ. E theologis, præcepta uiuendi.

Cum ad omnia aduolent apes, tamen nullis nocent floribus: Ita uirtus, & literæ sic ab alijs sumuntur, ut nihilo deterior sit is qui communicauit.

A floribus marcidis apes abstinent: Ita nõ attingendus liber, qui putidas habet sententias. Aut nihil attingendũ, quod non sit elegans & succulentum.

Apes fucis, ad opus & fœtum calore confouendum, utuntur: ubi cœperint mella maturescere, tum expellunt, ac trucidant: Ita ab inimicis quoq; sumendum, si quo pacto per occasionem prodesse poßint.

Si fuco alas ademeris, & in alueum reijcias, is cæteris item fucis alas adimit: Ita qui in monachorũ tracti nassam semel amiserint uitæ libertatem, alios quoq; quos possunt pertrahunt, ne melior sit aliorum conditio.

Apes

Apes peragunt opus suum non statis diebus, sed quoties cœli commoditas inuitat: Ita suo quæq; tempore rapienda est occasio.

Rex apum solus aculeum non habet, aut certe non utitur: ad hæc grãdior est corpore, & specie decentior, sed alis quàm cæteræ minoribus: Ita principẽ oportet esse clementissimum, & à sua ciuitate nusquam auolare longius.

Rex ipse quidem non operatur, sed obambulans, ac circunuolans, alios uelut exhortatur: Ita princeps non opera sed consilio & iussu prodesse debet suis.

Vt fuci cum ipsi non mellificent, tamẽ illarum insidiantur laboribus: Ita sunt qui nihil ipsi excudant, sed aliorum uigilijs elaborata furto sibi uendicant.

Vt apis amisso aculeo, iam nec nocere potest, exarmata, nec prodesse ad mellificium: Ita mortales qui nocere norunt ijdem norunt prodesse.

Cum maxime feruent apum inter se prælia, tum iactu pulueris, aut fumo tota res componitur: Ita grauissimi rerum motus inter principes, affinitate aut simili re quapiam nugacissima finiuntur.

Ter nouenis crabronum ictibus interfici hominem existimant: Ita offensa tametsi per se non capitalis, tamen sæpius iterata, capitalem parit inimicitiam.

Damnatur bombicina uestis seu multicium, quod pellucens non tegat corpus, cum in hũc usum sit reperta uestis: Ita ridenda facundia, quæ rem non explicat, sed inuoluit, cum in hoc repertus sit homini sermo.

Vt aranearum telas corui perrumpunt, muscæ implicantur: Ita leges plebeculam uexant, à potentibus uiolantur impune.

Scorpius

Scorpius uenenum in cauda gerit, & oblique ferit: Ita quidam in fine uirus effundunt suũ, & dißimulãter lædũt.

Muta cicada pro miraculo est, quod ipsum genus sit garrulum, sunt autem huiusmodi in agro Rhegino: Sic magis admiramur constantiam & silẽtium in fœmina, quod ipsum genus mutabile sit & loquax.

Muscæ & alia nonnulla insecta suctu uiuunt, ideoq; eis pro lingua est fistula: Ita quosdam uideas bibones, qui potu uiuant, à cibo abhorreant.

Vt lampyrides non sunt conspicuæ, nisi noctu aut in obscuro: Ita quidam non sunt illustres, nisi inter humiles & idiotas, obscurantur autem inter egregios.

Industrium animal formica, sed non laborat nisi sibi: Ita nonnulli mortales sibi duntaxat consulunt, & suum modo negocium agunt.

Vt Indicæ formicæ aurum è cauernis erutum seruant tantum, non fruuntur: Ita diues auarus nec fruitur ipse suis opibus, & alijs inuidet illarum usum.

Hirudo est quoddam pediculi genus, cui non est exitus cibi, quod insatiabile sit, suctu sanguinis intumescens rumpitur deniq;: Sic auarus copia sua præfocatur.

Vti pyraulis ultro aduoluans lucernis, adustis alis colla bitur, ac perit: Sic quidam ipsi sibi accersunt perniciem.

Vt cochleæ lẽte ingrediũtur, nec quicquam attingunt, aut ipsi sese mouent, nisi cornibus prætentarint: Ita sapientem oportet esse contabundum, minimeq; præcipitem, & pedetentim aggredi, gustu quodam prius sumpto.

Quemadmodum apud Myconios non est indecorum caluitium, quod illic omnes calui nascantur: Ita apud Italos (ut hos exẽpli causa nominẽ) non est turpe pecuniæ studium,

dium, quo nemo non tenetur apud illos.

Sunt qui propius admota non cernunt, quæ longius absunt, uident: Ita nonnulli plus sapiũt in rebus alienis, quàm in his quæ ad se pertinent.

Quibus maiora sunt corda, timidißima sunt, maximeq́; bruta. Nam asino maximum est, & in Paphlagonia *perdicibus bina sunt corda, cum animi sit conceptaculum & fons: Ita quidam quo magis abundat insignibus, hoc minus habent rei: ueluti si doctor indoctus latißimo utatur pileo aut epomide.*

Animantia quibus longa sunt crura, iisdem longum sit collum oportet: Ita qui magno strepitu student uiuere, longius rapiant necesse est, unde suppetat sumptus.

Chamæleon maximum habet pulmonem, & nihil aliud intus: Ita quidam præter ostentationem, & uentosam iactantiam, nihil habent.

Simia cum imitetur hominẽ, tamẽ animal est omniũ deformißimum: Ita si quis affectet quod optimum est, nisi feliciter affectet, incidit in id, quod est peßimum.

Vt à uitiis corporis quidam inuenere cognomen: uelut à distortis cruribus Vari, *à tumidis labris* Chilones, *à naso prægrandi* Nasones: *Sic nonnulli malefactis sibi famam pariunt ac nobilitantur.*

Infantes qui celerius loquuntur, tardius ingredi incipiunt: Ita qui ad dicendum promptior est, ad rem gerendam minus est paratus.

E uoce agnoscimus hominẽ, facie nõ conspecta: nam sua cuiq; uox: Ita ex oratione licet hominis uitam coniectare.

Vultures unguentorum odore fugantur, ad cadauera aduoluant. Ita quidam à rebus honestis abhorrent, ad

fœda

fœda rapiuntur.

Sicut unguentis & uinis: Ita *& libris precium addit antiquitas.*

Ex *maioribus cedris, quæ florent, non ferunt fructum quæ fructiferæ sunt, non florent:* Ita *nonnunquam quibus adest dicendi lepos, non adest sapientia, quibus suppetit rerum utilium cognitio, deest eloquij uenustas.*

Vt *palmæ arboris ramus, imposito onere non deflectitur in terram cæterarum more, sed renititur, & ultro aduersus sarcinæ pondus erigit sese:* Ita *uiri fortis animus quo plus negocijs premitur, quoq; magis sæuit fortuna, hoc est erectior.*

In *Campania uites populos amplexæ, ipsa æquabant cacumina, adeo ut uindemiator rogum, ac tumulum exciperet.* Ita *qui in arduis uersantur negocijs, periculi meminisse debent.*

Quẽadmodũ uitis tametsi arbor omniũ nobilißima, tñ arundinũ, aut uallorũ, aut arborũ infrugiferarũ eget fustẽtaculis. Ita *potentes & eruditi inferiorum egent opera.*

Vt *uallus aliquoties frondibus suis uitem amplexam strangulat:* Ita *nonnunquã adminiculi gratia obiter asciti, subuertunt & opprimunt potentiorem.*

Vt *uitis nisi amputes, late sese spargit, brachijs suis omnia complectens & implicans:* Ita *princeps ambitiosus semper aliquid è proximis suo adiungit imperio, nisi subinde uindicetur.*

Sicut aminæa uina senio fiunt meliora: Ita *quidam in iuuenta solutiores aut asperiores, ætate & usu rerum fiunt mitiores.*

Cõtra Apiana uina, & alia quædã initio dulcia, austeritatem

tatẽ accipiũt ab annis. Ita qdã ætate fiunt inhumaniores.

Sicuti Maroneum uinũ, cuius meminit Homerus, uicies tanto aquæ mixtum, tamen uigorem ſuum ſeruat: Ita ſapiens nullis ſolaitur uoluptatibus.

Vt uino non eſt aliud corporis uiribus utilius, ſi recte utaris: nec eodẽ eſt quicquã perniciosius, ſi modus abſit: Ita philoſophia ſalutaris res eſt, ſi modice adhibeas, peſtilentiſsima, ſi eius ſtudio temulentus, à cõmunis uitæ mu nijs reddaris alienus.

Sicuti uina lãguidiora uapeſcũt ætate: Ita deſipiſcũt ingenia uulgaria, eximia etiã ad extremã durant ætatem.

Vina nõ mõ ſoli ſui reſtrũt ſaporẽ, uerumetiã arborũ aut fruticũ uicinorũ. Ita nõ ſolum exprimimus eos, unde progeniti ſumus, ſed & eos, quorũ cõſuetudine ſumus uſi.

Sicuti imitaticia uina, quæ frugibus cõficiuntur apud quoſdã, hactenus aſſequũtur uini uim, qđ inebriant, nõ tñ perinde reficiũt cordis uigorẽ: Ita quidã qđ in poëtis eſt uitij, id aſſequuntur, nẽpe obſcœnitatẽ: cæterum eloquentiam, uenuſtatem, eruditionem non poſſunt exprimere.

Oliua ſero prouenit, ſed fructũ habet egregium. Salix ſtatim adoleſcit, ſed ſterilis eſt: Ita præcox ingenium.

Negant ullum animal uenenatum fame, aut ſiti emori. Ita peſtilentes homines domi habent, unde ſe paſcant, & ſuo aluntur ueneno.

Perſica ob id ipſum pluris uenibant, quod non durarent niſi in triduum. Ita auidius rapiendũ, quod cito præteruolat, ut iuuenta.

Caprifici ficus nunq̃ matureſcit, ſed tñ gignit uermiculos qui deuolãtes ad uerã ficũ ꝑ foſſo ficorũ cortice, maturitatẽ illis tribuãt. Ita ſunt qui ipſi nihil queant egregiũ

facere, sed tñ aliquo pacto stimulant alios, ut id faciant.

Vt aquæ laus est, si nihil sapiat (nã uitiosæ signũ est sa por aut succus) Ita à cæteris qdẽ requirimus eloquentiã.

[redacted]

Ferè non cõuenit odori & sapori, ut ficis quibus nihil dulcius, nullus est odor, & cotoneis plurimũ odoris, sapor autẽ asperrimus: Ita uix in eodem inuenias hominem blandiloquentiam, & beneficentiam, ac fidem.

Vt laurus tota uiret perpetuo: Ita doctrinæ fama non senescit, neq; marcescit.

Lauri baccæ amaræ qdẽ sunt, sed saluti conferunt. Ita phiæ præcepta, salutaria magis q̃ blanda sunt aut iucũda.

Vina uasis infusa è taxo factis, mortifera sunt: Ita salutaris alioquin eruditio, si inciderit in hominem pestilentem, moribus illius redditur noxia.

Fraxinũ campestrẽ in tantum horrẽt serpẽtes, ut nec matutinas nec uespertinas illius umbras q̃uis longißimas unquam attingãt, & si gyro frõdibus huius arboris claudatur ignis & serpẽs, citius in ignẽ fugiet, quàm in fraxinũ. Ita nihil cõuenit uitijs & studio sapiẽtiæ, sub cuius umbra q̃squis se continuerit, tutus erit ab huius uitæ uenenis.

Tilia cum habeat corticẽ ac folia dulcia, tamen fructum eius nullũ aĩal attingit: Ita quorũdã oratio blanda, grataq; & composita, sententiarum nullus fructus.

Vti buxus semper quidem uiret, sed alioqui & odore noxia, & semẽ habet oĩbus inuisum animãtibus: Ita quidam præter orationis gratiã, nihil adferunt nõ fugiendũ.

Rhododendri frondes, iumẽtis, capris, & ouibus uenenum est, idem homini contra serpentium uenena remedio: Ita quod stultis perniciem adfert, ut res aduersæ aut eruditio,

eruditio, id sapiens uertit in suum bonum.

Vt arborum aliæ gaudēt mōtibus, aliæ uallibus, aliæ siccis locis, aliæ riguis & aquosis. Ita non oē uitæ genus oi hoi cōuenit. Sunt quæ quouis proueniunt loco: Ita sunt horarū omniū homines, accōmodati ad mores omnium.

Sunt arbores aliquot, quæ post solstitium inuertūt sua folia, ut ulmus, tilia, olea, populus, alba salix. Ita uulgus procerū, simul atq; princeps uitæ genus diuersum cōmutarit, uertūt & ipsi uultum, cultū, orationē, & omnia.

Sorbo folia uniuersa decidūt, cum cæteris arboribus paulatim id accidat. Ita quidā subito nudātur, aut profundūt, aut genus uitæ cōmutāt, cū sensim id fieri oporteat.

Ficus non floret, cum fructus habeat dulcißimos: Ita quidam beneficiunt nihil pollicitantes.

Morus nouißima omnium germinat, & tñ parit inter primas. Ita qui tēpus idoneū opperiuntur rei cōficiendæ, etiā si serius cœperint, tamen maturius conficiunt.

Vt arbores quædā belle florent, uerū nullū adferunt fructum. Ita quorundā puerorū indoles magnā uitæ frugē pollicetur, qui simul atq; adoleuerint, ad ineptißimas cōuersi uoluptates, fallunt expectationem omnium.

Salix ante maturitatē abijcit semen, unde & Homerus frugiperdam uocat. Ita quædam ingenia præcocia citius prosiliūt ad docendū aut scribendū, quàm oportet.

Cupreßi semina adeo minuta sunt, ut quædam oculis cerni nō poßint, & tamen in eo tanta est arbor tam procera. Ita ratio minimum quiddā est & occultum: sed eadem maxima est, si prodeat, & uim suam explicet.

Stolonibus amputatis, omnia celerius adolescunt in arbore, nimirum alimentis in unam collatis stirpem. Ita

animus leuatus superuacuis negocijs, plus efficit in studijs honestis, tota mentis ui in idem intenta.

Vitis nisi subinde amputetur, ipsa sua fœcũditate gracilescit & perit. Ita cohibendũ est immoderatũ studiũ stlicibus ingenijs, ne parũ moderato labore consumantur.

In uite quicquid p amputationẽ adimitur materiæ, id fructibus additur. Ita qui reciderit curas supuacaneas rerum sordidarum, plus ualebit in rebus serijs & grauibus. Aut quo minus est uerborum, hoc grauiores sententiæ.

Vt in inserẽdo calamus altiu: depressus, tardius fert, sed durat fortius: Ita præstat sic rẽ aggredi, ut firmior sit ac durabilior, potius quàm ut præsens spectes lucellum.

Arbor per se infrugifera, tamen insitione discit ferre fructus. Ita prauum ingenium institutione ad bonam frugem potest demutari.

Arbor suapte natura non nisi unicum fœtum gignit, insitione eadem diuersi generis fructibus oneratur. Ita qui naturam suam sequitur, semper idem est: qui arte ducitur, sui dissimilis est.

Vt noctuæ aues inauspicatæ noctu gementes (nam hæc illis uox est) mortaliũ inuident quieti. Ita uirulenta lingua semper aliquid spargit, quo cõcordiã hominũ disturbet.

Vt ager ferax, sed quẽ oporteat multo impẽdio colere, non multũ iuuat colonum. Sic hõ quæstuosus, sed idem sumptuosus, haud multum reponit hæredi profuturum.

Vt in re rustica non satis est teipsum bonum esse colonum: sed magni refert cuiusmodi habeas & uicinum. Sic in uita nõ satis est si teipsum integrum uirum præstes, sed refert cum quibus habeas consuetudinem.

Vt in loco pestilenti quoq; qui assueuere, durant. Ita incõmo

incōmoda parum lædunt assuetos,

[redacted]

Vt nihil minus expedit q̃ agrū optime colere. Ita sæpenumero ĩutilissimū est, nimis esse in negocio diligentē.

Diligentes agricolæ terrā prius notulis quibusdā deprehēdunt, & explorāt priusq̃ illi credant sementem: Ita explorandus amicus, antequàm cōmittas arcanum.

Vti faba & lupinū nō exhaurit, sed stercorat agrum in quo alitur: Ita gratus meliorem reddit fortunam eius à quo beneficio adiuuatur, & refert quod accepit.

Fœnum Græcum, quo tractatur peius, hoc prouenit melius: Ita liberi quidam, quanto habueris indulgentius, tanto minus ualent: neglecti uero & uexati euadunt in uiros.

Vti salicis semen ante maturitatem abiectum, non solum ipsum nihil gignit, uerūetiam fœminis sterilitatis est medicamentum, hoc est, efficit ne concipiant. Ita sermones istorum qui prius docent quàm uere sapiant, non solū ipsos nō reddunt meliores, uerumetiam auditores suos inficiunt & reddunt indociles.

Nouella uitis copiosius gignit uinū, sed uetustior melius. Ita plura loquuntur iuuenes, sed utiliora senes.

Ex arboribus quæ uehemēter fœcundæ sunt, eo celerius senescunt. Ita raro sunt uiuaces egregio præditi ingenio, & optima quæq; mortalium fugacissima sunt.

Solent arbores protinus emori, si quando præter solitum fœcūdæ fuerint. Ita fortuna præter morem blanda ac

fauens exitum imminere sæpenumero significat.

Est apud Indos herba quædam præcipui odoris refer ta minutis serpentibus, quarum ictu protinus moriendum sit. Ita habent principum iucundam aulæ quod allectet, sed occultant letale uenenum, ni caueas.

Apud eosdē est spina, cuius succus inspersus oculis, cæcitatē adfert omnibus animantibus: magis autem excæcat homines, si quid aspergas de puluere auri in oculos.

Vt in arboribus robustiores sunt partes aquiloni oppositæ, quàm quæ austrum aut zephyrum spectāt: Ita fortiores ac firmiores sumus in his in quibus nos duris casibus exercuit fortuna.

Cedrus & iuniperus si oleo perungas, nec tineas sentiunt, nec cariem: Ita semel imbutus diuini spiritus succo animus, [redacted].

Arbores infœcundæ firmiores sunt fœcundis: Ita robustius est corpus his qui nihil pariunt in literis, quàm qui sese laboribus exhauriunt.

Vt quercus & aliæ quædam arbores sub terra defossæ duriores redduntur ac durabiliores: Ita qui diu premuntur aduersa fortuna, diutius florent.

Cupresso nō innascuntur cerastæ propter amaritudinem, nec buxo propter duriciem: Ita pestis adulationis fugit seuera ac tristia ingenia, mollia captat ac facilia.

Iuglans crepitu prænunciat se frangi, ut fugere liceat prius quàm fiat ruina: Ita quidā nō lædūt, nisi prius ostendant se infensos: alij prius læserunt quàm expostulent.

Abies adeo cohæret glutino, ut prius scindatur quā solida est, quàm quā glutino ferruminata: Ita post reditum in gratiam firmior debet esse amicicia, & arctius cohærent

rent quos copulauit mutuæ beneuolentiæ glutinum, quàm quos natura coniunxit.

Hædera complexu necat arbores: Ita fortuna prospera dum blanditur, strangulat & perdit.

Vt quædam terræ mergam (ea est candida medulla) in se continent, qua stercorētur ac pinguescant: Ita ingenium probum secum habet, unde fiat melius.

Nihil proiectius excrementis animantiū, & tamen in stercorandis agris præcipuū habet usum: Ita nulla res est tam nihili, quæ non aliquā prosit, si noris uti.

Cracca leguminis genus est adeo gratum columbis, ut ea semel gustata, negent illos postea ab eo loco profugere: Ita qui semel aulæ mel & honorem degustarint, nūquam ab aula possunt auelli.

Orobanche ciceri infesta est & eruo, ut æra tritico, ordeo festuca, quæ uocatur ægilops, lenti securidaca: atq; hæ quidem oēs complexu necant: Ita quorundam amicitia pestilens est magis quàm inimicitia.

Aiunt Asiæ & Græciæ balneatores cum uelint turbam pellere, carbonibus inijcere semen æræ, quod id faciat uertigines: Ita philosophi quoties uolunt à suis libris submouere uulgus indoctum, mathematicos quosdam numeros & figuras admiscent, ut ex ijs oborta uertigine capitis, librum abijciant.

Arator nisi incuruus sit, præuaricatur, ut dicebāt antiqui. Ita miles nisi impius sit, parum est miles.

Vti boni agricolæ est nosse terram suam quam colit: Ita præceptor diligens in primis studeat cuiusq; indolem & ingenium cognoscere: neq; enim eadem sunt omnibus adhibenda.

Vti nouales licet alternis interquiescant annis, tamen eam cessationē ubertate cōpēsant. Ita relaxatio ingeniorum mediocris, facit ut ad studia reuersi, plus efficiamus uigore animi, licet breuiore temporis spatio.

Nilus famē adfert Aegyptijs, si uel parum exūdarit, hoc est minus duodecim cubitis, uel plus satis, hoc est ultra octodecim: Ita pariter obstat ad bonā mentē fortuna uel nimium secunda, uel nimium maligna, hic egestate uexans, illic delitijs auocans ab honesto.

Vt heliotropium ac lupinū circumaguntur cū Sole, & quocunq; se mouerit ille, eódem deflectunt & hæc cacumen. Ita proceres aulici quocūq; regis ingeniū uergit, eò propendent omnes.

Sicuti quasdā arbores fœcunditas & luxuries enecat: Ita quosdam perdit immoderatus rerum successus.

Ager nimium stercoratus aduritur, nō stercoratus alget: Ita moderata lectione uegetandū erit ingeniū, nā lectione saginatur animus non aliter quàm aruū stercore.

Sicut utilius est crebro stercorari agrū quàm multū: Ita plus habet fructus aßidua lectio quàm auida.

Vt pulegium ipso brumæ die floret, cum marcent omnia: Ita rebus peßime uexatis, regnant mali, quorum in pace nullus est respectus.

Vt cibi, potus, cœliq; nouitas offendit, etiam si mutes in paria, aut in aliquanto meliora: Ita præstat ferre principem, aut magistratus pristinos, quàm nouos asciscere, qđ omnis rerum nouatio non careat perturbatione.

Vt hominē uehementer ægrotū, uel lunæ deliquiū, uel uētus asperior, uel maris decessus, aut huiusmodi quæpiā leuis rerum cōmutatio tollit è medio: Ita animos imbeciles &

les & affectibus corruptos quæuis offensa perturbat: cum qui firmis sunt animis, istiusmodi non sentiant.

Vt plus est piculi corporibus nostris uere & autũno ob mutationẽ: Ita nouitas oĩs offendit ac lædit rẽpublicã.

Vt qui coguntur secare, mallunt ære secare quàm ferro, quod hoc pacto uulnus sit sanabilius: Ita qui cogitur obiurgare quempiam, ita moderabitur orationem, ut ipsa in se nonnihil admisceat occultæ medelæ.

Vt pternionibus & ambustis frigida pariter atq; calida aqua medetur: Ita quædã errata diuersa ratione tolli possunt, seueritate & lenitate, seducta benignitate & addita beneficentia.

Vt ptermones & facit & tollit frigus: item ignis ambusta sanat: Ita amici obiurgantis oratio, dolori quem fecit, eadem medetur.

Sicuti scorpius si post ictum admoueatur uulneri, uenenum ad se trahit: Ita nihil est tam noxium, quin secũ adferat remedium sui mali, si quis modo uti nouerit.

Vt celerius inebriantur, qui dilutum bibũt, quàm qui merum: Ita citius inficiunt animũ, quæ sobrietatis aliquid habẽt admuxtũ: quàm quæ simpliciter obscœna sunt. Nam à uehementer obscœnis refugit animus: contra illa blandiuntur aliqua uirtutis specie.

Vt qui uino cæcutiunt, aut alioqui laborant oculis, plures se uidere res credunt, cum unã uideãt: Ita qui ob imperitiam ucrum non perspiciunt in autoribus, multas ac uarias inducunt sententias, unde illud apud iuris male cõsultos, uel dic, toties repetitum.

Sicuti uinum alios hebetiores reddit, alios acutiores, alios elingues facit, alios loquaculos pro corporũ habitu:

Ita eadem stultitia & ignorantia ueri quosdam incitat ad studium pecuniæ, quosdam ad uoluptates.

Vt sol lutum indurat, ceram liquefacit: Ita eadē oratio ab eodem dicta, hunc emolliet ad pœnitudinem erratorū, hunc irritabit ad contumaciam.

Vt uinū dilutius magis prouocat uomitum quàm uel aqua simplex, uel uinū merū: Ita intolerabilior est neqtia pietatis simulatiōe cōdita, quàm simplex & apta malitia.

Vt magis humectat uentrem, magisq́; sitim pellit humor, qui sensim infunditur, quàm qui uniuersim hauritur: Ita magis cohibent à petendo, munera paulatim data dispensataq́;, quàm si semel dones uniuersa.

Sicuti laboriosius est inanē iactare manum, quàm saxo aut plumbo libratam: Ita molestius est in nihili rebus operam sumere, quàm in arduis uersari negotijs.

Vt qui locis æqualibus ambulant, magis defatigantur quàm qui inæqualibus: Ita laboriosius est semper eadē aut similia repetere, quàm in uarijs uersari negotijs.

Vt citius fatigatur, qui quàm longū sit iter nescit: Ita minore tædio rem gerit, cui negotij ratio modusq́; præcognitus sit.

Vt morbus ad uicinū serpit contagio, sanitas, ad ægrotantem non item: Ita ex consuetudine malorum facile boni corrumpuntur, at non contra.

Vt oscitant permulti quod oscitantem conspiciant, & micturiunt quod meientē uiderint: Ita quidam nullo certo iudicio ad suscipienda negotia permouentur, sed quiduis in alijs imitantur ac referunt.

Vt aromatū, florū, similiūq́; odor gratior sentitur è longinquo quàm è proximo (offendunt enim nōnunquam naribus

naribus admota, quæ procul delectabant:) Ita sunt, quæ si leuiter attingas, placeāt: sin excutias accuratius, & propius inspicias, gratiam amittunt: quod genus sunt poëtarum fabulæ, aut gentilium historiæ.

Vt aromata tum uehementius fragrāt, cum mouentur aut teruntur, franguntur ue: Ita uirtutis fama latius spargitur cum exercetur negotijs & rebus aduersis.

Vt cibi male olentes, non uidentur male olere his qui ederint: Ita spurcæ Scotistarum, & sophistarum literæ cum alios melioribus imbutos literis uehemēter offendāt, ac nauseam moueant: eos qui nugas istiusmodi imbiberunt, nihil offendunt, imò bellæ uidentur & elegantes.

Vt panthera bene olet, sed non nisi bestijs, quas ad se trahit, hominibus non item olet: Ita Scotus bonis ingenijs grauis ē, stupidis istis & bardis quouis aromate gratior.

Vt qui hircosi sunt, grauius olent, cum se unguentis obleuerint: Ita fœdior est nequitiæ fama, si eam doctrinæ celebritas reddat magis conspicuam, latiusq; traducat in hominum fabulas.

Vt diameter siue dimetiens, sic ab angulo ad angulum mediā figurā diuidit, ut utrimq; spaciū relinquat æquale: Ita iudex in neutram partem debet esse propensior.

Vt i sol quo magis in alto est, hoc minores iacit umbras, quo terræ propinquior, hoc maiores, puta mane, ac uesperi: Ita uirtus quo maior est & excelsior, hoc minus uideri cupit, minusq; sese ostentat, contra qui minus ipsa re ualent, magis sese dilatant ostentatione.

Vt maiore cum uoluptate cantionem audimus notam quàm ignotam, etiam si melior sit: Ita ijs literis impensius uulgus delectatur, quas didicit.

Vt in

Vt in Diapason tantus est cõcentus, ut uox eadem esse uideatur: Ita ueri amici unus sunt animus. Aut sic adulator per omnia subseruit ad orationem diuitis, ut unum loquẽtem dicas, non duos.

Vt suauius est antiphonũ, quàm si uox oĩno sit eadẽ: Sic iucundior amicus, ita concors, ut tamen nonnihil dissideat, quàm adulator per omnia obseruiens.

Vt uasa paria, quorum alterũ plenũ sit, alterũ inane, pulsata concentum faciunt διὰ πασῶν: Ita bene conuenit inter diuitem benignum & pauperem indigum.

Vt quæ præclara sunt, uix multo cultu proueniũt, cõtra cepe, alliũ, & quædã huiusmodi uilia, etiam reposita, aut suspensa proferunt sese: Ita quæ sunt egregia non nisi multo cõtingunt labore, quæ mala, passim obuia sunt.

Sicuti uulgo dicunt aquilonẽ noctu exortũ, nunquam ad tertiũ durare diẽ: Ita rerum motus qui nõ ex altis initijs, sed facili causa subitáq; proficiscuntur, facile sedantur & conquiescunt in republica.

Vt uenti desituri uehementissime spirare solent: Ita mortales cum maxime efferunt sese, [redacted], tum proximi exitio solent esse.

Sicuti aquilo initio uehemens, desinit lenior: contra auster initio lenior, desinit uehementior: Ita qui præcipites magno impetu rem aggrediuntur, frigescunt in progressu. Contra qui consilo suscipit, magis ac magis accenditur operis progressu.

Vt qui acrius cupiunt perspicere, alterum occludunt oculum: Ita iudex rectius intelliget iustum, si nullius personæ respectu deuocetur.

Sicuti luscíosi nõ cernũt nisi proxime admota, contra

senes

senes nõ nisi longiuscule dißita: Ita quidã diuerso laborãt morbo. Nam hic negligit amicorum res, neq; curat, nisi quod proprie ad suum pertinet negotium, contra alij suarum rerum negligentes, in alienis tantum sapiunt.

Vt eodem halitu, sed aliter emisso calfacimus, ac refrigeramus: Ita eadem oratione aliter pronunciata mouebitur affectus, aut frigebit.

Sicuti uehemẽtius titillat tactus, & iucundius mouet frictus alienus, quàm noster: Ita iucũdius est laudari ab his qui nobis nulla cognatione aut familiaritate cõiuncti sunt.

Non ut ex sapientißimis parẽtibus stultißimi, plerũq; nascuntur filij: Ita à doctis præceptoribus indocti discipuli, à probis educatoribus alumni improbi. Nam illic corporum est propagatio, hic animorum. Dissimile.

Quod oleum est muscis, formicis, fereq; reliquis insectis, id est adulatio stultis principibus. Siquidem oleo per uncta moriuntur illa: hi assentatione & obsequio palpoꝝ num in exitiũ trahuntur ipsi & trahũt rempublicam.

Vti Sol hominem tingit nigrore, cum linum candefaciat: Ita factum idem huic infamiam conciliabit, illi gloriam & laudem pariet.

Sicuti q morbo laborãt regio, ijs mel cæteris dulcißimũ, amarum est: Sic sapientiæ præcepta pijs iucunda, tristia sunt ijs qui prauis affectibus corrupti sunt.

Scorpius uenenum quod infudit, idem admotus retrahit ad sese. At mala lingua, non idem potest, quum uenenum habeat letalius. Dissimile.

Torpedo primũ stuporem afflat homini, mox depascitur: Ita tyranni primum iniecto terrore expauefaciunt ciues, mox suo arbitratu spoliant ac uexant.

Hirundines,

Hirundines, quũ gaudeãt domestica cõsuetudine hominũ, semper tamẽ manent indociles, quũ Psitacus exprimat uoces humanas: Ita quidã semper uersantur in literis sacris, quum hinc nihil hæreat ipsorum moribus.

Sepiæ piscis atramentum, si addatur lucernæ, & auferatur lumẽ purius, facit ut credas astare hoĩes Aethiopas, quemadmodum tradidit Anaxilaus: Ita mens uitiata liuore aut odio, turpia iudicat quæ sunt honesta.

Sanguisugæ admotæ tibijs, extrahũt quidem noxium ac superfluum sanguinem, sed semel adhibitæ relinquunt desiderium sui, ut eodẽ anni tempore cogaris iterum admouere, etiam si commodum non sit: Ita quidam officio iuuant, sed semel asciti, ita rem tractant, ut in posterum uelis, nolis, frequenter cogaris illorum uti opera. Idem accidit his, qui coitus satietate, student mederi libidini Venereæ: recurrit enim.

Quemadmodum hirudines semel admotæ cuti sanguinem exugunt, non ex usu eius qui admouit, sed ex sua libidine: Ita prophani principes asciti in auxilium ab Ecclesiasticis, inhærent diutius quàm illis sit commodum, nec subducunt sese nisi suo arbitratu.

Quemadmodum hirudines admissæ frequenter relinquũt affixa capita, quæ res uulnera facit insanabilia, iamq; remedio uerso in uirus, perit qui admisit. Nam hoc pacto perisse legitur Messalinus consularis. Sic multi dum mediocribus malis periculoso remedio subuenire student, conijciunt sese in præsentissimum periculum.

Vt aspides, quem percusserunt, torpore somnoq; necant, quum harũ uirus sit oĩm maxime insanabile: Ita certissimam perniciem adferunt adulatores, qui sic inficiunt

hominis

hominis animum, ut illi sensum sui adimant.

Sicut uespæ aduolantes in conuiuium neminem petunt aculeo, si quis patiatur eas ipsarum arbitrio uesci, uerum si quis abigat, sæuiunt implacabiliter: Ita *quidam quorum* Deus *uenter est, si recipias in domesticam familiaritatem, sinasq; gulæ uentris & inguinis negocium agere, præstãt se satis commodos amicos: sin offensus coneris ablegare, nihil non moliuntur in bene meritum.*

In picturis summa artis laus est fallere, quod constet adumbratione rerum uerarum. At in amicitia fallere turpissimum est, & tamẽ hoc sibi pleriq; laudi uertũt hodie, quasi fucis ac non ueris potius constet amicitia. Dissimile.

Zeusis pictor certamen susceperat cum Parrhasio. Q*uumq; in forum detulisset uuas pictas tanto successu ut aues deceptæ in scenam aduolarent:* Parrhasius *cõtra linteum tanto artificio pictum detulisse traditur, ut* Zeusis *alitum deceptarum iudicio tumens, flagitaret remoto linteo ostendi picturam, intellecto errore, ingenuo pudore palmam detulit* Parrhasio, *quod ipse quidẽ uicisset aues, ille pictorem fefellisset:* Ita *plus laudis meretur, qui potuit imponere impostori.*

A*pud Homerum* Vlyßis *comites non prius se uertũt ad piscandum, quàm consumptis bubus iam uenter fame stimularet. Sed insaniunt qui deteriora expetunt, quum adsit meliorum copia.* Dissimile.

Vt ferè hebetiore sunt oculorũ acie qbus oculi sũt grãdiores: ut minus est ingenij qbus capita sunt prægrandia, ut timidiores sunt, quibus cor est pro portione corporis grandius: Ita *plerunq; minus habent religionis ac doctrinæ, qui maxime circũferunt harum rerum insignia.*

Quemad-

Quemadmodum Protogenis & Apellis tabula, quæ duos summos artifices tenuitate linearum exercuit, nihil aliud habet quàm subtilitatis miraculum, quum alioqui nullius bonæ rei repræsentet imaginem: Ita quorundam disputationes, quum nihil doceant, quod faciat ad bene uiuendum, tantum ostentant ociosam ingenij subtilitatē.

Vt inter nobiles pictores, alius alijs argumētis laudem meruit, quum hic felicius effingeret deos, ille tonstrinas sutrinasq;, alius scenas, alius hoies: Ita in cæteris disciplinis atq; etiam in uita, suæ cuiq; dotes sunt peculiares.

Lepidus triumuir, quum à magistratibus deductus esset in quoddam nemerosum hospitium, postera die minaciter cum his expostulauit, somnum sibi ademptum uolucrum concentu. At illi draconem in longissima membrana depictum circundedere loco, eoq; terrore aues tunc siluisse narrantur, & postea cognitum est, ita posse compesci. Sic qui rebus tutis molestitissimæ loquacitatis sunt, si periculum ostendatur non audent hiscere.

+ auctoris ... DESYDERII ERASMI ROTERODAMI Parabolarum siue Similium, ex Plutarchi Moralibus, Seneca, Luciano, Xenophonte, Demosthene, Aristotele, Plinio, Theophrasto.

FINIS.

Vocula

VOCVLARVM QVARVNDAM EXPOSITIO PER IODOCVM BADIVM.

Acanthylides sunt auiculæ quæ & acanthides & cardueles dicuntur.

Adyta loca prophanis inaccessa.

Aelurus, id est felis seu catus.

Aera Corinthia fecit casus: quia incensio Corinthi confudit metalla.

Agathalia Volaterrano scribuntur αἰγιθάλοι *auiculæ sunt.*

Alcyones aues hyeme in mari nidulantes.

Amnis à circũnando dicitur, unde continue fit alius:

Amphotides, ut Eustathius uult, uasa quædam sunt ab auribus dicta, accipiuntur pro aurium integumentis.

Ἀμουσότατος, *id est inuenustißimus, maxime amusus, & à musica alienus.*

Antemna est uelum transuersum.

Ἀντίφωνον *.i.* ἐναντιόφωνον, *hoc est contrariæ uocis.*

Apodes sine pedibus, aues de hirundinum genere.

Asylum, locus aut ædes consecrata, unde neminem abstrahere licet.

Attagen seu attagena auis Asiatica in Ionia præstans.

Aulæum est uelum pictum & suspensum: quod stratum tapes dicitur.

Barathrũ, locus profundus, & obscurus, ut carcer Atheniensis.

Bubo auis est nota, & abscessus circa inguen maxime

Bucephalus equus Alex. magni, à taurino capite dictus.

L Cantharides

Cantharides uermiculi sunt subuiridi & superlucenti colore, quorum succus interimit, nisi alarum adsit remedium.

Capedo *Neronis, poculum capacißimum.*

Carcinoma*, id est, cancer, morbus.*

Castorium*, medicamentum ex castoris, id est fibri testiculis confectum.*

Cestus *est cingulum, quo à* Venere *aut marito cingitur legitime nubens.* Martialis*: A te Iuno peto ceston, & ipsa* Venus.

Chiliades *sunt numeri mille continentes.*

Cyclops*, unũ oculum in fronte habens, ut* Polyphemus.

Cicurare*, id est mansuefacere & domare.*

Cicuta*, herba fistulosa, cuius succus frigiditate ut uenenum enecat.*

Cynocephali *sunt canina habentes capita.*

Citta κίττα pica*, prægnantium malitia malam appetentiam faciens.*

Clauus *est gubernaculum, & cõmittendi instrumentum.*

Coccyx *auis temporaria, in palũbis, alaudæ & corydos auiũ nidis oua generat, putatur eadẽ quæ & cuculus.*

Coloßi*, ingentes statuæ: qualis* Herculis Rhodij*, unde* Colossenses *dicti.*

Coturnix *uulgo qualea dicitur.*

Croton*, hoc est* κρότων*, musca canina.*

Dionysiaci, id est Dionysiorum*, id est conuiuiorum musici.*

Domini *sunt tyranni, & qui non legibus, sed libidine dominantur.*

Doryphori

Doryphori satellites sunt, à lanceis ferendis dicti.

E*Chinus piscis spinis inuolutus, ut echinus, id est, Eritius animal terrestre.*

Echineis pisciculus nauem tenens, unde Græcis nomen traxit, Latinis remora dicitur.

Efferari est in feritatem & furorem rapi.

Eleuo est minoris æstimo, ut in trutina quæ eleuantur.

Ἐνάργεια *euidentia,* ἐναργὴς *manifestus.*

Epithalamium carmen nuptiale.

Errones, planetæ.

Erugium dicitur etiam erungium, & eryngium.

Εὔπλοια *.id est bona nauigatio.* πρόνοια *prouidentia.* σώζουσα *seruās:* καὶ, *id est, &* θεραπεία *.i. medela.*

Epomis, chlamys, uestis circundans brachia, & Græce ἐπωμίς, *cuius diminutiuum legitur.* ἐπωμίδιον.

F*Ascinus & fascinū est animalium per incantationem aut ueneficum aspectum extenuatio & corruptio.*

Feles, id est cati, æluri.

Fiber dicitur etiam castor.

Fucus uespæ genus non mellificans, sed mel absumens.

Fustis colaphus robustior, ferula leuior.

G*Emini, id est, faces quædam geminæ, Castoris & Pollucis crediti.*

Gypsum Galli plastrum uocant.

H*Epar, id est iecur.*

Humilis, uilis & abiectus.

I*Aculi serpentes sunt præcipites.*

Ibis auis est ægyptijs sacra, ut ciconia serpētib⁹ uescēs.

Ixion frater Phlegiæ, Iunonem de stupro interpellauit.

Laconismus est Laconũ sermo sẽtẽtiosus & breuis.
Lamiæ mulieres sunt, quæ ut Striges infantium sanguinem sugunt.
Lampyrides uermiculi nocte lucentes.
Lippire est fluidos oculos habere, qui morbus lippitudo dicitur.
Melitæi canes paruuli sunt, à Melite insula, quæ est inter Italiã & Epirũ, ut Strabo uult añ Pachinũ.
Metys, Pissoceron, Propolis, & Rithache, fauorum sunt partes.
Monas, id est unitas. Dyas id est binarius numerus.
Monochromata, q̃ unius sũt coloris. Chroma.n. color est.
Munia.i. officia debita, à quibus liber immunis dicitur.
Narnia Vmbriæ ciuitas, à Nare fluuio dicta.
Nepotes, gula & libidine perditi.
o Estros, uolitans, & muscæ species, boues psequẽs.
Palæstritæ, id est luctatores in Palæstra, id est lucta se exercentes.
Personatus histrio, id est actor fabularum,; personam, id est os fictitium indutus.
Pharmaca sunt medicamẽta, interdũ uenena & unguẽta.
Philtra.i. amatoria, id est amare facientia per furorem.
Pyramides sunt columnæ immensæ, in morẽ ignis in acumen erectæ, inter miracula mundi habitæ.
Pituita morbus, ex catharro proueniens, græce phlegma.
Polypus, mltorũ pedũ, q̃ flagella uocãt, piscis fraudulẽt⁹.
πονηρόπολις, id est malorum ciuitas.
τὰ προηγμένα primi motus
Prora anterior pars nauis.

Proteus,

Proteus, deus marinus, de quo plene Verg. Georg. 4.
Psilli populi in Africa, & Marsi in Italia, contra serpentes uim innatam habent: ut ij qui se de familia sancti Pauli adhuc in Italia iactitant.

Quadrarent crepidæ, id est pedibus suis distortis effecti conuenirent.

Reubarbarum Calepinus Rhabarbarum uocat.
Rhamnusia.i. Nemesis indignationis dea, supbiæ & insolētiæ ultrix, sunt à quibus pro fortuna capitur.

Saburrare, est imposito onere alioqui inutili, ut est aqua aut arena, contra procellas stabilire,
Salmoneus æoli filius, apud Elidē tyrānus, de quo æneí. 6.
Scamonium, succus scamoneæ fruticis.
Scarabeus animal paruum uolatile, uulgo Scaranacius dicitur: ein Schrœter.
Scopus, signū intentum, unde episcopus superintendens.
Sedare est placare & trāquillare, ut illic, quod sedet affectus, à sedo non à sedeo dicitur.
Sedentaria ars, quæ à sedente fit, ut sutrina, sartoria.
Sensim, id est paulatim, ut facile sentias
Sicyæ sūt cucurbitæ, & pyxides uētosæ, qb. sanguis elicit̄
Symbola sunt signa & indicia, siue amicitiæ & societatis, siue fidei, siue cōmessationis cōiter redimendæ.
Symmetria, id est commensuratio.
Smilium græce σμιλίον culter est sutorius, quo corium inciditur. Vtitur hoc uocabulo Lucianus in Gallo.
Spasmus est contractio, ut qui contractus labris uidentur ridere.
Stolones sunt inutiles arborum fruticationes.

TArandum Scythia fert, magnitudine dorsoq; tauri, pelle uersicolore & impenetrabili.

Telephus rex Mysiorum ab Achille uulneratus, hastæ eius rubigine sanatus est, unde. Vulneris auxilium Pelias hasta tulit.

Tentyritæ seu tentyri animalia uenenosa. Plin.

Tesseræ sunt tabellæ, quibus in pyrgo seu alueolo luditur, ad casum cuborum seu alearum.

Theatrum, ædificium in quo spectacula æduntur.

VEstales, uirgines deæ Vestæ captæ, quales moniales.

XEnia sunt hospitalia munera.

ZEusis pictor apud Ciceronem egregius, in secundo Rhetor. uet.

Zythos, seu zuthos, potio aut uinum est ex hordeo.

FINIS.

SEBASTIANVS GRY
PHIVS GERMA
NVS EXCV
DEBAT
LV
GDVNI,
ANNO M. D. XXVIII.

VIRTVTE DVCE

Nullum numen abest, si sit prudentia, sed te

Nos facimus FORTVNA deam, cœloq; locamus.

COMITE FORTVNA.